

Syntagma Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Disputatio V. De Personis in communi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](#)

que concreta, nempè Deitas, & Deus; sed *Persona*, quæ est concretum, dicit Essentiam; ergo etiam illam dicet abstractum *Paternitas*. Respondeo cum P. Arriaga *cit. n. 15.* Paternitatem (idemque de aliis Relationibus) sumi posse dupliciter in abstracto: primò pro abstracto ex Essentia, & Relatione; sicut *humanitas* est abstractum ex anima & corpore; & pro ut sic damus includibi Essentiam; quæstio autem non procedit in hac acceptatione: Secundò quatenus est abstractum ex solâ perfectione relativa præcisè, in quo sensu loquimur, & pro ut sic negamus Paternitatem includere formaliter Essentiam, & dicere quidquid dicit Pater, sive Persona.

388. Objicies 8. Superioris essentialiter includitur in inferiori; sicut animal in homine; sed Essentia Divina comparatur ad Relationes, etiam sumptas in abstracto, tanquam forma communis ad suum inferius; ergo &c. Respondeo majorem esse veram, quando superior est aliqua ratio logica præcisa ab inferiori, sicut est ens à substantiâ, & animal ab homine: hoc autem non habet Essentia, alioqui diceretur dividiri in Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, sicut animal in hominem, & equum: Unde solùm est quid communè respectu Relationum, quatenus est illis communicabilis. Addo, argumentum solùm probare, Essentiam esse de conceptu formalis Patris, non autem Paternitatis, quæ se habet ut differentia; sicut animal licet sit de conceptu formalis hominis, non ita est de conceptu rationalitatis, quæ est differentia hominis.

389. Objicies 9. Qui perfectè cognoscit Relationem, etiam cognoscet Essentiam; ergo hæc in illa includitur formaliter implicitè. Respondeo distinguendo antecedens: etiam cognoscet Essentiam in recto, & ut partem formaliter inclusam in ipsâ Relatione; nego antecedens: in obliquo, & ut terminum postulantæ Relationis; concedo antecedens: sic enim cognoscens perfectè Essentiam, cognoscet etiam in obliquo Relationem, & tamen non ut partem formaliter inclusam in Essentia, ut Adversarii tenentur dicere: sic etiam cognoscens perfectè Omnipotentiam cognoscet creaturas in obliquo, & tamen non ut partem formaliter inclusam in Omnipotentiâ.

DISPUTATIO V.

De Personis in communi.

SECTIO I.

An, & quotuplex detur in Deo ratio Persona?

DIFFICULTAS I. Quid in Divinis significetur nomine *Persona*? Tenendum omnino est natus nominum, quæ in hoc Mysterio usurpatur. Inprimit de nomine *Essentia* non fuit controversia; siquidem sumitur pro Natura, quæ una est in Dœ. De nomine *Substantia* magis est dubium: aliquando enim idem valeat *Tom. I.*

Substantia apud Latinos, atque *Hypostasis* apud Græcos, quo sensu intelligendi sunt Patres, quando in Divinis admittunt tres substantias. Verum, sicut *Hypostasis*, de qua statim, solùm sumitur jam pro supposito, sive Persona; ita etiâ usus Ecclesiæ obtinuit, ut nomen *substantia* solùm sumatur pro Natura. Unde temerarius foret, qui hodie absolute diceret tres substantias in divinis, licet rectè loqueretur cum addito *incommunicabiles*, ut dicit P. Soar. lib. i. d. Trinit. cap. 2. n. 11. Sunt enim in Divinis tres Personæ; haec autem non sunt accidentia; ergo substantia.

Secundò nomen *Hypostasis* idem significat, atque *Subsistens*, nam licet olim inter Græcos, & Latinos controversum fuerit juxta usum hujus nominis *Hypostasis*, quatenus Latini illud accipiebant pro *Uia*, id est pro *Essentia*, seu *Substantia*; Græci autem pro eodem atque *Subsistens*, ideoque dixerit D. Hieron. epist. ad Damasum 57. in nomine Hypostasis: *Mibi credite venenum sub melle later;* idemque fenserit D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 8. in modo decretum fuerit, ne Catholici agentes contra Arianos dicerent tres *Hypostases*, eo quod Arianis tres *Essentias* intelligebant: & contra Sabellianos, ne dicerent unam tantum *Hypostasim*, quia Sabelliani unam tantum Personam agnoscabant, siisque cum utrifice caute agendum fore; hodie tamen ex communi consensu Conciliorum, & Sanctorum Patrum, atque Theologorum pro eodem sumitur hæc *Hypostasis*, atque *Subsistens*, ut latè ostendit P. Vafq. I. p. d. 124. cap. 1. 2. 3. & 4. Videatur ibi.

Tertiò nomen *Subsistens* dicit aliquid positivum in natura substantiali, ut alibi ostendimus in Met. tract. 2. d. 3. à n. 8. significat enim modum existendi per se substantiæ independentis ab ulteriori termino, cui tanquam rationi subsistendi communicatur, ideoque communiter dicitur esse complementum, & ultimus terminus existentiæ substantialis, de quo nobis constitutus ex Mysterio Incarnationis, in quo humana natura, non in se, sed in Verbo Divino subsistit, neque completur, & terminatur propriâ substantiâ, sed Verbi Divini; alioqui essent in Christo Domino duas Personæ, altera humana, & altera divina, quod tamen est contra fidem.

In quonam consistat hoc suppositum. Quæstio est metaphysica, de qua jam in Met. loco cit. à num. 40. ubi tandem resolvimus esse modum quemdam substantiale, sive formam ita redentem Naturam in se subsistentem, & ultimam terminatam, ut ulteriori termino non communicetur.

Quartò, *Hypostasis*, sive *Subsistens* in hoc loco non sum pro significato universalissimo, quo sensu subsistens cōvenit omni substantiæ tam completae, quam incompletae; tam communis, quam singulari; tam intellectuali, quam non intellectuali, prout alibi diximus in Met. tract. 2. d. 3. à num. 281. sed pro subsistens naturæ intellectualis complete, quo sensu idem est, atque *Personalitas* in abstracto, & in concreto *Persona*.

Advertes tamen, hoc esse discrimen inter *subsistens*, *suppositum*, & *Personam*, quod subsistens dicitur tam de substantiâ completa, quam incompleta; tam communis, quam singulari: *Suppositum* vero non nisi de substantia completa singulari, tam rationali, quam non rationali: *Persona* autem solùm de substantia completa singulari intellectuali. Unde licet omnis Persona sit suppositum, & subsistens; & omne suppositum sit subsistens; tamen neque omne subsistens est suppositum, neque omnes

PPP

omne suppositum est Persona. Hic igitur pro eodem sumitur *Hypostasis*, atque Persona: pro quo sit:

7. Difficultas 2. Qualis sit definitio Personæ? Persona sic definitur à Boëtio, lib. de duab. natur. Est rationalis natura individua substantia: quæ definitio à Theologis, & Philosophis recipitur cum D. Thom. i. p. q. 29. art. 1. P. Soar. lib. 1. de Trinit. cap. 1. n. 2. Particula substantia significat, ut aliqui dicunt substantiam completam; melius tamen dicendum significare substantiam: tūm quia hæc veniebat nomine substantia apud Boëtium, ut ait P. Nasq. hic q. 29. d. 127. cap. 2. n. 6. tūm etiam, quia ratio substantiæ completa, quam Persona involvit, satis declaratur per particulam natura, quæ de se dicit substantiam completam; utroque tamen modo rejicit accidentia.

8. Particula individua idem est ac incommunicabilis alteri, aut tanquam parti; aut tanquam termino, & supposito. Unde anima rationalis non est Persona, cum sit communicabilis materia ut comparti, neque humanitas Christi Domini, & Natura Divina sunt Persona, cùm sint communicabiles subsistentiis, tanquam terminis; neque natura communis, v.g. homo est persona, cùm sit communicabilis individui tanquam suppositis. Particularis rationis natura, indicat naturam intellectualem, cuius ratione nomen Persona dignitatem significat juxta Tull. de officiis: Nobis inquit, Personam imposuit ipsa natura magnâ cum excellentiâ, prestantiâ, ceterorum animantium. Ex quibus patet, Personam dicere certam naturam, nempe rationalem, & terminum, quo talis natura redditur incommunicabilis. Quid autem dicat de formalis, & in re? Ex dicendis constabit.

9. Difficultas 3. Utrum in Deo detur ratio Personæ? Affirmative. Est de Fide. Probatur primò ex Symbol. D. Athan. ibi: *Alia est Persona Patris, &c.* Item ex illo Ecclesiæ in Prefat. Miss. Et in Personis proprietas. Idem definitiuncil. Lateran. cap. Firmiter, & cap. Damnamus de Sum. Trinit. Tolitan. II. de confess. fidei. Hispalens. 2. cap. 23. Et id ipsum asseruerunt D. Damasus in Confess. fidei ad Paulin. D. Hilar. lib. de Synodis. D. Hieron. epist. 57. D. Aug. lib. 4. de Trinit. cap. 8. & 9. & lib. 7. cap. 4. & 5. Secundò ex ipsa definitione Personæ, quæ Deo competit, cùm sit intellectuialis Naturæ individua substantia, ut per se patet; ergo &c. Terriò, quia ratio Personæ ad dignitatem, & perfectionem spectat; sed quidquid dignitatis, & perfectionis est, Deo est tribuendum; ergo &c.

10. Oppones 1. cum Laurent. Valla lib. 6. Elegant. cap. 34. qui in hoc graviter erravit afferens, non posse nos in Deo uti propriè nomine Persona: Persona, inquit, est nomen qualitatis, & non substantiæ; siquidem idem homo propter diversas qualitates agit diversas personas, nempe Judicis, Advocati, Procuratoris, Regis, &c. sed hæc non sunt admittenda in Deo, qui totus est substantia realis, & vera; ergo &c. Respondeo nomen Persona posse accipi, aut Rhetoricè, aut Philosophicè, ac Theologicè: primo modo, aliquando saltem, significat qualitatem: secundo autem modo significat rationalis naturæ individuum substantiam, & prout sic competit Deo.

11. Oppones 2. Nomen Persona est nomen fictiōnis, & theatrale, desumptum scilicet à theatris, ubi Regis personam gerit, qui Regem fingit; ergo non potest hujusmodi fictio Deo competere. Respondeo codemmodo, quo proxime.

12. Oppones 3. Hypostasis, sive Persona talis dici-

tur, quia substat accidentibus; sed hæc non sunt in Deo; ergo neque nomen Persona. Respondeo negando antecedens juxta mentem Concilior. & Patrum, qui Hypostasim, non pro natura subiecta accidentibus, sed pro substantiâ perfectè completa, & terminata in se; imò pro substantia, ut diximus, unaoīni consensu usurpant; in quo sensu hodie accipitur; sicque sicut tres Personas, sic tres hypostases profitemur.

Oppones 4. Scriptura Sacra non uitur hoc nomine Persona, neque illud Deo tribuit; ergo &c. Respondeo licet Scriptura non uitatur tali nomine erga Deum, dicere tamen in Deo dari, quod per illud significatur: quando autem constat de religiōnē, lictum, imò necessarium est ut nominibus, in quibus Concilia, & Sancti Patres, & communis acceptatio concordant.

Oppones 5. Si in Deo daretur ratio Personæ, cùm hæc dicat perfectionem, & omnis perfectio includatur in Essentia Divina, jam hæc significaret Personam; consequenterque una tantum esset admittenda Persona in Deo; sed hoc non est dicendum; ergo neque illud, ex quo sequitur. Respondeo Personam dicere perfectionem secundum quid, ac proinde solum includi in Essentia eminenter, quod non tollit multiplicitudinem Personarum.

Oppones 6. Si in Deo daretur ratio Personæ, aut esset una tantum Persona; aut tres: Non primum, hoc enim est contradicē. Non secundum; cùm enim in Deo non dentur tria individua; neque etiam dabuntur tres Personæ; ergo &c. Respondeo negando minorem quoad secundam partem; licet enim in Deo non dentur tria individua, quia individuum absoluē supponit pro natura singulari, quæ in Deo est una tantum indivisibilis; dantur tamen tres Personæ, quia Persona supponit pro substantia, sive Natura subsistente; eadem autem Natura subsistit tribus subsistentiis constitutuis tres Personas.

Oppones 7. Persona, ut diximus, definitur: Rationalis natura individua substantia; sed in Deo non est propriè individuum; ergo neque Persona. Respondeo in Deo non esse individuum, prout hoc est subiectibile alicui speciei; esse tamen prout in dividuum idem est, atque substantia completa, singularis, & incommunicabiles suppositos, quod satis est, ut Deus dicatur individua substantia, & habeat rationem Personæ.

Oppones 8. Si in Deo daretur ratio Personæ, talis esset Pater v. g. sed Pater talem rationem non habet; siquidem de ratione Persona est quod sit individua, id est incommunicabilis; Natura autem divina subsistens in Patre, adhuc communicatur Filio; ergo &c. Respondeo negando minorem, ad ejus probationem dicimus, Naturam Divinam, licet communicetur etiam Filio secundum se, non ita communicari in substantiæ; Pater enim non communicatur, sicque habet rationem Persona, cùm de ratione Persona solum sit quod ut talis ulterius non terminetur, neque communicetur.

Inferes: Ergo Verbum Divinum non habebit rationem Personæ; siquidem in Christo Domino communicatur natura humana. Respondeo negando illationem, ad ejus probationem dicimus, Verbum Divinum communicari quidem natura humana, ut est terminus; non vero alterius termino subsistendi, cùm natura humana, cuius sic communicatur, non sit Persona; alioquin in Christo Domino essent duas Personas, quod est contra fidem: de ratione autem Personæ solum est, quod

quod alteri Personæ, seu termino subsistendi non
communicetur.

19. Difficultas 4. Utrum ratio Personæ sit univoca? Suppono primum, quæstionem non procedere de ratione Personæ communi ad Divinam, & creatam; siquidem ad has non potest dari univocatio, ut patet ex alibi dictis in Met. tract. 1. d. 3. à n. 15. Deinde, quia talis ratio, sive conceptus objectivus, cum secundum se sit ens reale, licet realiter non existat; aut est ens creatum; aut increatum; aut utrumque simul: Si primum, jam non est quid commune Deo: Si secundum, non est commune creaturis: Si tertium, est quid analogum; ergo &c. Unde solum superest quæstio de Persona Divina in ordine ad tres Personas Divinas: Pro qua:

20. Suppono secundum contra Scot. in 1. dist. 23. q. 1. §. Item arguo. Gabr. q. unica, dub. 1. & in 3. dist. 1. q. 1. a. 1. & Aureol. in 1. dist. 23. & 25. Personam non constitui negationibus communicabilitatis; sed entitate positiva, in qua ipsæ negationes fundantur, prout diximus in Met. tract. 2. d. 3. à n. 8. alioqui jam Personæ Divina non constituerentur, nec distinguenter aliquo positivo; & Pater nihil aliud esset, quam Essentia cum negatione Filii: & cum Filius nihil etiam esset, quam Essentia cum negatione Patris, jam Pater, qui terminatur ad Filium, terminaretur ad suinagationem.

21. Suppono tertium contra Durand. in 1. dist. 23. q. 1. n. 15. Henric. 2. p. sum. art. 53. q. 5. & quodlib. 5. q. 6. Personam in communi non dicere aliquid rationis, sed positivum reale; nam si quævis Persona dicit ultimum terminum positivum, & reale, quo constituitur, cur Persona in communi, quæ abstrahit ab iis rationibus singularibus, non dicit, etiam rationem positivam realem. Hoc posito.

22. Conclusio fit: Ratio hæc positiva, & realis communis solis Divinis Personis, non est univoca. Ita D. Bonav. in 1. dist. 25. q. 1. a. 2. Alex. 1. p. q. 56. memb. 4. art. 1. & 2. Albert. 1. p. q. 44. memb. 1. Capreol. in 1. dist. 25. quæst. unica, art. 1. Argent. in 1. dist. 25. quæst. unica, Marsil. in 1. q. 28. a. 2. Richard. in 1. dist. 25. a. 2. q. 1. D. Thom. 1. p. q. 30. a. 4. ad 3. & in 1. dist. 25. q. 1. a. 2. quos citat & sequitur P. Ruiz. d. 35. de Trinit. scilicet. 3. n. 4. P. Mol. 1. p. q. 28. a. 4. d. 2. & alii. Probatur, quia non potest dari ratio aliqua univoca objectivè sumpta, quin objectivè præscindat à differentiis, seu quasi differentiis; consequenterque à singularitate; sed ratio Personæ Divina non ita præscindit à peculiaribus rationibus constitutivis singularium Personarum, sive ab earum singularitate; siquidem cum ratio Persona Divina sit in suo genere simpliciter infinita, debet in eo generere includere quidquid est perfectionis sibi non oppositum; consequenterque suam singularitatem, & differentiam, quæ ultimo perficitur; ergo non potest ab illa objectivè præscindere; ac proinde neque habere rationem unam univocam. Hæc eadem ratio probat in omnibus prædicatis divinis, de quibus jam late in Logisticatr. 2. d. 2. à n. 38.

SECTIO II.

Quot in Divinis sint Personæ: &
que prædicata ratione Per-
sonarum in Deo mul-
tiplicantur?

DIFFICULTAS 1. Quot sint Personæ in Divinis? De Fide est tres dari Personas Divinas, quam Fidei veritatem latè ostendimus d. 1. scilicet 1. 2. 3. & 4. ex Scriptura, Conciliis, Patribus, & rationibus. Unde non sunt audiendi, qui affirmant Deitatem esse Personam; licet enim contendant, Deitatem à parte rei, & identicè esse Personam Patris, Filii, & Spiritus Sancti, quod nemo Catholicus negat; tamen non est dicendum absolutè: Deitas est Persona: id enim sonat esse quartam Personam, quod haereticum est. Similiter non est audiendus Cajet. 3. p. q. 2. a. 2. ubi docet Deum prout dicit Deitatem cum subsistentia absoluta, esse Personam, licet incompletè, & imperfectè quod jam alibi refutavimus, & infra etiam refutabimus; ex hoc enim eodem capite repugnat in Deo talis ratio Personæ; siquidem in Deo nihil datur imperfectum. Deinde quia Deus prout sic adhuc foret communicabilis Personis; ergo prout sic non potest dicere rationem Personæ; siquidem de ratione Personæ est non communicari;

De fide etiam est, primam harum Personarum esse improductam, secundam, & tertiam esse productas, ut patet, tum ex supra dictis: tum ex Symbolo D. Athan. tum etiam quia alioqui nulla ratione possemus dicere fore tantum tres. Deinde realiter distinguuntur inter se, ut patet tum ex supra dictis: tum ex infra dicendis: tum ex Concil. Florent. scilicet 19. tum etiam quia non intelligeretur ratio producentis & produciti. Præterea omnes hæc Personæ Divinae identificantur eidem Essentiæ, sive Naturæ; sicutque sunt una simplicissima res ut patet ex illo Joan. epist. 1. 5. Hi tres unum sunt. Si quidem non uniuntur inter se, ita ut componant tantum partes unum Deum; nam cum realiter distinguantur, nec habeant rationem actus, & potentiarum, si immediate unirentur, non efficierent unum per se, neque Deus esset quid simplex. Unde in tantum sunt unum, in quantum singulis includant unam & eandem Essentiam, cum quæ uniuscujusque Personalitas intimè identificatur; sicutque omnes tres in eadem Essentiæ sunt quid simplex. Hinc patet aliqua in Deo dici in plurali, & multiplicari; alia vero in singulari tantum, & non multiplicari: pro quo sit:

Difficultas 2. Quænam prædicata in Deo ratione Personarum multiplicari possint? Quamvis de hoc jam aliqua dixerimus supra d. 4. à n. 249. & in Met. tr. 5. d. 1. scilicet 5. à n. 166. quia tamen specialissima hæc sunt in hac materia, maximeq; necessaria ut rectè loquamur de hoc Mysterio, necessarium duximus ea lentius hinc tractare, & alias regulas assignare, ex quibus hic loquendi modus dignoscatur. Cum igitur multiplicitas prædicatorum ex modo significandi desumenda sit:

Advertes primum, non idem esse nomen non exprimere aliquam rationem, atque illam non dicere de formalib; siquidem album non exprimit inhæritatem; & tamen illam dicit de formalib; homo dicit de formalib; subsistentiam, quam tamen non exprimit

exprimit; sicut neque animal rationale; cum tamen illa dicat de formalis; nam cum praedictum essentiale rei pertineat ad essentiale ipsius rei; subsistitia autem, quae est pars compositi, sit illi essentialis (idemque de inherenti respectu alibi,) necessaria; dicendum est, significari de formalis à nomine significante illud compositum, licet ipso nomine deducto à forma non exprimatur, nisi ipsa forma. Unde sit, quod aliquid potest dici confusè, cum tamen dicatur de formalis.

27. Advertes secundò, concreta prout alibi diximus, alia esse substantialia, & alia accidentalia: Substantialia quædam dicunt de formalis, sive in recto (quod idem est) naturam; & in obliquo, sive de connotato (quod idem valet) subsistentiam, ut Deus, & Homo: quædam è contra, ut Persona, & Hypostasis. Accidentalia quædam dicuntur adjectiva, & quædam substantiva: adiectiva dicunt de formalis, sive in recto subjectum; & de connotato, sive in obliquo formam: Substantiva autem e contra. Advertes tertio, concretum multiplicari, quoties multiplicatur ejus significatum formale, seu rectum; nam unde aliquid sumit suum esse, inde sumit suam Unitatem; sed esse concreti est ejus formale significatum, ergo hoc multiplicato, aut non multiplicato, multiplicatur, aut non multiplicatur concretum. Hoc posito.

28. Dico 1. Concreta deducunt ex subsistentiis multiplicantur in divinis, siquæ dicuntur plures Personæ, & Hypostases. Patet, tum ex fide: tum ex ratione, siquidem in Divinis multiplicantur subsistentia, quæ dicuntur de formalis, & in recto per illa concreta; ergo multiplicantur etiam ipsa concreta.

29. Dico 2. Concreta deducunt ex Natura non multiplicantur in Deo. Patet, tum quia dicerentur plures Dii, quod est contra fidem: tum quia licet multiplicentur subsistentia, non multiplicatur Natura, quæ principalius dicitur de formalis, & in recto.

30. Dico 3. Concreta adiectiva in Divinis multiplicantur quidem adiective; non tamen substantivæ. Patet, quia in primo sensu supponunt pro Personis, quæ sunt plures: in secundo autem pro forma, quæ est una tantum; ergo &c. Hinc colliges primum, posse in Divinis admitti tres Omnipotentes, tres Sapientes adiectivæ; nam licet Omnipotentia, & Sapientia, (sicquæ de reliquis formis essentialibus,) sit una, & eadem in omnibus Personis, cum tamen terminus *tres*, qui dicit multitudinem, cadat super Personas, quas determinat, & non supra formam adiectivæ significat, benè possunt dici tres Omnipotentes, & tres Sapientes adiectivæ. Nunquam tamen ita dicentur substantivæ; siquidem cum forma substantivæ significata sit una, & eadem in omnibus Personis, nunquam potest significari substantivæ in plurali.

31. Colliges secundò, in Divinis posse admitti etiam substantivæ *tres*, *tria entia*, *tria vera*, *bona*, *tres durantes*, *eterni*, *in creati*, *infiniti*, *immensi*, *ineffabiles*, siquæ de aliis, cum addito, i.e. relativæ. Quorum plura praedicta admittunt P. Soa. lib. 3. de Trinit. cap. 11. n. 6. & cap. 12. n. 7. P. Tanner. d. 4. q. 1. dub. 7. n. 10. & q. 3. dub. 4. n. 9. & P. Amicus d. 29. Probatur tamen absolute, quia hujusmodi praedicta, sive positiva, sive negativa, sint, de quojam alibi, sunt propria Personarum, illisque ratione cui conveniunt; siquidem cum qualibet sit verum ens reale distinctum virtualiter ab Essentia, ut supra diximus, prout sic habet suam dura-

tionem, æternitatem, &c. ratione sui; sed quando formæ sunt plures, etiam in uno subiecto, faciunt plura concreta substantivæ, cum multiplicantur rectum, & formale ipsius concreti; ergo &c.

Dices: Hoc videtur esse contra Symbol. D. Athan. ibi: *Non tres aterni, sed unus aternus*: *scilicet non tres increati, nec tres immensi, sed unus increatus, & unus immensus*; ergo &c. Responde negando antecedens: ibi enim loquitur de æternitate (sicque de aliis) essentiali contra Arianos dividentes Essentiam in Patre, & Filio: Unde non sunt dicendi tres aterni, &c. æternitate essentiali; maximè vero cum addito, nempe relativa.

Advertes huc, plura alia esse nomina, quæ in hoc Mysterio usurpantur, de quibus D. Thom. i. p. 9. & P. Mol. P. Vafq. hic, P. Soar. lib. 3. de Trinit. cap. 13. P. Granad. tract. 5. d. 2. & pro quibus in regula generalis. Illis tantum nominibus utendum nobis est in hoc Mysterio, quibus ita declarantur Personæ, ut non negetur Unitas Essentia cum Ario: & ita significetur Unitas Essentia, ut non negetur distinctio Personarum cum Sabellio, sicquæ mediæ viâ incedendum, illisque vocibus utendum, quæ cum Naturæ Unitate Personarum explicit distinctionem, juxta illud Christi Domini Joan. 15. ibi: *Ego, & Pater unus sumus*. Ubi D. Cyril. lib. 7. cap. 10. Utrumque, inquit, audi, & unum, & sumus, & à Carybidi, & Scylla liberaberis. *Quod dixit unum, liberat te ab Ario separante Filium à substantia Patris*. *Quod dixit sumus, liberat te à Sabellio*, confundente Personas Patri, & Filii sine discrimine. *Si unum, non ergo diversum*. *Si sumus, ergo Pater, & Filius*. Unde si in utilitate aliquorum nominum repertus diversitas inter Patres; aut in diversis sensibus accepimus nomina; aut illis usi sunt, quia prout nulum erat periculum. Quia tamen in hoc Mysterio non solum res, sed & voces habemus à Conciliis, & Patribus præscriptas, à quibus non licet absque temeritate recedere, ut instruatur Theologus quomodo cautè, castèque debet in tanto Mysterio loqui, incutasque ac insolentes aliorum locutiones vitare, aliquas hic apponemus regulas ex certis, solidisque principiis deductas, & aliquas carum propositiones examinabimus, præsuppositis certis quibusdam censuræ gradibus ex Concil. Constantiens. sess. 8. & 15. Igitur sit:

SECTIO III.

A signantur aliquot regula servanda in modo loquendi in hoc Trinitatis Mysterio.

 N Concil. Constantiensi sess. 8. & 15. aliqui censuræ gradus apponuntur, quibus propositiones aliquæ censurari possunt: Primus est *Heresis*, quæ directè opponitur alicui veritati expressè revelata: aut conclusioni per evidenter discursum explicata, ut jam contenta in aliquâ expressè revelata. Secundus est *Error*, qui directè opponitur conclusioni theologica, ut ex principiis fidei evidenter deducatur, quia ut explicare spectat ad primum gradum *Heresis*. Tertius est *Errori proximus*, qui opponitur conclusioni theologica, non ut evidenter, sed ut probabilissime deducatur ex principiis fidei. Quartus est

est hæresim sapiens, qualis est propositio, quæ cùm possit habere sensum catholicum, ex circunstancia tamen, & conditione proferentis, posset suspicari in sensu hæretico prolata, ut hæc: Christus est minor Patre: quæ ab Ariano prolata hæresim sapit, cùm tamen à Catholicis nullamingerat suspicionem.

35. Quintus gradus est propositio male sonans, seu piarum aurium offensiva, qualis est quæ absurdum, & peregrinum sensum à communione Patrum, & Scholasticorum assert. Sextus est temeritas, qualis est propositio, quæ nullâ sufficiente ratione, vel autoritate fulta, communione Scholasticorum sensui, vel approbatibus adversatur: aut quæ ut certum affirmat, quod nullâ ratione probari potest; quæ etiam impudens, & insolens appellari solet. Septimus est propositio scandalosa, qualis est, quæ licet sit vera, auditoribus tamen ruinæ occasionem præbet. Octavus est propositio Schismatica, qualis est, quæ viam parat ad schismam, aut separationem à capite, ut licitum est non obediere Superiori, aut tyrannum occidere.

36. Nonus gradus est propositio seditionis, qualis est, quæ viam sternet ad seditionem. Decimus propositio periculosa, qualis est, quæ potest periculi occasionem adducere, aut in fidei doctrina, aut in moribus, ut homo absque penitentia externa potest esse perfectus. Undecimus est Blasphemia, quæ Deo immediate, aut mediatis injuriam irrogat, quæ aliquando cum hæresi conjungitur; si quidem una, & eadem propositio sèpè multis incitatur notis, ut Deus est author peccati. Duodecimus est Impietas, qualis est propositio improbabilis, & fidei pietati notabiliter detrahens: quæ tamen differt à propositione non pia, quia hæc licet sit probabilis, pietati tamen fidei minimè favet. Decimus tertius est propositio arrogans, qualis est, quæ plus affert, quam potest probari. Decimus quartus est propositio improbabilis, qualis est, quæ nullo nitor fundamento. His præmissis, omnia, quæ de hoc Sacrofante Trinitatis Mysterio dicenda sunt, ad certas quasdam regulas, quoad fieri potest, reducemos. Igitur:

37. Prima regula sit: Nomina neutrius generis non sunt pluraliter enuncianda in divinis: maximè autem masculini generis. Pater primò, quia ita definitum est in Concil. Later. sub Innocent. III. cap. damnamus de sum. Trinit. ibi: Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus Sanctus; non tamen aliud, sed id, quod est Pater, est Filius, & Spiritus Sanctus. Confirmatur ex D. Aug. tract. 36. in Joan. ibi: Aliud non est Pater, Filius aliud. Alius est rectè dicens, aliud non rectè. Patet secundò ratione, quia nomen neutrum, cùm sit substantivum supponit pro Natura, quæ est una, sicquæ multiplicaretur, illo multiplicato, quod est hæreticum; masculinum autem supponit pro Personis, quæ cùm sint plures, potest cum illis plurificari; ergo &c.

38. Hinc colliges primò ex apposita regula, & ratione, sicut in Deo non est aliud, & aliud, sed alius, & alius, ita è contra in Christo Domino esse aliud, & aliud; non tamen alius, & alius, quia in Christo Domino est diversitas Naturarum, non autem suppositorum; sicquæ licet in eo sit duplex filiation, nempe divina, & humana, non potest dici aliud, & aliud Filius, quia alius importat pluralitatem suppositi, rectè tamen dicetur habens plures filiationes. Secundò has non esse facile admittendas: In Deo sunt multa: sunt plura entia: nisi cum addito, id est relativa: posse tamen admitti

etiam sine limitatione: In Deo sunt plures res: entitates: est pluralitas; siquidem in primis nomina referuntur ad Essentiam; in secundis ad Personas.

Tertiò has esse veras: Pater, & Filius sunt unum: 39. sunt idem ipsum: Pater est idem, quod Filius: non est aliud, aut alterum à Filio: has tamen falsas: Pater, & Filius sunt unus: sunt idem ipsum: Pater est idem, qui Filius: est aliud, aut alterum à Filio: siquidem primæ important identitatem Naturæ, & distinctionem ejusdem negant, quod est verum: secunda autem identitatem Personarum, & diversitatem Naturæ important, quod est falsum. Similiter hæc est vera: Pater est idem Deus, qui Filius: hæc tamen falsa: Pater est idem, qui Filius; siquidem in hac relativum qui refert immediate Pater: in illa vero Deum.

Quartò has esse falsas: Deus generans est Deus genitus: Deus generans est Pater: idem Deus est Filius genitus: quia idem immediate refert Deum ut affectum termino nationali genitoris. Similiter falsa est hæc: In divinis est aliud, & aliud Deus: alter, & alter Deus: hæc autem vera: In divinis est Deus, & Deus: quia in hac non affirmatur alietas Deitatis; maxime vero in illa. Deinde hæc sunt veræ: Deus genuit Deum: Alius genuit aliud: Habens Deitatem genuit alium habentem Deitatem: hæc autem sunt falsæ: Deus genuit aliud Deum: aut alterum Deum: Deus genuit eundem se: aut alterum se; siquidem in his affirmatur alietas de Deitate, in illis autem de Personis.

Secunda regula est: Nomina concreta substantiva de re absolute prædicantur de Personis singulariter: Adiectiva autem pluraliter, ut patet ex supra dictis. Pater, quia nomina substantiva sumunt unitatem, aut multitudinem à forma, quam significant: Adiectiva autem à subjecto, seu supposito; hoc autem in Deo est triplex; illa vero est una, nempe eadem Naturæ, ergo &c.

Hinc colliges primò, has esse substantivæ veras: Pater, Filius, & Spiritus Sanctus sunt unus Deus: unus Creator: unus Dominus: unus Sapiens: unus Aeternus: unus Immenus: Pater, & Filius sunt unus Spirator: unus Principium ad intra. Similiter etiam esse adiectivæ veras has: Pater, Filius, & Spiritus Sanctus sunt tres Divini: tres habentes Deitatem: tres creantes: tres Sapientes: tres Aeterni: tres Immeni: duo spirantes: duo principiantes: Pater, Filius, & Spiritus Sanctus intelligunt: volant: creant: puniant: miserentur; siquidem verba lubricunt leges Adiectivorum.

Tertia regula est: In divinis vitanda sunt hæc nomina: Diversi, differenti, Alieni, Disparati, Extranei, Diformi, Disimili, Discrepanti, Separati, Divisi, Disjuncti. Ita D. Thom. i. p. q. 31. art. 2. Siquidem nomina Diversi, & Differenti important diversitatem in Naturæ: Nomina autem Alieni, Disparati, Extranei, Discrepanti, Diformi, Disimili, important inæqualitatem in Essentiæ: Nomina vero Separati, Divisi, Disjuncti significant distinctionem in substantia.

Hinc colliges, has esse falsas: Filius est diversus, differens, alienus, disparatus, extraneus, discrepans, separatus, divisus, disjunctus à Patre: has tamen veras: Filius est distinctus, discretus, oppositus Patri: similis, aequalis, conjunctus, idem cum Pare. Et cum addito limite ad Personas admittunt communiter Recentiores hæc nomina diversi, & differenti, ita ut Personæ dicantur proprietatis differentes, aut diverse.

Quarta regula est: Nomina, quæ Personatum consortium à Divinis excludunt canticè sunt usur-

panda. Unde falsæ sunt hæc: *Deus est solitarius: est solus*. Patet, quia haec nomina adiuncta termino essentiali excludunt, non solum consortium aliorum Deorum, sed etiam Personarum ejusdem naturæ. Dixi *eiusdem naturæ*, quia licet Deus associetur Angelis, & hominibus, adhuc diceretur *solutus*, aut *solitarius*, si cum eo Personæ Divinae non existent, ut notat D. Thom. *cir. art. 3. ad 1.*

46. Quinta regula est: *Dicitio exclusiva non potest adjungi termino personali respectu prædicati essentialis: unde falsæ sunt istæ: Solus Pater intelligit: solus Filius creat: solus Spiritus Sanctus gubernat*: Potest tamen adjungi respectu prædicati notionalis: Unde veræ sunt istæ: *Solus Pater generat: solus Filius generatur: solus Spiritus Sanctus spiratur*.

47. Dices: In hac Christi Domini Matt. 11. *Nemo novit Filium, nisi Pater, neque Patrem quis novit, nisi Filius*: adjungitur dicitio exclusiva *Nemo* termino personali respectu prædicati essentialis, qualis est *Patri*, & *Fili* notitia; & tamen propositio est vera, licet ea notitia excludatur *Spiritus Sanctus*; ergo &c. Respondeo cum D. Thom. *i. p. q. 31. 4. 4. ad 2.* D. Bonaven. *ini. dist. 21. art. 2. q. 2.* terminum *nemo* distribuere pro Natura, non pro Persona; ideoque vera est illa: *Nemo novit Filium, nisi Pater*, quia cum terminus *Nemo* distribuat pro Natura intellectuali, solum excludit aliud essentialiter, & non alium personaliter: hæc autem est falsa: *Solus Pater novit Filium*, quia cum terminus *solutus* distribuat pro Persona, excludit alium personaliter.

48. Sexta regula est: *Nomina partitiva, omnis, aliquis, quilibet, quicunque, nullus, non rectè tribuantur in divinis termino essentiali: Unde nefas est dicere: Omnis Deus: ut ait Caiet. i. p. q. 29. art. 4. ad 3.* Et ratio est, quia per hujusmodi nomina indicaremus, plures esse Deos. Dixi tamen termino essentiali, nam si tribuantur termino personali, rectè dices: *Omnis Persona creat: Aliqua Persona generat: Qualibet Persona intelligit: Nulla Persona discurrevit*.

49. Septima regula est: *In divinis utendum vocibus non solum importantibus unitatem Essentia, sed etiam pluralitatem Personarum: ita tamen cautè, ut voces significantes pluralitatem non referantur ad unitatem Essentia: aut è contra significantes unitatem referantur ad Personas*. Unde falsæ sunt hæc: *Deus est ter Deus: est geminus Deus: est ter unus: est tria*; quia numerus immediatus refert Essentiam. Illæ tamen sunt veræ: *Deus est ter unus: est trinus: est tres: est Trinitas: est trium: quia numerus immediatus refert Personas*.

50. Advertes hinc, nomen *Trinitas* ex præscripto Patrum, & Scholasticorum maxime accommodari ad hoc mysterium significandum; siquidem ut ex D. Isidor. notavit Magist. *in i. dist. 24. ex vi etymologij* significat trium unitatem; sicque translatum ad Deum significat, non solum numerum Personarum, illumque de formal, sed etiam unitatem Essentia, licet in obliquo. Unde quando dicitur: *Unitas in Trinitate, & Trinitas in unitate*: solum explicitè significatur, quod implicitè significat nomen *Trinitas*: Sicut igitur solius Dei proprium est, esse tres Personas ejusdem Essentia, ita soli Deo propriè convenit hoc nomen *Trinitas*.

51. Hinc colliges primò, falsas esse has: *Deitas est trina: Trinitas est trina*; siquidem in prima triplicatur Deitas; in secunda autem triplicatur ipsa Personarum Trinitas; est enim sensus: *In Deo sunt tres Personarum Trinitates: quod est falsum. Ne-*

que dicas in Hymno Festi Corporis Christi dici: *Tetram Trinitas: statim enim subiungitur: unaque poscimus: ubi vox una temperat vocem trina, ut supponat pro Personis.*

Colliges secundò, has esse veras: *Unitas est Trina: Deus est Trinus: prima enim est D. Aug. lib. Medit. cap. 30: ibi: O una Trinitas, & trina unitas Deus. Deinde cùm unitas non solum supponat pro unitate Naturæ, sed etiam Personarum; sunt enim tres Personarum unitates, rectè dici potest: Unitas est trina*. Dices: *Hæc: Deitas est trina: est falsa; ergo etiam hæc: Deus est trinus*. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia nomine *Deus* ex modo significandi supponit pro Personis: at verò *Deitas* solum supponit pro Essentia; sicque nisi addatur aliquid, quod temporet vocem *Trina*, ut supponat pro unitate Essentia, addita Deitati ipsam Deitatem multiplicat, efficiisque sensum falso.

Inferes: Ergo sicut Deus potest dici *Trinus*, aut *Trinitas*, poterit etiam dici *triplex*. Respondeo negando illationem: tūm quia contrarium docet Concil. Toletan. II. in Confess. Fidei: *Non triplex, ait, Trinitas, & dici debet: tūm quia nomina Trinitas, & Trinus sunt usq; Theologorum accommodata ad significandam simul & unitatem Essentia, & numerum Personarum, quam significacionem non habet nomen *triplex*, nisi expressè referatur ad notionalia; tunc enim sine periculo dices: In Deo est *triplex Persona: quadruplex relatio: duplex processio: gemina spiratio activa, & passiva**. Ita D. Thom. *q. 10. de potent. art. 2.* Sic etiam licet, non absolutè de *Deo*, sed de Personis dicere: *In Deo est multiplex relatio: multiplicitas notionum, aut Personarum: ex D. Aug. lib. Medit. cap. 31.* Nunquam tamen, neque cum expressa limitatione ad notionalia sunt admittenda in Deo nomine *Tri-nanum*, aut *Triformis*. Neque dicas in hymno Pentecost. appellatur *Spiritus Sanctus Septiformis*: hoc enim solum de eo dicitur in ordine ad effectus ad extra, qui ei appropriantur tanquam Authori sanctificationis.

Octava regula est: *Notionalia prædicantur de nominibus essentialibus concretis, de quibus à fortiori prædicantur essentialia*. Ita colligitur ex D. Thom. *i. p. q. 29. art. 4.* Patet, quia concretum essentiale ex modo significandi supponit pro Personis; importat enim Deitatem ut in habente, sive in supposito, licet non in hoc, aut illo determinatè: sicut homo importat humanitatem ut in habente, cùm supponat pro individuali natura humanæ, licet non pro hoc, aut illo determinatè; ergo de tali concreto possunt prædicari notionalia, & à fortiori essentialia; siquidem cùm notionalia sint actus personales, possunt prædicari de nominibus Personas significantibus.

Hinc colliges, has esse veras: *Deus generat: Deus generatur: Hic aeternus spirat: Hic immensus spiratur: Deus resurgentur ad Deum: Deus relativè opponitur Deo*. Dices: *Hæc sunt falsæ: Deus non generatur: Hic aeternus, aut immensus non spiratur: Deus non resurgentur ad Deum: Deus relativè non opponitur Deo*; ergo etiam illæ erunt falsa. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia affirmativa (quales sunt illæ) ut sit vera, opus non est, quod universaliter conveniat subjecto, secundum omnia, in quibus reperitur ipsum subjectum, sed satis est, si ei conveniat in uno tantum supposito existenti, ut convenient in prædictis propositionibus affirmativis: at verò negativa (quales sunt istæ) ut sit vera, secundum nullum suppositum debet

SECTIO IV.

De Constitutione Divinarum Personarum.

CUM ratio Essentiae praeceps sumptus non vendicet in divinis rationem Personae, profitetur enim unam Essentiam, & tres Personas; & in his aliunde includatur Essentia; ut poterit quae verè sunt Deus, hic agendum nobis est de constitutione harum Personarum: Pro quo sit:

Difficultas 1. Utrum in Personis Divinis detur constitutio proprietatis; Personalibus conti-
nuantur? Affirmative. Ita Magist. in 1. dist. 26. & 27. Alexand. i. p. q. 68. memb. 2. & 3. a. 6. Albert. i.
p. q. 39. memb. 2. a. 1. D. Thom. i. p. q. 40. art. 2. & 3.
& in 1. dist. 26. q. 2. a. 2. Henricus p. 2. a. 55. q. 1. ad.
3. D. Bonav. in 1. dist. 26. a. unic. q. 4. & dist. 33. a. 1. q. 1.
& 2. Richard. in 1. dist. 26. a. 3. q. 1. & 2. Durand. in 1. dist.
26. q. 2. num. 7. Scot. ibid. q. 1. Aureol. Carthusian.
Aggid. Major. Argentin. Ocham. Gabr. Marfil.
& alii, quos citat & sequitur P. Ruiz d. 86. de Trinit.
s. 2. n. 1. P. Soar. lib. 7. de Trinit. cap. 1. n. 3. P. Molin.
1. p. q. 40. a. 2. d. 1. P. Arrub. d. 11. cap. 2.
P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 6. n. 8. P. Vasq. 1 p. d. 158.
cap. 5. P. Amicus d. 20. s. 1. n. 11. P. Arriagad.
s. 1. s. 1. n. 14. & alii. Probatur primò auctoritate
Concil. Lateran. cap. Firmat. de Sum. Trinit. ibi:
*Hec summa Trinitas secundum communem essentiam
individua, secundum personales proprietates discreta.*

Et Concil. Florent. sess. 18. ibi: *Ita ut Persona con-
sisteret ex substantia, & proprietatibus. Et sess. 19. Per-
sona, inquit, constat ex divina substantia, & proprie-
tate. Et 6. Synodus Constantinopolit. action. II.
Deum appellat subsistentius, proprietatibus intelle-
ctualibus semotum, subsistentibus, numero divisibilibus.
Et Ecclesia in Praefatione de Trinit. canit: *Et in
Personis proprietas; ergo &c.**

Probatur secundò auctoritate Sanctorum Pa-
trum. D. Dionys. de Divin. Nomin. cap. 2. Di-
stanta, ait, & propria sunt Patris nomen, quod
Essentiam superat, & res ipsa, Filius, ac Spiritus. D.
Basil. hom. 28. contra Sabellianos. Ut igitur, ait,
perfipciuta tibi sit Personarum proprietas, & differen-
tia, numera seorsum Patrem, seorsum quoque Filium.
D. Athan. dialog. 1. de Trinit. Pater, inquit, est
proprium Patris, Filius est proprium Filii, & esse Spi-
ritum Sanctum Dei est proprium Spiritus Sancti.
D. Amb. in Symbol. Apostolor. cap. 10. ad illud
Joan. 10. Ego, & Pater unus sumus. Unum dixit,
inquit, propter Naturam Deitatis: Sumus propter
Personarum proprietates. D. Aug. lib. 3. contr. Ma-
ximin. cap. 10. fin. Propter, ait, uniuscuiusque pro-
prietatem tres Personae sunt. Idem habet serm. 38. de
tempor. & lib. 83. quest. q. 69. D. Fulgent. de Fi-
de ad Petrum cap. 1. Pater, ait, Filius, & Spiritus
Sanctus Personarum sunt ab invicem proprietate di-
stincti. Idem habent Gregor. Nyssen. lib. ad Abla-
rium. D. Nazian. orat. 1. n. 71. & orat. 32. ad 150.
Episcopos. & orat. 37. D. Cyril. Alexand. lib. 1.
dialogor. de Trinit. Theodoret. D. Anaphas. D. Isidor.
D. Hilar. lib. 4. de Trinit. & lib. 11. & 12. D. Justin.
quest. 17. ad Orthodoxos. D. Cyprian. Tertull. lib.
contra Praxeam cap. 2. & alii, quos videre licet a-
pud P. Ruiz cit.

Probatur tertio rationale, quia de Fide est, Per-
sonas Divinas esse unum, & esse distinctas; ergo
habent in quo convenienter, nempe Essentiam
omnibus

56. Non regula est: Nulla actio, sive notionalis, sive essentialis significata per verbum exercitum, sive in actu exercito, potest praedicari de terminis essentialibus, aut personalibus sumptis in abstracto, nisi talis actio sit formaliter à tali principio. Patet ex illo principio Logicorum: *Omnia verba, excepto substantivo sum, es, est, sunt adjectiva, & applicata subiecto reddunt sensum formalem.*

57. Hinc colliges, has esse falsas: *Deitas generat: Essentia referuntur: Intellectus spirat: Voluntas intelligit: Immenitas creat: Misericordia punit: Justitia miseretur: siquidem enunciatur actio de subiecto sumpto in abstracto, cuius actionis subiectum ipsum non est principium formale illius, sed solum identicum: has autem esse veras: Intellectus intelligit: Voluntas vult: Omnipotentia creat: Sapientia gubernat: Bonitas beneficit: siquidem in illis enunciatur actio de subiecto sumpto in abstracto, cuius actionis subiectum ipsum est illius formale principium.*

58. Decima regula est: Omnis actio significata per nomen, aut verbum solum in actu signato, potest praedicari de quacunque perfectione Divina significata sive in concreto, sive in abstracto; siquidem actio prout sic non sumpitur per modum ad-
jectivi, sed per modum substantivū; ac proinde non reddit sensum formalem, sed identicum, ideoque ad ejus veritatem sufficit sola identitas praedicati
cum subiecto. Unde haec sunt veræ: *Deitas est genera-
tio: Deitas est spiratio: Essentia est relatio: Intel-
lectus est volatio: Voluntas est intellectio.*

59. Undecima regula est: *Perfectiones, quæ in suo
conceptu involvunt secundam intentionem, non
possunt de se mutuè, neque de aliis perfectionibus
praedicari. Patet, quia hujusmodi perfectiones
prout sic non praedicantur solum secundum per-
fectionem realem, quam dicunt ut substractum,
sed etiam secundum eam intentionem, quam simul
important; atqui secunda intentio unius non est
secunda intentio alterius; ergo falsa est praedicatio
unius de alia, aut de aliis, in quibus nulla secunda
intentio includitur. Unde falsæ sunt haec: Attri-
butum Sapientie est Attributum Bonitatis: Attri-
butum Justitiae est Attributum Misericordiae: sicque
de aliis.*

60. Duodecima regula est: *Praepositiones, quæ di-
cunt habitudinem termini ad principium produc-
tivum solum possunt tribui Personis procedentibus
respectu producentium. Ita D. Thom. i. p. q. 41.
art. 3. Patet, quia nullus potest scilicet ipsum producere.
Unde falsæ sunt istæ: Deitas est ex Deitate: Essentia
ab Essentia: Sapientia ex sapientia. Haec autem sunt
veræ: Filius est à Patre: Spiritus Sanctus ex ueroque:
Filius est de substantia Patris: Aliqua alia regula
poterant huc assignari, quas non assignamus, quia
haec ut præcipue sufficient, ut rectum loquendi
modum in hac materia teneamus. Igitur sit:*

61. *Probatur tertio rationale, quia de Fide est, Per-
sonas Divinas esse unum, & esse distinctas; ergo
habent in quo convenienter, nempe Essentiam
omnibus*

omnibus communem; & habent aliquid sibi proprium, sive proprietates per quas differunt; aliqui secundum se totas convenienter, & secundum se totas differrent, quod ex terminis est impossibile. Confirmatur, quia si Pater v. g. non constitutatur aliquo modo Naturâ, tanquam aliquo communî, & Paternitate tanquam aliquo sibi proprio, nullo modo Paternitas erit distincta à Natura; sique verum erit dicere: *Pater, & Filius convenient Paternitate, & differunt Naturâ*; siquidem omnino idem esset ratio convenienti, & differendi; hoc autem est erroneum; ergo &c.

65. Oppositum docuit Præpositivus, qui, ut refert D. Thom. h̄c q. 40. art. 1. & q. 32. art. 2. & P. Soar. cit. cap. 1. n. 1. negavit esse in Deo hujusmodi proprietates, per quas Personæ Divinæ distinguantur, & constituantur, sed se ipsis constitui, & distinguiri. Quam doctrinam postea secutus est Greg. in 1. dist. 22. q. 1. Hanc tamen Sententiam dicit plusquam fallam P. Soar. cit. n. 2. fallam, & improbabilem P. Tanner. cit. n. 4. & temerariam P. Ruiz cit. scđt. 1. n. 5. sed pro illa adhuc:

66. Argues 1. Qualibet Persona Divina est omnino simplex; sed omnino simplici repugnat ex aliquo constitui; aliqui jam esset compositum, & non simplex; ergo &c. Respondeo negando minorem, & ejus probationem: simplicitati enim non opponitur constitui, sed compositio; siquidem latius pater constitutum, quam compositum; nam licet omne compositum sit constitutum, non tamen omne constitutum est compositum. Et hujus ratio est, quia constitutio solum importat distinctionem plurium, quæ distinctione, salem virtualiter datur in Deo, ut potè quæ fundatur in eminentia, & equipollentia ad plura, quæ nullam dicit imperfectionem, in modo maximam perfectionem in Deo: at verò compositio importat unionem perfectivi, & perfectibilis, quæ in Deo nullum habet fundamentum, cum omnia sint unum per identitatem, & imperfectionem argueret in Deo, ut patet ex alibi dictis, & ex dicendis patebit.

67. Instabis: Non minus simplex est Persona, quam Essentia Divina; sed Essentia constituitur se ipsâ, & non aliqua proprietate; ergo &c. Respondeo data majori, negando minorem ob rationem assignatam. Dixi *data majori*, nam qui admittunt in Deo compositionem virtualem metaphysicam, dicunt enim hoc nihil aliud esse, quam continere eminenter compositionem, consequenter dicunt intra limites compositionis magis compositam esse Personam, quam Essentiam; siquidem hæc solum constat prædicatis absolutis; Persona autem, & absolutis, & proprietate. Attamen juxta nostram doctrinam alibi traditam, & solutionem proximè assignatam, solum sequitur Personam constitui per identitatem ex pluribus, quam Essentiam.

68. Argues 2. Si Personæ Divinæ non constituerunt se ipsis, sed proprietatibus, etiam sic constituerunt ex Essentia; hoc autem non est dicendum; aliqui Persona non posset de Essentia prædicari; siquidem constitutum, seu totum non potest prædicari de parte constitutive; ergo &c. Respondeo negando minorem, ad cuius probationem dicimus, Personam posse de Essentia prædicari in sensu identico, licet non in sensu formalí, ut supra diximus: nam quando, constitutum non est tale per unionem, sed per identitatem, possunt constituens, & constitutum mutuò prædicari in sensu identico, licet constituens formaliter ut constitutus de constituto, neque è contra prædicari possit.

Argues 3. Si Pater v. g. constitueretur Paternitate tanquam proprietate, sequeretur habere principium sui esse; siquidem omne constitutum est principium sui constituti; sed hoc non est dicendum; ergo &c. Respondeo negando minorem; nullum enim est inconveniens, quod Pater habeat principium virtuale sui esse; siquidem hoc non est habere principium reale, aut productivum, aut formale per aliquam compositionem sui esse, quod implicat; sed constitui diversis prædicatis, quod non repugnat; sic enim etiam Natura Divina constituitur cognoscens per Cognitionem, & volens per voluntionem sine ulla repugnativa.

Argues 4. Si Pater v. g. constitueretur Essentiâ, & Paternitate ut proprietate, cum hanc Filio non communicet, sequeretur non ei communicare totam substantiam, qua substantia littere constituitur, sed solam partem; hoc autem non est dicendum; ergo &c. Respondeo negando sequentiam: Pater enim communicat Filio totam substantiam, quatenus ei communicat omne absolutum, quod venit nomine substantiaz, licet non ei communicat proprietatem substancialiem, ut potè quæ Patrem constituit substancialiter in esse relativo, non autem absoluto. Imò in contraria sententia sequeretur, Patrem aut nullam substantiam communicare Filio; aut ei communicare etiam esse relativum; nam si differt à Filio secundum se totum sine ulla constitutione; aut communicare Filio secundum se totum; aut secundum nihil; utrumque autem est hereticum.

Argues 5. Si Personæ Divinae constituerentur proprietatibus sibi propriis, per quas distinguenter, Pater, & Filius non essent eadem res; siquidem diversum constitutum diversa res est; ledit est contradic, quod dicunt Concilia, & Sancti Patres; ergo &c. Respondeo Patrem, & Filium eam rem secundum absolutum, quod dicunt Concilia, & Sancti Patres, non autem secundum relativum; sic enim sunt diversa res, hec diversum constitutum, ut etiam dicunt Concilia, & Sancti Patres.

Argues 6. Constitutio entis per se, qualis est Deus in ratione Personæ, dicit rationem potentie, & actus; in qua sola ratione fit unum per se; sed ratio potentialitatis repugnat in Deo; ergo etiam constitutio. Respondeo primò cum P. Recupit. lib. 2. q. 19. num. 3. negando minorem, si ab solle loquatur; non enim repugnat Deo quilibet potentialitas, sed illa tantum, quæ recurrat cum contingencia, & involvit non esse, quatenus quod prout sic est in potentia, potest esse, & non esse; hæc enim potentia repugnat Deo, qui simpliciter, & necessariò est: cùm tamen Essentia Divina sit determinata ad subsistendum, sive ad Personalitates, licet in ratione Essentia sit in potentia ad alias, nulla est imperfectione; siquidem cum talis potentialitas solum sit ad subsistendum determinata, & Essentia determinata subsistat, nullum involvit non esse; ac proinde non tollit rationem actus prius, quæ constituit in eo, quod nullum involvit non esse.

Sed contra, quia ex hoc sequitur admittendam esse in Essentia Divina potentiam ad existendum; siquidem Essentia est etiam determinata ad existendum. Respondeo cum eodem P. Recupit. lib. 3. q. 15. n. 3. negando sequelam; diversa ratio est, quia potentia passiva ad existendum supponit potentiam activam à se distinctam, qua reducatur ad actum; sicut enim non existens non potest reddere existentem rem à se distinctam, ita neque le ipsum

ipsum; quod autem pendet à potentia activa distin-
cta à se, eo ipso potest esse, & non esse, quantum
est ex sua ratione, licet ratione causa necessariò
operantis, necessariò sit: Unde si Essentia Divina
haberet potentiam ad existendum, jam involveret
posse non esse, quod Deo repugnat: at verò non
ita sit in potentia ad subsistendum; ut potè quæ
non dicit ordinem ad potentiam activam distin-
ctam, cum jam præsupponat Naturam existentem,
a quæ necessariò fluit.

74. Confirmat exemplo Intellectus Divini, qui non
admittitur in potentia ad actum intelligendi ex eo,
quod talis potentia (si admitteretur) foret deter-
minata ad intelligendum, & se ipsa necessariò con-
stitueretur in actu, sicutque nullum involveret non
esse; ergo similiter non debet admitti potentia ad
subsistendum. Non placet, est enim diversa ratio,
quia Intellectus Divinus, etiam in potentia, includit
suum actum intelligendi in suo conceptu formali;
nihil autem dicitur in potentia ad id, quod formaliter includit; at verò Essentia, cum non ita
includat Relationes, indè est quod sit in potentia ad
illas; hæc autem potentialitas repugnat in Deo, ut
diximus: Unde:

75. Respondeo secundò negando majorem; neque
enim ad veram constitutionem entis per se requiri-
tur ratio potentia, & actus, sed satis est ratio na-
ture, & termini, ut sit in Christo Domino, in
quo ex natura humana, & subsistentia divina in ra-
tione termini sit unum per se; & hoc idem reperi-
tur in Essentia Divina, & Personalitatibus, que
propriè non sunt actus, neque forma ipsius Es-
sentia, sed tantum termini; sicutque neque Essentia
habet rationem potentia respectu illarum, licet
cum illis constitutam Personam.

76. Instabis: Admīssā constitutione in Personis di-
vinis, quocumque modo sumatur, semper debet
sumi Natura cum carentia Personalitatis, ut potè
quam formaliter non includit, sicutque cum poten-
tia ad illam; ergo semper debet admitti in Deo
potentialitas, quæ tamè ei repugnat. Respondeo
primò repugnare Deo potentialitatem, quæ dicat
carentiam actus, vel distincti ex natura rei, vel
complentis, & perficiens aliquod esse in sua ratio-
ne illius entis, quod concipitur in potentia, qualis
foret intellectus respectu Intellectus Divini, &
existens respectu Essentia, si conciperetur in po-
tentia ad illas; siquidem carentia talis actus, &
existens supponeret imperfectionem, & perfe-
ciabilitatem in Intellectu, & Essentia: at verò Per-
sonalitates, cùm sint actus complètes, & perficien-
tes Naturam in alio, & non in eodem genere,
nempè in genere Personæ, indè est quod poten-
tialitas ad tales actus nullam dicit imperfectionem;
sicutque illam non dicit constitutio. Respondeo se-
cundò negando antecedens; licet enim Natura
non includat Relationes formaliter, non idèo con-
cipitur in potentialitate ad illas, quia sicutem eas
continet eminenter, & ad illas ut terminos, quibus
in ratione Naturæ subsistit, ordinatur, & non ut
ad formas, quibus ut subjectum informetur, quod
necessarium erat, ut diceretur habere potentiali-
tatem ad illas, ut cernitur in creatis.

77. Argues 7. Si quavis Persona Divina præterna-
turam communem haberet suam proprietatem,
cum nihil sit in Deo, quod Deitas non sit, pro-
prietas hæc esset etiam Deitas; sed hoc non est dic-
endum; alioqui, cùm essent tres proprietates di-
versæ, tres etiam essent diversæ Deitates præter il-
lam omnibus communem, & unaquæque Persona
posset dici aliis Deus ab alia, sicut dicitur alia
Tom. I.

Personæ ergo &c. Resp. Deitatem solum convenire
proprietatibus ratione Essentia, prout supra di-
ximus: cùm autem Essentia non multiplicetur ad
multiplicationem Relationum, neque sic multipli-
catur Deitas; ac proinde non potest dici dari in
Deo tres Deitates, sicut non dicitur, dari in Deo
tres Essentias.

Argues 8. Aut talis constitutio esset realis à
parte rei; aut intentionalis, & per rationem:
Non primum; siquidem proprietates, & Natura à
parte rei sunt idem; ejusdem autem ad se ipsum
non datur constitutio realis: Non secundum; alio-
qui constitutum erit quid fictum; siquidem tale
est constitutum, qualis est constitutio; ergo &c.
Respondeo argumentum hoc tangere difficulta-
tem specialem, & hic specialiter examinandum:
pro qua sit:

Difficultas 2. Utrum hæc constitutio Personarum
Divinarum sit realis: an rationis? Dico 1.
Personæ Divinæ non constituuntur proprietati-
bus à parte rei constitutione reali, aut modali. Est
contra Gilbertum Porretanum, de quo supra, affe-
rentem Relationes divinas distinguere ex natura rei
realiter à Natura Divina, cujus error damnatus
fuit in Concil. Rhemens. ut supra vidimus. Et
contra Durand. in 1. dist. 33. q. 1. & dist. 34. q. 2.
docentem Relationes distinguere à Natura distin-
ctione ex natura rei modali, cuius etiam sententiam
supra rejecimus.

Probatur, quia constitutio importat diversitatē
plurium constituentium; sed in qualibet Persona
non dantur plura realiter, neque modaliter; ergo
neque constitutio realis, aut modalis. Confirmatur
primò, quia sicut se habet distinctione, ita se habet
constitutio; sed in Personis divinis non datur dis-
tinzione realis, neque modalis inter Naturam &
Relationes, ut supra diximus; ergo neque consti-
tutio. Secundò, quia in Divinis non datur compo-
nitio realis; ergo neque constitutio.

Dico 2. Personæ Divinæ non constituuntur
proprietatibus solum constitutione rationis. Est
contra Capreol. in 1. dist. 26. quest. 1. art. 3. Ferrar.
4. contragentes cap. 26. Cajet. 1. p. q. 40. a. 2. ad 1.
P. Molin. 1. p. q. 40. art. 2. d. 1 P. Valent. 1. part.
q. sua 14. punt. 2. P. Val. q. 1. p. d. 158. cap. 2. num. 5.
quos citat & sequitur P. Ruiz d. 86. de Trinit. sect.
4. n. 5. & 6. Probatur, quia in Persona Divina
constare Naturam, & proprietate non est aliquid
fictum per rationem; siquidem à parte rei constat
Naturam communicabili, & proprietate incommu-
nicabili; sicutque à parte rei, neque est adæquate
communicabilis, neque adæquate incommunicabili;
ergo illius constitutio ex Natura, & proprie-
tate non est solum rationis. Confirmatur, quia
Pares absolute docent, Personas Divinas consti-
tuui proprietatibus, ut supra vidimus; sed Pares
non loquuntur, nec mentionem faciunt de consti-
tutione rationis; neque hæc absolute est vera con-
stitutio, sed ficta; ergo &c.

Dico 3 Personæ Divinæ constituuntur à parte
rei constitutione virtuali, hoc est ita se habent in-
trinsicè, ac si realiter constituerentur. Ita P. Soar.
lib. 7. de Trinit. cap. 3. n. 9. & cap. 7. n. 9. P. Arrub.
d. iii. cap. 3. n. 12. P. Granad tract. 12. d. 1. P. Pre-
posit. q. 29. a. 4. dub. 1. num. 3. P. Tanner. d. 4. q. 3.
dub. 6. n. 32. Zuniga d. 15. dub. 3. P. Arriaga d. 51. sect. 3.
n. 16. P. Compton. tom. 1. d. 58. sect. 1. n. 6. & alii.
Probatur, quia Personæ Divinæ aliquo modo
constituuntur, ut patet ex dictis; sed non consti-
tuuntur realiter, neque modaliter, neque solum
per rationem, & extrinsecè, ut diximus; ergo à
parte

parte rei virtualiter intrinsecè. Confirmatur, quia in qualibet Persona Natura, & ejus proprietas distinguuntur à parte rei virtualiter intrinsecè, ut supra diximus; sed qualis est distinctio constituentium, talis est constitutio; ergo &c.

83. Obijecies 1. Idem est constitutivum, & distinctivum; sed proprietates distinguunt realiter Personas; ergo illas realiter constituunt. Respondeo Personas distinguunt quidem realiter proprietatibus, illis tamen realiter non constitui; licet enim idem sit constitutivum, quod distinctivum, potestamen esse distinctivum realiter, & constitutivum virtualiter; siquidem distinctivum comparatur ad aliam Personam distinctam: at verò constitutivum comparatur ad eandem Personam, quam constituit, à qua cùm non distinguatur realiter, sed solum virtualiter ex natura rei, non realiter, sed solum virtualiter eam constituit. Patet in Petro v. g. qui distinguuntur realiter à Paulo; & tamen in se non constitutur realiter ex natura communi, & differentia individuante, sed solum virtualiter per rationem.

84. Obijecies 2. Talis est constitutio, qualis est distinctio plurium constituentium; sed Natura, & proprietates à parte rei sunt idem, & solum per rationem sunt plura; ergo solum per rationem constitutur Personam. Respondeo Naturam, & proprietates esse quidem à parte rei idem realiter, & solum per rationem esse plura formaliter; adhuc tamen esse plura à parte rei virtualiter, & sic constitutionem esse virtualem à parte rei intrinsecè, & non per rationem.

85. Instabis: Ut se habent partes componentes ad compositionem; ita constituentes ad constitutio- nem; sed ejusdem ad se ipsum non datur compo- sitio realis; ergo neque ejusdem ad se ipsum potest dari constitutio realis. Respondeo argumentum solum probare, constitutionem non esse realem defectu distinctionis realis; sicut non potest dari compo- sitio realis absque distinctione reali inter partes componentes: cùm tamen in Persona consti- tuta dentur partes constituentes à parte rei vir- tualiter distinctæ, datur etiam constitutio à parte rei virtualis.

86. Obijecies 3. Petrus v. g. constituitur natura, in qua convenient, & differentia, in qua differt à Pa- ulo, solum constitutione virtuali extrinseca, seu rationis cum fundamento: ergo etiam Persona Divina, nempè Pater sic constituetur Naturā, in qua convenient, & Paternitate, in qua differt à Filio. Respondeo negando consequentiam; di- versa ratio est, quia Petrus solum per rationem, & non à parte rei constitutur actu natura communi, aut communicabili, & differentia incom- municabili: Unde sicut solum per rationem cum fundamento convenient in natura, & simpliciter dif- fert, ita ejus constitutio ex natura, & differentia solum est per rationem cum fundamento: at verò Persona Divina constat Natura singulari actu communicabili à parte rei, & proprietate actu à parte rei incomunicabili, quod stare non po- test absque constitutione à parte rei, saltem intrin- secè virtuali.

SECTIO V.

Virū in Personis Divinis admittatur compositio: iisdemq; pro- prietatibus distinguuntur, qui- bus constituuntur?

DIFFICULTAS 1. Utrum in Personis Di- vinis admittenda sit compo- sitio, sicut admittitur constitutio? Adveres pri- mò non esse questionem, an omnes tres Divinae Personæ componant numerus ternarium, jam enim diximus Trinitatem esse quid simplex; siquidem cùm omnes tres Personæ sint idem in Essentia Divina, non est admittenda compo- sitio, qua quidem simplicitatem minueret. Ac- cedit, quia si hoc totum componeretur ex Personis tanquam ex partibus, sequeretur, Personam esse aliud, & aliud, & vendicare distinctas Essentias, ut se habent materia, & forma ad compo- sitionem realem, quā quidem ratione utuntur Patres ad statuendam simplicitatem divinam; ergo cùm Personæ includant Essentiam, non possunt vendi- care rationem partium, quae semper sunt aliud à toto, & inter se.

Adveres secundò, questionem solum pro- cedere de qualibet Persona. Utrum scilicet in illa ad- mittenda sit compo- sitio ex Natura, & Personalitate; non quidem realis; siquidem cùm ibi non detur distinctio realis, neque etiam dari posset compo- sitio realis, sed procedit questione de compo- sitione rationis. Hoc posito.

Negativa conclusio tenenda est. Ita D. Nazian. or. 32. & 35. D. Irenaeus lib. 2. aduersus heret. cap. 4. D. Justin. q. 129 ad Orthodoxos. D. Athan. dialog. cont. Arianos. D. Basil. 1. contra Eunom. D. Chrysost. serm. de Trinit. D. Aug. lib. 6. de Trinit. cap. 6 & 7. & lib. 11. de Civit. cap. 10. D. Ambro. in symb. cap. 1. & lib. 1. de fide cap. 7. D. Fulgent. ad objectione Ariano. respons. ult. D. Bernard. lib. 5. de considerat. ad Eugenium. Magist. in 1. diff. 19. & 24. D. Ilbon. 1 p. q. 30. a. 1. ad 4. D. Bonav. in 1. diff. 19. p. 2. q. 1. q. 2. Richard. ibidem diff. 19. a. 3. q. 2. Carthagen. diff. 19. q. 3. Durand. ibid. q. 4. Aureol. diff. 19. p. 2. q. 5. P. Ruiz d. 38. sett. 1. n. 6. P. Arrub. d. 111. cap. 4. num. 16. Probatur, quia compo- sitio propriè sumpta, prout addit supra constitutionem, non solum dicit distinctionem compo- siti à partibus, & par- tum inter se, sed etiam dicit dependentiam ab ip- sis partibus, & perfectibilitatem in ordine ad illas; sed in divinis implicat quavis dependentia & per- fectibilitas; ergo etiam compo- sitio. Vide quod dixi- mus in Phyl. tr. 2. d. 2. à n. 238.

Dicent, compositionem rationis praescindere à ratione dependentia. Sed contra primò, quia sublatâ dependentia, jam non erit compo- sitio, sed pura constitutio. Secundò, quia compo- sitio realis dicit dependentiam realem; ergo compo- sitio rationis dicit dependentiam rationis. Con- firmatur, quia compo- sitio realis ex eo, quod talis sit, non praescindit à dependentia reali; ergo compo- sitio rationis ex eo, quod talis sit, non praescindet à dependentia rationis.

Oppones 1. cum P. Vasq. 1. p. d. 121. cap. 3. n. 11. Componere nihil aliud est, quā simul cum alio aliquid ponere; sed in Persona Divina concipiimus Essentiam simul positam cum Paternitate, quas distinguimus

distinguimus; ergo in Personis datur compositio rationis. Resp negando majorem; compositio enim, prout addit supia constitutionem, dicit intrinsecam dependentiam rei compositae à partibus componentibus; implicat autem, quod nos apprehendendo Personam Divinam simplicem, & independentem, illam concipiamus cum dependentia à partibus componentibus, etiam per rationem; licet enim compositio, sive dependentia rationis non pugnet cum simplicitate & independencia reali, quæ est in Deo à parte rei; pugnat tamen cum simplicitate, & in dependence objeciva per rationem; Deus autem, sive Persona divina, neque per rationem debet concepi cum dependentia; alioqui cum imperfectione conciperetur.

Oppones 2. Distinctio rationis bene compatitur cum unitate Dei; ergo etiam compositio rationis cum illius simplicitate. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia fundamentum distinctionis in Deo est eminentia, quæ perfectionem dicit, ideoque stare potest cum perfecta unitate Dei: at vero fundamentum compositionis est potentialitas, sive perfectibilitas, quæ dicit imperfectionem in parte perfectibili; sicque implicat cum simplicitate Divina. Vide in Phys. loco cit.

Difficultas 2. Utrum Personæ Divinæ iisdem proprietatibus distinguantur, quibus constituantur? Affirmative. Ita Henricus quodlib. 5. q. 9. Bachon. in 1. dist. 13. q. 4. Scot. in 1. dist. 11. q. 2. Gregor. ibid. q. 1. art. 2. Gabr. q. 2. art. 2. & 3. Carthusian. dist. 11. q. 2. Richard. art. unico q. 2. Aureol. P. Soar. lib. 7. de Trinit. cap. 4. num. 2. P. Valent. 1. p. q. 10. punct. 3. P. Tanner. 1. p. d. 4. q. 3. dub. 6. n. 13. P. Ruiz. d. 68. de Trinit. sent. 8. n. 6. P. Mol. 1. p. q. 36. art. 2. d. 3. §. secundo modo. P. Compton. tom. 1. d. 58. sent. 2. num. 1. P. Granad. tract. 12. d. 2. Aegid. d. 4. dub. 6. & alii. Probatur primo auctoritate Concil. Florent. orat. pro unione: ibi: Per relationes distinguntur, per quas etiam constituantur Personæ Divine. Confirmatur ex Patribus passim docentibus, idem esse distinctivum, & constitutivum Personarum; ergo &c.

Probatur secundò rationibus: Prima ratio est, quia constitutivum cuiusque entis est, quod illud constituit unum in ratione entis; sed illud dicitur unum, quod est individuum in se, & dividit à quovis alio; ergo implicat esse constitutivum speciale, & non esse distinctivum; ergo Personæ Divina per illud specialiter distinguntur, per quod specialiter constituantur. Confirmatur terminis non significativis, quia nulla alia ratio potest assignari, cur v.g. A non sit B, nisi quia A. constituitur A. per id, quod non constituit B; ergo per id, quo constituitur res, etiam distinguitur, sive ejus constitutivum est illius distinctivum.

Secunda ratio est, quia Personæ divinæ constituunt propriis substantiis; sed iisdem etiam distinguntur; alioqui non essent tres termini incommunicabiles, hoc est realiter distincti; ergo &c. Tertia ratio est, quia Pater constituitur Paternitate, & Filius Filiatione, & Spiritus Sanctus spiratio passiva; sed etiam per illas distinguuntur; ergo iisdem proprietatibus distinguuntur, quibus constituantur. Probatur minor, quia distinguuntur per id, in quo opponuntur; sed opponuntur in praedictis proprietatibus; siquidem Paternitas opponitur Filiatione, & è contra; & utraque Spiritui Sancti.

ito, saltem remotè, & radicaliter: tūm quia Spiritus Sanctus, prout procedit exigit oriri à duplice supposito, quod supponit constitutum, & incommunicabile: tūm quia alioquin non posset assignari ratio, cur Paternitas, Filiatio, & Spiratio passiva distinguerent realiter: tūm denique quia alioquin Paternitas, & Filiatio communicarentur Spiritui Sancto; siquidem quæ non opponuntur, communicantur; ergo &c.

96.

Quarta ratio est, quia de ratione ultimi constitutivi alicujus rei est determinare prædicatum illius commune, non relinquendo illud indifferens, & commune aliis; sed si talis res non distingueretur ab aliis, jam communicaret cum illis; ergo per quam rationem sit non communis aliis, per eandem sit ab illis distincta; sed si non communis per rationem, per quam determinatè constituitur; ergo per eandem distinguitur ab aliis, & constituitur in se; ergo Personæ Divinæ iisdem proprietatibus distinguuntur, quibus consti-

tuentur.

Oppositum tenent Durand. in 1. dist. 11. q. 2. ad 2. & dist. 12. n. 23. & 24. Capreol. in 1. dist. 11. art. 2. Ferrar. 4. contr. gent. cap. 24. & 26. Caiet. 1. p. q. 36. art. 2. Canar. ibid. Bannez. Argent. in 1. dist. 27. q. 1. art. 3. P. Molin. 1. p. q. 36. art. 2. d. 3. §. principia difficultas. P. Vasq. 1. p. d. 147. cap. 7. n. 34. & cap. 8. & Ialii apud P. Ruiz cit. n. 2. pro quibus: Objicies 1. Illud principium per id res distinguitur, per quod constituitur, solum est verum, ubi constitutio est realis; sed talis non est constitutio Personarum divinarum; ergo &c. Respondeo primò data majori, negando minorem, in qua falso supponit, constitutionem Personarum esse solius rationis, quod supra negavimus num. 81. licet enim non sit à parte rei realis, est tamen à parte rei virtualiter, ut supra divimus n. 82.

97.

Respondeo secundò negando majorem; tale enim principium etiam est verum in constitutione rationis; nam species per rationem constituitur; & tamen differentia illius, quæ constituitur, eam simul distinguit. Accedit, quod, ut Persona constituta, nempe Pater distinguitur per Paternitatem ab omni alio, nihil facit, quod Paternitas sit distincta, aut indistincta realiter ab Excelencia.

98.

Objicies 2. Licet principium illud valeat in rebus absolutis, non ita valet in relativis; siquidem relatio solum distinguit ab opposito; sed Personæ divinæ constituunt Relationibus; ergo per illas non distinguuntur. Respondeo negando majorem, & ejus probationem; nam sicut res absoluta per id, quo constituitur in se, distinguitur ab omni alio, quod ipsa non est; ita etiam distinguitur relativa. Pater in paternitate creata, quæ non solum distinguitur relativè à filiatione sibi opposita, sed etiam ab omni alio, quod ipsa non est, nempe à nigredine, albedine, &c. verè enim dicimus: paternitas non est albedo: & verè etiam intelligitur, paternitatem existere, quin existat albedo, quæ sunt signa distinctionis realis; undè sic etiam Paternitas in Divinis, non solum distinguitur relativè à Filiatione sibi oppositâ, sed etiam ab omni alio. Confirmatur, quia Personæ divinæ constituuntur per relationes tanquam per Personalitates; sed de ratione Personalitatis est, quod sit incommunicabilis alteri termino; ergo per relationes distinguuntur Personæ divinæ, non solum à sibi oppositis, sed etiam ab omni alia Persona.

99.

Objicies 3. Natura humana Petri v.g. distinguit realiter à natura humana Pauli; & tamen talis

100.

Qqq 2

92.

93.

94.

95.

Tom. 1.

talis distinctio non ei provenit à rationali , per quod constituitur; ergo illud principium : *per id res distinguuntur , per quod constituitur* : non est verum. Respondeo negando consequentiam : rationale enim non est ultimum constitutivum Petri, sed hominis, cuius etiam est distinctivum: & sic est petreitas distinctivum Petri, sicut est illius constitutivum. Unde Hypostasis divina abolutè non est distinctiva Patris v. g. sed talis Hypostasis, nempè Paternitas.

101. Obijcies 4. Personæ divinæ constituuntur substantiis , & distinguuntur Relationibus ; sed substantia , & Relatio sunt formalitates diversæ; ergo Personæ divinæ non distinguuntur per id , quo constituantur. Respondeo primò substantias , & Relationes non distinguui virtualiter intrinsecè, neque esse in se formalitates diversas, sed solum distinguui quoad nos secundum conceptus magis, aut minus expressos: sicutque constitui substantiis expressè, est constitui Relationibus confusè; & distinguui Relationibus expressè, est distinguui substantiis confusè.

102. Respondeo secundò data majori , & minori , negando consequentiam ; dato enim , quod substantia , & Relatio sint formalitates diversæ per rationem propriè distinctæ, saltem metaphysicè, adhuc Personæ divinæ distinguuntur formalitatibus substantiæ , quibus constituantur , prout hæ sunt identicæ Relationes , & mutuè cum illis convertibiles ; de hoc tamen plenius infra.

103. Obijcies 5. Filius in divinis constituitur Filiatione ; & tamen per illam non distinguuntur ab Spiritu Sancto , ab illo enim distinguuntur per productionem, nempè spirationem activam ; siquidem si illum non produceret, ab illo non distinguetur juxta communiorē sententiam, de qua infra; ergo non distinguuntur per id , quo constituantur. Respondeo primò negando minorem ; falso enim supponitur , Filiationem non esse idem cum productione; cum ergo sint idem , & Filius distinguatur ab Spiritu Sancto per productionem , verum adhuc est ab illo distinguui per id , quo constituitur.

104. Respondeo secundò negando eandem minorē : Pater enim , & Filius distinguuntur ab Spiritu Sancto , non solum spiratione activa , sed etiam Paternitate , & Filiatione ; nam licet spiratio activa sit formalis , & immediata oppositio spirantis ad spiratum ; Paternitas tamen , & Filatio etiam sunt respectu Spiritus Sancti oppositio radicalis , & mediata , quatenus sunt termini incomunicabiles , constituunt principium quod spirativum , & mutuè convertuntur cum spiratione activa , quam necessariè exigunt , & ratione cujus opponuntur etiam spirationi passivæ. Unde licet Spiritus Sanctus , si à Filio non procederet, ab illo non distinguetur, esset quia in eo eventu, non solum non daretur oppositio formalis , sed neque daretur oppositio illa radicalis , nempè talis Paternitas , & Filatio , qui exigent spirationem activam , cum qua converterentur.

105. Instabis : In eo eventu impossibili , quo Spiritus Sanctus non procederet à Filio , adhuc Filius verè constitueretur illa Filiatione , licet diversa ab hac, quam de facto habet ; & tamen per illam sic constitutus non distinguetur realiter ab Spiritu Sancto ; ergo principium constitutivum non est distinctivum. Respondeo nos non affirmare , principium constitutivum debere necessariè esse distinctivum , sed solum dicere , dato , quod res

constituta distinguatur, debere distinguui per id , per quod constituitur : cùm autem in ea suppositione impossibili Filius non distinguetur ab Spiritu Sancto , sed esset idem cum illo , ut de facto est idem cum Essentia, nihil mirum , quod illius constitutivum non sit ejus distinctivum , neque distinguatur ab Spiritu Sancto in facta suppositione per Filiationem , sicut modò de facto dicimus non distinguui ab illo per Essentiam, cum qua est idem.

Obijcies 6. Si Filatio , quia à parte rei includit spirationem activam, distinguuntur radicaliter ab Spiritu Sancto , & spiratione passiva , etiam sic ab illa distinguetur Essentia, utpote quæ etiam includit ipsam spirationem activam ; sed hoc non est dicendum , ergo neque illud. Respondeo negando majorem quoad secundam partem ; diversratio est , quia oppositio , ac proinde distinctio realis , quæ in oppositione fundatur , est praedictum repugnans Essentia , utpote essentialiter communicabilis , & idem cum omnibus Relationibus , ideoque licet sit idem cum spiratione activa , que opponitur passiva , ex illa non participabit predictum oppositionis , & distinctionis , quod ei repugnat : at verò respectu Filiationis non est predictum repugnans , utpote incommunicabilis , sicutque poterit ei convenire ratione spirationis activæ , quam includit.

Obijcies 7. Spiratio activa non distinguuntur Paternitate , neque mediante Filiatione , quantum men exigit essentialiter ; ergo neque Paternitas , & Filatio distinguuntur realiter ab Spiritu Sancto , etiam mediante spiratione activa , licet illam necessariè exigant. Respondeo negando consequentiam ; diversa ratio est , quia spiratio activa , utpote communicabilis Patri , & Filio , non exigit Filiationem , ut per illam opponatur Patri , & ab illo distinguatur , sed ut per illam compleatur in ratione principii spirativi partialis : at verò Paternitas , & Filatio , utpote incommunicabiles , postulant spirationem activam , ut per eam formaliter opponantur passivæ , & ab Spiritu Sancto distinguuntur. Accedit , quod spiratio activa non exigit essentialiter esse terminum Paternitatis; exiungunt tamen Paternitas , & Filatio respectu spirationis passivæ.

Instabis : Natura Divina etiam exigit spirationem activam , imò & alias Relationes oppositas ; & tamen non ideò distinguunt Personas radicaliter ; ergo licet Paternitas , & Filatio exigit spirationem activam , non ideò distinguunt Patrem , & Filium ab Spiritu Sancto radicaliter. Respondeo distinguendo majorem : Natura Divina exigit spirationem activam , & alias Relationes oppositas ut quid communicabile , & non ultimò terminatum; concedo majorem; ut terminus ultimus , seu ut suppositum incomunicabile ; nego majorem ; sola autem exigentia suppositi proper incomunicabilitatem alteri suppositi includit oppositionem radicaliter. Et hujus ratio est , quia Natura Divina ita exigit spirationem activam , ut simul exigit passivam : at verò Paternitas , & Filatio ita exiungunt spirationem activam , ut quia sunt substantiaz , respuant spirationem passivam.

SECTIO VI.

*Utrum Proprietates constituentes,
Et distinguentes Personas sint
absolutæ: an Relativæ?*

109. PERSONAS Divinas constitui proprietatis absolutis tenuit Guillerm. Parisiens. tract. de Trinit. Ripa in 1. dist. 26. & 27. & alii apud Doctores infra citandos, & hanc sententiam ut probabilem voluit defendere Scot. in 1. dist. 26. q. 1. §. Tertia opinio; candemque secuti sunt aliqui Recentiores, quos tacito nomine refert P. Ruiz d. 87. de Trinit. scđt. 1. n. 9. Advertes tamen prædictos Authores non negare in Deo Relationes reales, quibus Persona divinæ formaliter opponuntur, & distinguuntur, sed in qualibet proprietate distinguere rationem formaliter subsistendi à ratione formalis originis, & Relationis, dicereque Personas divinas constitui per illam primam formalitatem tanquam per aliquid absolutum, cui superadvenit ratio originis, & Relationis.

110. Hanc tamen sententiam appellavit Bannez hereticam: Carthusian. erroneam: P. Ruiz temerariam, periculosa, & errori proximam: Idem sentit P. Arrub. licet P. Soar. solūm illam dicat improbabilem; & P. Vasq. non posse damnari, si loquatur de solo constitutivo, non autem de distinctivo; siquidem putat hæc esse separabilia. Ego autem perfectis authoritatis, & rationum momentis existimo esse prorsus periculosa; ejus tamen fundamenta infra proponam, & dissolvam: Igitur:

Conclusio sit: Proprietates constituentes Personas Divinas non sunt absolutæ, sed relativæ. Ita D. Thom. 1. p. q. 40. art. 2. & de potent. q. 8. art. 3. Durand. in 1. dist. 26. q. 1. n. 14. Caiet. Bannez. Canar. P. Molin. P. Valent. ad locum cit. D. Thom. Richard. Ocham. Gabr. Egid. Henricus. P. Soar. lib. 7. de Trinit. cap. 5. n. 5. P. Vasq. 1. p. d. 158. cap. 5. P. Arrub. d. III. cap. 5. d. 21. R. Ruiz d. 87. de Trinit. scđt. 2. P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 6. n. 15. P. Proposit. q. 29. art. 4. dub. 1. P. Amicus d. 20. scđt. 2. num. 32. P. Ariaga d. 51. scđt. 3. num. 17. P. Granad. tract. 12. d. 3. scđt. 4. P. Compton. tom. 1. d. 58. scđt. 2. n. 5. & alii apud citatos. Probatur 1. auctoritate Sacrae Scriptura Math. 28. 10. ibi: Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: ubi Christus Dominus propriis nominibus, ut notant Patres, Personas divinas significavit; sed nomina illa sunt relativæ, & non absoluta; ergo &c. Confirmatur, quia in Sacra Scriptura nunquam Persona divina significantur nominibus absolutis, sed relativis; ergo signum est non constitui in suo esse personali per aliquid absolutum, sed per relativum; quis enim ut Petrum v. g. significaret nunquam ejus proprium nomen uiumparet, sed aliud accidentale, & discrepantium?

111. Probatur secundò ex Concil. Later. cap. Firmiter. de sum. Trinit. ubi primum nominat Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum sub his nominibus, & subjungit, Trinitatem esse diversam per proprietates, indicans has esse easdem, qua illis nominibus significantur; significantur autem ut quid relativum. Et Concil. Florent. scđt. 18. §. Dixi equidem. Relatio, inquit, apud omnes tam Graecos, quam Latinos Doctores Personas multiplicat. Et orat. pro-

unione: Per Relationes, ait, distinguuntur, per quas etiam constituantur divine Personæ. Idem habetur in Concil. Toletan. II. in confess. fidei cap. 1. & Concil. Vormaciens. in confess. fidei, ibi: Quid Pater est non ad se, sed ad Filium dicitur: ex quibus satis constat Personas divinas non aliquo absoluto, sed relativio constitui.

Probatur tertio auctoritate Sanctorum Patrum D. Nazianz. orat. 37. de Theologia. Ex his verbis, ait, quod genitus non sit, & quod genitus, & quod procedat, effectum est, ut alius Pater, alius Filius, alius Spiritus Sanctus appelletur. Et D. Cyril. Alex. lib. 2. Thesaur. cap. 3. & lib. 7. cap. 1. ibi: Sola diversitate Relationis, que diversis nominibus significatur, nec aliâ re ullâ distinguuntur. Et D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 5. docet In Deo non est, nisi substantiam, id est Essentiam, & Relationem, & quidquid ad se, & non ad aliud dicitur ad Essentiam pertinere: & sapè alibi, ex quo patet, quod proprium Personæ est, non esse quid absolutum, sed relativum. Idem tenet D. Greg. Nyssen, lib. ad Ablabium. D. Damascen. lib. 1. Fidei cap. 11. D. Ansel. de Incarnat. Verbi. cap. 3. D. Fulgent. ad. objection. Arianor. D. Athan. Dialog. 1. de Trinit. D. Hilary. lib. 11. de Trinit. D. Basil. contr. Eunom. & alii apud P. Ruiz cit.

Probatur quartò rationibus: Prima ratio est, quia proprietas Personalis eo ipso, quod talis est, est incommunicabilis: tūm quia ita est expressum in Conciliis, & Sanctis Patribus: tūm etiam, quia quod est proprium, non potest esse commune; alioqui esset, & non esset proprium: esset, ut supponitur: non esset, quia alteri conveniret; sed nullum absolutum in Deo est incommunicabile: tūm quia ita constat ex Conciliis, & Sanctis Patribus, quatenus docent, solam Relationem multiplicare Trinitatem; si autem Personæ haberent proprietates absolutas incommunicabiles, etiam his Trinitas multiplicaretur, ut patet: tūm etiam, quia Pater omnia communicat Filio præter esse Patrem, ut etiam docent Concilia, & Sancti Patre; esse autem Pater relativum est, & non absolutum; ergo nullum absolutum est proprietas personalis.

Confirmatur, quia omnis incommunicabilitas provenit ex limitatione, aut ex oppositione; sed in Deo non potest provenire ex limitatione; cùm sit ens simpliciter infinitum; ergo ex oppositione; non privatâ, aut contradictoriâ, cùm versetur inter extrema, sive proprietates positivas; non contraria, utpote quæ provenit ex imperfectione, & incapacitate subjecti ad formas contrarias; hæc autem imperfectio in Deo esse non potest; ergo ex sola oppositione Relativa; ergo proprietates solūm sunt relativæ, & non absolutæ, cùm sola relativæ, & non absoluta sint incommunicabilia.

Secunda ratio est, quia si proprietates personales essent quid absolutum; aut hoc absolutum communicaretur omnibus Personis; aut non: Si primum; ergo non esset earum proprium, cùm esset omnibus commune: Non secundum: tūm, quia conceptus absolutus entis divini dicit perfectionem simpliciter simplicem; omnis autem perfectione simpliciter simplex communicabilis est omnibus tribus Personis: tūm etiam, quia jam aliqua perfectione absoluta, & simpliciter esset in una Persona, quæ non esset in alia, quod non est dicendum; ergo &c.

Tertia ratio est, quia cùm Pater omnia, quæ habet, dederit Filio præter esse Patrem, Filius est prorsus unus, & idem per omnia, quod Pater,

Qqq 3

illo

illo excepto, quod non est Pater; sed non ita esset, si Pater non constitueretur Pater formaliter per hoc, quod est esse Patrem, sed per aliam formalitatem absolutam, siquidem cum talis formalitas constitutiva Patris non possit convenire Filio, Pater non esset per omnia prorsus idem cum Filio praeter esse Patrem, quia praeter esse Patrem, adhuc habetur illam formalitatem absolutam, secundum quam Filius non esset omnino idem, quod Pater; ergo &c.

118. Oppositum, ut diximus, tenuit Guillerm. Parriens. tract. de Trinit. Ripa in. i. dist. 26. & 27. Scot. in. i. dist. 26. q. 1. §. Tertia opinio. Linconiens. Licher. & aliquo modo tenerunt Ochan. in. i. dist. 30. q. 4. Gabr. in. i. dist. 30. q. 4. a. 1. & Gregor. in. i. dist. 28. q. 2. Pro quibus Arguesi. Salomon Proverb. 30. 4. ad Patrem, & Filium Deum alludens: *Quod est, inquit, nomen ejus, id est Patris, & quod nomen Filii ejus, si nos? Ergo si querit nomina propria Personarum Patris, & Filii ejus, consequens est, ut nomina relativa Patris, & Filii non sint eorum propria, sed alia, nempe absoluta nobis ignota.* Re p. dato, quod ibi sermo sit de Patre, & Filio in Divinis (quod aliqui Interpretes negant) Salomonem solum velle, Deum, & Personas Divinas esse ineffabiles, & ideo nullum nomen perfecte, & comprehensivè earum dignitatem nobis explicare.

119. Argues 2. D. Aug. lib. 7. de Trinit. cap. 6. docet, Personam Patris non ad Filium, aut ad Spiritum Sanctum, sed ad se dici; ergo Pater non dicit aliquid relativè, sed absolutè. Respondeo D. Aug. loqui de Persona Patris secundum suum significatum formale, & commune, quo sensu praescindit ab absoluto, & relativò; non autem secundum significatum materiale, & determinatum, quo sensu in Divinis dicit Relativum, in creatis autem absolutum.

120. Argues 3. Idem D. Aug. loco proxime citato: *Non aliud est, inquit, Deus esse, aliud Personam esse, sed omnino idem;* sed esse Dei est quid absolutum; ergo etiam quid absolutum dicit Persona. Respondeo D. Aug. solum voluisse, eandem omnino esse Essentiam Dei, & Personam; non autem quod Persona in ratione Personæ constitueretur aliquo absoluto, nempe Deitate, sicut constituitur Deus in ratione Dei.

121. Argues 4. Relationes supponunt extrema constituta: tum quia relatio est ad aliud; prius autem est, rem esse in se constitutam, quam ad aliud ordinari: tum etiam quia relationes non referunt se ipsas, sed extrema, nempe Personas; sed extrema Relationum Divinarum sunt Personæ Divinæ; ergo tales Relationes supponunt Personas constitutas; non aliis relationibus; alioqui datur processus infinitus; ergo proprietatibus absolutis.

122. Respondeo majorem esse veram in creatis, non autem in Divinis; diversa ratio est, quia relationes creatæ sunt accidentia, quæ proinde non constituant extrema, sed eis constitutis adveniunt: at vero Relationes Divinæ sunt perfectissimæ substantiaz, ideoque extrema, sive Personas constituant. Unde ad primam probationem majoris dicimus, prius esse rem constitui in se, quam ad aliud ordinari, quando ordinatio est accidentalis, ut est in extremis creatis: non autem quando ipsum ordinari est de ratione formalis, & constitutivæ extremitatis, ut est de ratione Personæ Divinæ ad aliam ordinari. Ad secundam dicimus, Relationes Divinas constituentes Personas referendo se ipsas re-

ferre Personas; siquidem non referunt ut accidentales, sed ut perfectissimæ substantiaz.

Argues 5. Relationes terminantur ad absolutum; siquidem idem est terminus Relationis, qui est terminus productionis; terminus autem productionis est absolutus, nam ex Philosopho Ad relationem non est per se motus; sed terminus Relationis Divinæ est Persona; ergo haec est quid absolutum. Resp. data majori (quam aliqui negant, ut alibi diximus) in creatis, illam tamen negando in divinis; diversa ratio est, quia relationes creatæ, cùm sint accidentiales, supponunt extrema distinctiones, quæ referuntur, & terminantur; at vero Divinæ, cùm sint substanciales, non supponunt, sed faciunt distinctionem extremitatum; sola enim Relatio distinguunt, ut docent Concilia, & Sancti Patres. Et hujus ratio est, quia in creatis distinctione provenit ex limitatione; in divinis autem ex oppositione, quæ solum datur inter relativa. Unde ad probationem, concessa majori, negamus minorem in divinis, ad cuius probationem dicimus, ad relationem non esse per se motum in creatis, cùm ibi relatio sit accidentis resultans; secundus autem in divinis, ubi Relatio est perfectissima substantia immediate terminans productionem, & distinguens ipsum terminum productum.

Argues 6. Personæ creatæ constituuntur per absolute, ergo etiam Personæ Divinæ; siquidem Perfectiones Divinæ ad similitudinem perfectionum creatarum concipiuntur. Respondeo negando consequentiam, ad cuius probationem dicimus, licet perfectiones Divinæ ad similitudinem creatarum concipiuntur, non debet in omnibus comparari; alioquin sicut personalitates creatæ sunt modi, & distinguuntur à parte rei à natura, hoc idem dicemus de divinis, quod est negandum. Unde in creatis sunt quid absolutum, quia licet tales sint, adhuc ob suam imperfectionem possunt multiplicari: aliter vero est in divinis, in quibus sola relativa multiplicantur, quia sola opponuntur; absoluta autem ob suam perfectionem sunt communia.

Argues 7. In Patre prius est generare, quam referri; siquidem haec causalis est vera: *Ideò Patri refertur, quia generat:* non tamen è contra; sed in eo priorjam intelligitur constitutus in ratione Personæ; siquidem generare non potest, nisi Personæ ergo ante Relationem intelligitur Persona; non relativè; ergo absolute. Confirmatur, quia formales rationes subsistendi, generandi, & referendi distinguuntur virtualiter; sed formalitas subsistendi constitutus Personam non est relativa; siquidem antecedit formalitatem generandi, & referendi; ergo constitutus Personam ut absolute. Urgetur, quia sufficit distinctione virtualis inter Generationem activam, & Paternitatem, ac Filiationem, ut haec constituant formaliter Personas, non ita vero illa; ergo etiam sufficit eadem distinctione, ut formalitas subsistendi constitutus Personam, & non ita illam constituant formalitas referendi, sive relatio.

Respondeo primò cum communi sententia distinguente omnia illa prædicata ratione ratiocinata, Patrem in ea prioritate, in qua intelligitur generans, intelligi constitutum in ratione Personæ præcisivè, & confuse, neque absolute, neque relativè formaliter, sed prout ab utroque præscindit. Et ratio est, quia proprietatis relativa proper suam perfectionem, & eminentiam præstat plures effectus formales, nempe substantiaz, generationis, & relationis, ita ut sub conceptu substantiaz

stentiae constitutat Personam; & cum conceptus Persona praefindat ab absolu^to, & relativ^o, conceptus ille personalitatis non est personalitatis absoluta, sed prae*ced*entis ab absoluta, & relativa; siveque identice, & implicite est relativus; formaliter vero, & expresse est prae*s*cisivus. Unde ad confirmationem patet solutio ex dictis: ad instantiam vero de spiratione activa datur diversa ratio; siquidem conceptus Paternitatis & Filiationis, cum de se sint determinate relativi, jam antecedenter ad spirationem activam intelliguntur constituere Personas oppositas, easque supponit constitutas concepsis ipsius Spirationis activae: secus autem est de conceptu Personarum prae*ced*entis ab absolu^to, & relativ^o.

^{127.} Respondeo secundò juxta nostram doctrinam infra tradendam, negando majorem; neque enim in Patre prius est, etiam virtualiter generare, quam referri, cum idem sit à parte rei substantiae subsistēt, generatio activa, & relatio; siquidem cum de his non cogamus verificare contradictione per ordinem ad intrinsecum, in eodem priori, in quo intrinsecè Pater est subsistens, est etiam generans, & relatus, sine ulla prioritate, tam in quo, quia in Divinis nulla datur prioritas, & posterioritas durationis; quam à quo, quia à parte rei virtualiter, neque generatio oritur à substantia, neque relatio à generatione. Unde illa causalis: Ideo Pater refertur quia generat: solum est vera metaphysicē, & quoad nos. Ad confirmationem patet solutio ex dictis. Ad instantiam de spiratione activa datur diversa ratio, quia spiratio activa, ut supra diximus, distinguitur virtualiter intrinsecè à Paternitate, & Filiatione, quas proinde potest virtualiter intrinsecè supponere, ut supponit: at vero ratio formalis subsistendi, generandi, & referendi, non ita distinguuntur, sed solum secundum nostrum concipiendi modum, ut diximus, & infra dicemus.

^{128.} Argues 8. Ex Natura, & substantia Divina fit unum per se; sed ex absolu^to, & relativ^o non fit unum per se; cum sint diversi generis, ergo Persona divina constitutus substantiā, sive personalitate absolu^tā, & non relativā. Respondeo argumentum solum habere locum in creatis, ubi relativum non est substantia, neque intenditur per se; aliter vero in Divinis, ubi licet absolu^tum, & relativum sint diversi generis, relativum tamen est perfectissima substantia & est terminus, ac pertinet ad integratatem entis Divini. Confirmatur, quia plus distat substantia Verbi Divini à natura humana, quam Natura Divina à substantia Divinā relativā; & tamen natura humana efficit unum per se cum substantia Verbi Divini; ergo &c.

^{129.} Argues 9. Relatio realis debet referre aliud à se distinctum, & ad aliud realiter distinctum; sed hoc à se distinctum, & illud aliud realiter distinctum non est in Divinis ipsa Essentia Divina; ergo est aliqua proprietas absoluta antecedens Relationem, & Personam constitutens. Respondeo negando consequentiam: Relatio enim refert totam Personam, à qua distinguitur, ut inclusa ab includente, quod fatis est, ne dicatur referre se ipsum tantum; & eam refert ad aliam Personam, quae ab illa ratione Relationis sibi opposita realiter distinguitur, quod sufficit, ut diximus alibi.

^{130.} Argues 10. Personalitas ex suo conceptu dicit incommunicabilitatem; sed eam non dicit Paternitas; ergo haec non constitutit Personam Patris. Probatur minor primū, quia Paternitas, cum non sit infinita, non est de se h̄c, sive singularis;

omnis autem incommunicabilitas supponit singulitatem. Secundò, quia cum omnis Relatio æqualiter se habeat ad Essentiam; aut omnis est incommunicabilis; aut nulla; siquidem omnem communicabilitatem, aut incommunicabilitatem habent ab Essentia; sed non omnis Relatio est incommunicabilis; Spiratio enim activa est communis Patri, & Filio; ergo &c. Tertiò, quia si per impossibile producatur Spiritus Sancti præcederet generationem Verbi, Paternitas esset communis Spiritui Sancto, sicut modū communis est Filio, & Patri Spiratio activa; siquidem in facta suppositione uterque per eandem Intellectionem, & vim generativam communem gigneret Filium; sicut modū Pater, & Filius per eandem volitionem, & vim spirativam communem spirant Spiritum Sanctum; ergo &c.

^{131.} Respondeo negando minorem: Ad primam ejus probationem, negamus majorem; neque enim ut Paternitas sit singularis, requiritur infinitas, (licet talis sit Paternitas in genere Paternitatis, ut supra diximus;) nam personalitas creata est singularis, & incommunicabilis, cum tamen sit finita. Ad secundam negamus majorem quoad secundam partem; licet enim Relationes Divinæ æqualiter se habeant ad Essentiam, non ita se habent inter se; siquidem inter se distinguntur, & opponuntur suis propriis rationibus formalibus, quarum una potest esse communicabilis, & altera incommunicabilis. Ad tertiam dicimus; aut in facta suppositione impossibili Paternitas Divina esset eadem, quia nunc; aut non: Si primum, talis suppositione ipsam destruit; supponit enim Paternitatem fore communicabilem, cum tamen esset incommunicabilis, sicut modo est: Si secundum, nihil mirum, si foret communicabilis, & quod ex uno impossibili aliud sequeretur; jam enim esset alia Paternitas alterius rationis diversæ.

^{132.} Argues 11. Persona, ut supra diximus, definitur: Rationalis natura individua substantia; sed in tali definitione, que etiam comprehendit Personam Divinam, non exprimitur, neque innuitur aliquid relativum; ergo Personalitates in Divinis non sunt quid relativum, cum etiam tales non sint in creatis. Respondeo negando consequentiam; licet enim talis definitio non exprimat, non tamen excludit relationem; sive est indifferens ad absolum in creatis, & ad relativum in Divinis. Patet, quia etiam quando Ens definitur, non exprimitur relatio; & tamen sub nomine Ens intelligitur etiam relativum.

^{133.} Argues 12. Suppositum præcedit actionem; siquidem res prius est in suo esse, quam in suo operari; ergo Pater in divinis nequit constitui in ratione suppositi per Relationem, sive Paternitatem. Probatur consequentia, quia si Pater in ratione suppositi constitueretur Relatione, cum relatio sit simul natura, & cognitione cum correlatione, utpote qua sine illa intelligi nequit, sequeretur Filius præcedere suam generationem; siquidem intelligeretur in eo signo, in quo intellegireretur suppositum Patris; hoc autem, si constitueretur Paternitate, præintelligeretur generationi; ergo Filius ut correlativum Patris præintelligeretur sua generationi; consequenterque Filius prius intelligeretur, quam produceretur; hoc autem non est dicendum; ergo neque illud, ex quo sequitur.

^{134.} Resp. hoc argumentū eandem vim habere, quam habet argumentū iam adductū n. 125, ut consideranti patet; siveque eadem responsio adhibenda est; negamus igitur Suppositum Divinum quidquid)

(quidquid sit de creato) re ipsa præcedere suam originem activam, aut relationem, qua refertur ad Filium productum, licet præcedat passivam, & terminum à se productum prioritate originis tantum, non autem naturæ, durationis, aut cognitionis; sicutque à parte rei non prius Pater est potens producere, quām actu producat; sicut non prius est potens intelligere, quām actu intelligat; siquidem in divinis posse, & esse sunt idem. Unde illa causalitatem: Ideò Pater producit, quia est potens producere: solum est vera ex nostro modo concipiendi, sicut supra diximus de illa: Ideò Pater refertur, quia generat: ex quo non sequitur, Filium præcederesuam generationem, ut consideranti patet. Ex dictis.

135. Colliges primò, proprietates personales virtualiter à parte rei constitutre. Personas divinas non solum prout sunt subsistentia, sed etiam prout sunt origines, & Relationes, tūm transcendentiales, tūm prædicamentales, ut statim dicemus; siquidem omnes hæ formalitates à parte rei virtualiter non sunt diversæ, sed in eadem proprietate relativa includuntur. Secundò, quando Patres aliquando dicunt, Personas divinas constitui originibus; aliquando constitui Relationibus, sub his nominibus significare eandem proprietatem Relativam, licet diverso modo conceptam. Tertiò ex hoc loquendi modo occasionem sumplisse Scholasticos, ut inquirerent: Utrum Personæ Divinæ constituentur subsistentiis, sive absolutis; aut Originibus; aut Relationibus? pro quo sit:

SECTIO VII.

Sub qua ratione formalis quoad nos proprietates Personales con- stituant Personas?

136.

ADVERTES in qualibet proprietate Personali triplicem conceptum distingui posse, ita tamen ut unus in alio includatur absque distinctione virtuali perfecta, sed solum sint distincti secundum majorem, aut minorem expressionem ipsorum conceptum, ut statim dicemus: Primus conceptus est Hypostasis, sive subsistentia: Secundus Originis: tertius Relationis. Unde si proprietas personalis concipiatur ut ultimus terminus complexis Naturam Divinam in ratione existendi per se incommunicabiliter, dicitur Hypostasis, sive subsistentia: si concipiatur ut via ad Personam productam, est origo activa: si autem concipiatur ut purus respectus in facto esse ad aliud, ut purum terminum, est Relatio. De his omnibus conceptibus, sive formalitatibus procedit præfens qualitas: pro qua sit:

137.

Difficultas 1. Qualiter hujusmodi conceptus, sive formalitates distinguantur in qualibet proprietate Personalis? Dico 1. Hujusmodi formalitates non distinguuntur ex natura rei. Probatur tūm ex supra dictis de distinctione ipsarum proprietatum à Natura: tūm etiam quia hujusmodi distinctio repugnat simplicitati Divinæ, qua cum illa non compatitur, ut vidimus; ergo &c.

138.

Dico 2. Hæ formalitates non distinguuntur per conceptus synonymos. Ita P. Vasq. i.p. d. 158. cap. 4. n. 18. Probatur, quia tunc conceptus, & nomina sunt synonyma, quando illis respondet idem omnino objectum absque ulla diversitate, ut gla-

dus, & ensis; sed non ita se habent conceptus Hypostasis, originis, & Relationis in Divinis, licet enim significant idem objectum materiale, illud tamen significant in diversis rationibus; ergo hujusmodi nomina non sunt synonyma.

Dico 3. Hæ formalitates non distinguuntur virtualiter distinctione objectiva perfecta, & cum fundamento in re. Ita Durand. in i. dis. 26. q. n. 18. & alii. Probatq; quia si hujusmodi rationes sic distinguenter, forent quidem diversæ formalites, saltu virtualiter, ut est Essentia, & Relatio; sed non ita sunt; ergo &c. Probatur minor, quia ut sunt diversæ formalitates à Relatione, aut sunt formaliter relativæ, aut absolutæ: Non primum; siquidem implicat esse formaliter relativum, & distinguiri formaliter à Relatione: Non secundum, quia absoluta in Deo sunt communia, & non propria, neque constitutiva, & distinguenda Personarum; origo autem, & Hypostasis sunt propria, & distinguenda Personarum; ergo non sunt formæ absolutæ; consequenterque tales rationes non distinguuntur distinctione perfectæ objectivæ.

Confirmatur primò, quia quæ in Deo distinguuntur virtualiter perfectæ cum fundamento in re, ita se habent, ut uni formaliter conveniat à parte rei aliquid, quod alteri non conveniat; sic enim convenit Essentiæ communicari, & non ita convenit, imò repugnat Relationi, quæ sic ab Essentia distinguuntur; sed nihil convenit à parte rei Originis, quod etiam non conveniat Hypostasi, & Relationi; ergo &c. Secundò, quia si ratio Originis, & Hypostasis sic distinguenter, à Relatione, cum etiam sic distinguenter ab Essentia, siquidem cum illa non communicarentur, sequeretur dari aliquid medium inter Essentiam, & Relationem; sed hoc non debet admitti; ergo &c.

Dico 4. Hujusmodi rationes distinguuntur ratione ratiocinante secundum nostrum modum concipiendi, & per conceptus inaequales quoad expressionem, ita ut sint una, & eadem formaliter objectiva, diverso tamen modo concepta. Hæ præsupponit ab omnibus ferè, quatenus docent, Personas constitui, & distinguiri Originibus, Relationibus, & Hypostasis.

Probatur, quia licet prædicta rationes sint objectivæ idem, negari non potest, eis plures secundum conceptus formales, quibus talis ratio exprimitur modò ut origo, modò ut Hypostasis, modò ut relatio; sed hoc sufficit ad distinctionem secundum rationem, & per conceptus inaequales, sive inadæquatos, & quoad majorem, vel minorem expressionem; ergo hæ admittenda est inter prædictas rationes, seu formalitates.

Objicies 1. Hujusmodi formalitates ita identificantur inter se, ut æquipollant perfectionibus distinctionis ex natura rei in creatis, quales sunt personalitas, productio, & relatio; sed hujusmodi æquipollentia est fundamentum distinctionis virtualis, ut patet ex supra dictis; ergo &c. Respondeo negando minorem, si æquipollentia, sive connotatio sit contra ipsam naturam formalitatum, quæ sunt distinguenda, ut est in praesenti; nam cùm de natura, & in intrinseca ratione proprietatis divina sit, esse relativam; siquidem sola relativa in Deo sunt propria, & sola multiplicantur, indè est, quod origo, & Hypostasis, quæ sunt proprietates Personarum, & in illis multiplicantur, non possint distinguiri propriè à relationibus, sed illas includere, saltu confusè. Et cum Relatio divina sit essentialiter substantia, & incom-

incommunicabilis alteri Personæ, ipsam est proprietas personalis, scilicet indistincta à ratione Hypostasis.

144. Objicies 2. Quando duæ rationes ita se habent, ut quod à parte rei dicuntur de una, possit de alia negari, tales rationes ad minimum distinguuntur virtualiter perfectè, ut patet ex supra dictis; sed dicimus, Patrem producere per originem, & non per Relationem; & referri per Relationem, & non per originem; ergo Origo, & Relatio distinguuntur virtualiter perfectè. Respondeo negando minorem; cum enim Pater non producat, nisi per aliquid sibi proprium, nihil autem habeat proprium, quod non sit relativum, inde est, quod à parte rei, in dicitur & per intellectum eum fundamento, non possumus dicere, non generare per Relationem, licet ita dici possit secundum conceptus magis, aut minus expressos.

145. Difficilis 2. Sub qua expressione harum rationum Relationes divinae constituant Personas? Varie sunt de hac re sententiae. Alii enim dicunt, constituere Personas sub conceptu expresso originis: Alii sub conceptu expresso Relationis: Alii vero sub conceptu expresso subsistentia, sive Hypostasis. Quid autem tenendum à nobis sit, ex discordia constabit. Igitur.

146. Dico 1. Si Personæ divinae sumantur secundum se, & à parte rei, formaliter constituantur Relationibus adéquatè sumptæ secundum omnes prædictas formalitates Hypostasis, Originis, & Relationis. Hanc à nullo existimo fore negandam, licet Autores diversimode loquantur de hac materia, ut infra videbimus. Ita videntur tenere P. Soar. lib. 7. de Trinit. cap. 6. n. 1. P. Vasq. 1. p. d. 158. P. Amicus d. 20. n. 62. P. Ariaga exprel. d. 51. sect. 3. n. 19. Probatur primò, quia Relatio à parte rei constituit Personam secundum omne, quod à parte rei includit formaliter; sed à parte rei includit formaliter omnes prædictas rationes, ut patet ex dictis; ergo secundum omnes à parte rei constituit formaliter Personas. Secundò, quia Persona per id formaliter constituitur à parte rei, per quod est à parte rei incommunicabilis, & distincta; sed talis est à parte rei per relationem adéquatè sumptam secundum omnes formalitates, per quam à parte rei est incommunicabilis, distincta, & opposita; ergo &c.

147. Dico 2. Persona Divina sumptæ quoad nos, & secundum nostros conceptus inadéquatos non constituant formaliter Relationibus sub expressione originis. Est contra D. Bonavent. in 1. dist. 26. q. 2. & 3. & dist. 27. per totam, & contra Averol. in 1. dist. 26. art. 2. column. 3. & 2. qui licet aliter loquatur, idem videtur sentire. Probatur primò ex Concil. Florent. orat. pro unione cap. 6. ibi: Non enim generare, & genitum esse, quod originis est, constituit principaliter Personam: ubi terminus principaliter idem valet, atque formaliter quā origo; ergo &c.

148. Probatur secundò, quia in creatis, ad quorum similitudinem distinguimus in Deo rationes subsistentiæ, Originis, & Relationis, terminus subsistentiæ non consistit in originis siquidem hæc supponit ultimum terminum substantiale, cum actiones sint suppositorum; ergo cā de ratione, proportione habita, idem dicendum est in divinis. Tertiò, quia Personalitas concipiatur constituere Personam per modum actus permanentis, seu ut dicitur in facto esse; sed origo non ita concipiatur, sed per modum viæ, & operationis; ergo &c. Quartò, quia origo concipiatur ut actus secundus medius inter principium productivum, & terminum

productibilem; sed Personalitas concipiatur ut actus primus ex parte principi, & ut in facto esse ex parte termini; ergo &c.

Dices 1. D. Fulg. D. Damaseen. D. Justin. D. 149. Ambr. D. Hilari. & alii Sancti Patres exp̄lē dicunt, Personas Divinas distinguiri, & constitui originibus; ergo &c. Respondeo hos, & alios Santos Patres, aut loqui de constitutione Personæ in se, & à parte rei, quo sensu origo coincidit cum significato materiali, seu proprietate, ut virtualiter distinguitur à Natura: aut si loquantur de origine quoad significatum formale quoad nos per analogiam ad creaturas, solum velle, Personas distinguiri per origines quasi effectivè, non tamē formaliter, licet enim origo sit causa veluti effectiva distinctionis Personarum, potest tamen non esse causa formalis. Patet in creatura, quæ à Deo distinguuntur per productionem effectivè, quia ab illo effectivè procedit; & tamen per suum esse ab eo formaliter distinguitur.

Dices 2. In Personis Divinis nihil est proprium, nisi Origo, & Relatio; sed Origo est prior Relatione; siquidem Persona ideo refertur, quia originat, aut originatur, non verò è contra; quod autem prius est proprium, prius constituit; ergo &c. Respondeo negando majorem; nam præter rationem Originis, & Relationis datur etiam in proprietate ratio subsistentiæ, ut diximus, quæ quoad nos prius intelligitur, quā origo, ut patet ex infra dicendis.

Dices 3. Origo est magis independens, quam Relatio; siquidem sublatâ per intellectum origine, tollitur Relatio; sublatâ vero per intellectum Relatione, adhuc intelligitur Origo, ac proinde Persona; ergo hæc propriè, aut latenter magis propriè constituitur Origine. Respondeo quidquid sit de illa majori, aut minori independentiâ; cum enim conceptus subsistentiæ prius intelligatur, quā conceptus principii, & Originis, illa est formalis ratio constitutiva Personam, ut ex infra dicendis constabit.

Dico 3. Personæ Divinae sumptæ quoad nos non constituant formaliter Relationibus sub expressione Relationis. Est contra communem sententiam, quam tenent Durand. in 1. dist. 26. q. 1. n. 15. & dist. 27. q. 1. Gabr. dist. 26. q. 1. art. 2. dub. 4. Scot. in 1. dist. 28. q. 3. §. ad quest. & quodlib. 4. ad argum. principal. Henricus 2. p. sum. art. 56. q. 3. Carthusian. in 1. dist. 26. q. 2. P. Soar. lib. 7. de Trinit. cap. 6. & 7. n. 9. P. Vasq. 1. p. d. 158. cap. 5. & alii, quos citat, & sequitur P. Ruiz de Trinit. d. 87. sect. 5. n. 2. & d. 89. sect. 1. n. 1. contra eos tamen.

Probatur primò, quia Personalitates Divinae concipiuntur, & sic debent concipi quoad nostrum modum concipiendi, ad instar personalitatum creaturarum, & per analogiam ad illas; sed hæc non constituant personas sub aliquo conceptu relationis, ut per se patet; ergo neque sic constituent Personalitates Divinae, salte formaliter expressè. Confirmatur, quia sicut in creatis distinguuntur in se personalitas, origo, & relatio, ita quoad nos distinguuntur in divinis; sed in creatis personalitas in se non est relatio; ergo neque in divinis quoad nos concipiatur constituere Personam ut Relatio formaliter expressè.

Probatur secundò, quia in proprietate personali Patris v. g. prior est quoad nos ratio subsistentiæ, quā Originis, & Relationis; siquidem Pater ideo est Pater, quia generat; ideo generat, quia est talis Persona; sed in eo prior, quo intelligitur subsistens, intelligitur constitutus in ratione

- ratione Personæ ; ergo &c.
155. Probatur tertio, quia si Pater v. g. in ratione Personæ constitueretur Relatione formaliter quo-ad nos, sequeretur prius habere Filium, quā generare; sed hoc ex terminis repugnat; ergo &c. Probo sequelam; quia Paternitas, & Filiatio ut Relationes sunt simul; sed ratio Personæ præ-intelligitur ad generationem, ut ostendimus; ergo si Paternitas ut relatio formaliter constituit Personam, præintelligitur ad generationem simul cum Filiatione; consequenterque prius intelligitur Pater habere Filium, quā generet, quod non est dicendum.
156. Dicent primò cum *Caiet.* t. p. q. 40. art. 4. & *Torres.* ibid. art. 2. & 4. Relationem in divinis duplíciter accipi posse: Primò ut conceptum: Secundò ut exercitam: priori modo, dicit, concipi, ut in se existentem, seu ut sufficientem illum, cui convenit, & sic constituere Personam, & esse priorem origine: Secundo autem modo intelligi ut tendentes ad terminum, & sic dici Relationem, quā originem subsequitur. Et in hoc sensu explicant D. Thom. loco cit. quatenus ibi docet Relationem, posse duplíciter considerari: primò ut proprietatem Personalem, & ut sic Personam constituere: secundò ut Relationem, & ut sic solum referre.
157. Sed contra primò, quia aut Relatio ut concepta est forma referens ad aliud: aut non: Si primum; ergo est Relatio exercita; nihil enim est relatio exercita, quā forma formaliter referens: Si secundum; ergo non constituit ut Relatio formaliter, quod intendi probare; siquidem quod non referit formaliter, non est relatione, cūm de ratione relationis sit referre.
158. Secundò, quia non minus implicat concipi Relationem, ut constituentem Personam, quin Persona concipiatur ut relata, quā concipere rationale constitutus hominem, quin apprehendatur homo ut rationalis; sed homo non potest sic apprehendi nisi ut rationalis exerciti; ergo neque Persona sic concipi, nisi ut exercitè relata; sed antequam concipiatur ut relata concipiatur ut subsistens; ergo non per Relationem, sed per substantientem constituitur in ratione Personæ formaliter.
159. Dicent secundò cum *Capreol.* in 1. dist. 26. q. 1. *Ferrar.* lib. 4. gent. cap. 26. & aliis Thomistis, Relationem duplíciter considerari posse: Primò secundum esse in; in quo sensu constituit Personam, & antecedit generationem: Secundò secundum esse ad, in quo sensu subsequitur generationem, & non constituit, sed refert Personam, & hanc dicunt esse mentem D. Thom. loco cit.
160. Sed contra est primò, quia Relatio secluso esse ad per intellectum, non concipiatur ut relatio; siquidem relatio constituitur in esse relativo formaliter per esse ad, sine quo non est relatio; sicut homo sine rationali non est homo, ergo prout sic non constituit Personam ut Relatio. Secundò, quia relatio non aliter concipiatur in suo esse in, nisi referendo; ergo in eodem priori, quo concipiatur ut esse ut relatio, concipiatur, & debet concipi secundum esse ad.
161. Oppones 1. Personalitates constituant Personas, quā propriæ, & distinctæ; idem enim est constitutivum proprium, quod distinctivum, ut supra diximus; ideoque quod à nobis concipiatur ut constitutivum proprium, eo ipso concipiatur ut distinctivum; sed Personalitates non sunt propriæ, ac distinctæ, nisi quā Relationes, ut
- constat ex Concil. Florent. Sess. 18. ubi expressè dicitur, in divinis solum Relationem distinguere; ergo &c. Respondeo Personalitates constitutre quidem Personas, quā sunt earum propriæ, ac distinctæ; solum autem esse proprias ac distinctas quā Relationes, aut identicæ, & implicitæ; aut formaliter, & explicitæ, & non solum ut formaliter explicitè Relationes, prout infra dicimus. Unde ad Concil. cit. dicimus, loqui de Relatione, prout hęc distinguitur virtualiter intrinsecè à Natura, quoq; sensu distinguitur à ratione subsistendi.
- Oppones 2. Aut Personalitas, prout concipiatur antecedere Paternitatem v. g. & constitutre Personam, concipiatur formaliter ut Relatio: aut non: Si primum, habetur intentum: Si secundum; ergo concipiatur ut absolutum; siquidem nihil aliud est conceptus absolutus, quā conceptus non relativus; consequenterque Personæ Divinæ constituantur virtualiter, saltem quoad nos absolutis, quod supra negavimus ut periculorum, temerarium, & erroneum, & videtur fallīum; siquidem nullum datur fundamentum, ut concepiamus in Deo prædicatum aliquod abolutum, quod non sit communicabile. Respondeo Personalitatem prout concipiatur antecedenter ad rationem expressam Relationis, constitutre quidem formaliter Personam, non tamen formaliter exp̄s̄ ut Relatio, neque ut quid absolutum, sed ut ab utroque præscindens, juxta ea, quā infra dicimus, cūm enim hoc argumentum habeat in hac re speciale, & non parvam difficultatem, ut ei satisfaciamus sequentem Sectionem instituimus.
- Dico 4. Personæ Divinae sump̄ quod nos, & secundum nostros conceptus inadæquatos constituantur formaliter Relationibus sub expressione Hypostasis, sive subsistentiæ. Ita *Capreol.* in 1. dist. 26. q. 1. a. 3. *Ferrar.* 4. contr. gent. cap. 26. *Marsili.* in 1. dist. 29. art. 1. dub. 1. ad 1. & 2. & art. 4. ad 13. *Canar.* 1. p. q. 40. art. 4. p. 3. *Bannez.* ibid. *Albert.* *Magn.* 1. p. q. 34. memb. 1. *Alex.* 1. p. q. 59. memb. 3. *Henricus* 2. p. sum. art. 3. q. 4. & art. 5. q. 3. & 4. quos citat, non tamen sequitur *P. Ruiz* d. 89. de *Trinit.* scđt. 1. num. 3. *P. Tanner.* qui idem tenet d. 4. q. 4. dub. 6. n. 22. *P. Arrub.* d. 112. cap. 5. n. 19. *P. Valent.* 1. p. q. 14. sua pñct. 2. §. Sit jam terita assertio. ubi dicit esse ad mentem D. Thom. 1. p. q. 20. art. 1. & 4. *P. Amicus* d. 20. scđt. 3. n. 65. *P. Arraga* 1. p. d. 51. scđt. 3. n. 21. ubi etiam pro hac sententia citat *P. Soar.* lib. 7. de *Trinit.* cap. 7. num. 12. *P. Granad.* tratt. II. d. 3. n. 26.
- Probatur primò, quia in qualibet proprietate Divina personali, ut supra diximus, concipiimus tres conceptus distinctos quoad nos per majorem, aut minorē expressionem, nempe Subsistentiæ, Originis, & Relationis; sed non constituit Personam sub conceptu expresso Originis, neque Relationis, ut patet ex dictis; ergo eam constituit sub conceptu expresso Subsistentiæ, & ultimi termini.
- Probatur secundò, quia proprietas Personalis in Divinis per conceptus inadæquatos accepta correspondet subsistentiæ, origini, & relationi creatiæ, ad quarum analogiam concipiatur; sed in creatiis, non origo, neque relatio, sed subsistencia constituit formaliter à parte rei personam creatam; ergo etiam in Divinis, non origo, neque relatio, sed subsistencia constituit formaliter quoad nos Personam Divinam. Argumenta, que contra hanc conclusionem fieri poterant, jam soluta manent ex supra dictis, & ex dicendis solventur.

SECTIO VIII.

Expenditur præcipuum hujus difficultatis punctum.

166. **Q**UONIAM proprietates Personales constituant Personas formaliter quoad nos, & secundum nostros conceptus inadæquatos, non quæ Origines, neque quæ Relationes, sed quæ Subsistentia formaliter: Difficultas est: An hæc formalitas subsistendi, prout antecedit quoad nos, & quoad nos distinguitur à ratione originis, & relationis, concipiatur ut absoluta?

167. Aliqui, cum quibus videtur sentire P. Arriaga cit. à n. 22. nullum judicant inconveniens, quod Persona Divinæ ex parte nostri inadæquati modi concipiendi concipiuntur ut constituta absolutis, seu quasi absolutis; sic enim P. Arriaga cit. n. 26. assignat modum concipiendi Personas Divinas ablique conceptu relativo, & per modum absoluti; siquidem Personalitas Patris, inquit, potest concipi ut subsistentia terminans æquè primò Intellecitonem, & Amorem: Personalitas Filii, ut terminans primariò Intellectionem, & secundariò Volitionem: Personalitas verò Spiritus Sancti, ut terminans primariò Volitionem, & secundariò Intellectionem, qui conceptus, inquit, nihil dicunt relatum. Favent huic modo explicandi D. Thom. D. Bonav. Alens. Marsil. & Gabr. imò & D. Aug. lib. 7. de Trinit. cap. 6 apud P. Soar. lib. 7. de Trinit. cap. 8. n. 8. quatenus docent Personam Divinam dicere de formalis aliquid absolutum.

168. Non placent primò, quia etiam quoad modum loquendi vitandum est, Personas Divinas constitui absolutis. Secundò, quia juxta communem sententiam non minus virtualiter per rationem distinguitur ratio subsistendi à ratione referendi, quæ distinguitur Natura à Relatione, sive proprietate; sed hoc sufficit ut Natura sit simpliciter quid absolutum, & non ita proprietas; ergo etiam sufficeret, ut ratio subsistendi diceretur simpliciter quid absolutum, quod non est dicendum. Tertiò, & principaliter, quia nullum praedicatum concipiendum est in Deo contra id, quod in eo est; sed in Deo præter essentialia nullum est praedicatum absolutum; ergo falsò conciperetur ut absolutum, quod absolutum non est. Unde licet possumus præscindere à relativo, quia abstractum non est mendacium; non tamen possumus ei affigere rationem absoluti; hoc enim est finire in Deo sine ullo fundamento, quod in Deo non est.

169. Alii Recentiores ut difficultatem effugiant, dicunt, rationem subsistendi præscindere tam ab absoluto, quæ à relativo formaliter, non tamen præscindere à relativo radicaliter; nam proprietas personalis, inquit, duplenter considerari potest: primò adæquate, & prout sic concipiatur ut Relatio formaliter: secundò inadæquate, & prout sic potest concipi, non ut Relatio formalis, sed ut Relatio radicalis; hæc autem Relatio radicalis sufficit saltem quoad nos, ut constituat, & distinguat Personas. Confirmatur exemplo Paternitatis, & Filiationis, quia Pater, & Filius per illas distinguuntur etiam ab Spiritu Sancto, non quia per illas opponantur formaliter Spiritui Sancto; hoc enim præstat formaliter Spiratio activa, sed quia ei opponuntur radicaliter, quatenus exigunt Spi-

rationem formalem; ergo similiter licet formalitas subsistendi non includat formalitatem referendi, sicque non sit formaliter Relatio, cùm tamen sit Relatio radicalis, hoc sufficit, ut constituendo distinguat.

Sed contra primò, quia aut illa relatio radicalis dicit conceptum absolutum; aut relatum; nam inter hæc non datur medium in singularibus, ac determinatis: Non relatum; siquidem ab eo præscindit, ut determinata formalitas; ergo abolutum, quod negabunt. Secundò, quia esse relationem radicalem non est contra rationem absoluti; siquidem Natura Divina est perfectissimè absolta, cùm tamen sit relatio radicalis, sive radix relationis; ergo dici posset Personas Divinas constitui, ac distinguiri relationibus radicalibus, id est absolute exigentibus Relationes formales, quod non dicent. Tertiò, quia Relatio radicalis videtur exprimere respectum, saltem trascendentalem; sed ratio subsistendi formaliter antecedit, & præscindit ab omnirrespectu transcendentali, tam principiū, quam principiati. Unde:

Ad confirmationem dicimus, exemplum Paternitatis, & Filiationis non facere ad rem: tūm quia illæ non præscindunt à relativo formaliter, sed secundum idem esse relatum, quæ inter se formaliter opponuntur, opponuntur etiam radicaliter, & veluti transalentaliter Spiritui Sancto: tūm etiam, quia ibi militat eadem difficultas; nam cùm cōstituant Personas secundum formalem rationem subsistendi præcisivè à ratione referendi, debet eadem ratione concipi ut distinctæ ab Spiritu Sancto; & tamen non sunt proximæ, & immediatae radices spirationis actiæ. Igitur, ut difficultati respōdecam:

Dico 1. Significatum formale Persona, nempe Personalitas, prout abstrahit à divinâ, & creatâ præscindit ab absoluto, & relativo. Ita cum D. Thom. 1. p. q. 29. a. 4. tenent communiter Theologi, quos ciuant, & sequuntur P. Soar. lib. 7. de Trinit. cap. 8. n. 4. & P. Väsq. 1. p. d. 127. cap. 2. Probat, quia Personalitas prout sic est quid commune Personalitatibz Divinæ, & creatæ, & ad utramque indifferens; ergo non est quid absolutum; aliqui non esset communis Personalitatibz Divinæ; cùm in Divinis nulla detur Personalitas absoluta; neque quid relatum, aliqui non esset communis personalitatibz creatæ; cùm in creatis nulla detur personalitas relativa; ergo est aliiquid præscindens ab absoluto, & relativo. Confirmatur, quia accidens prout est quid commune ad absolutum, & relatum, neutrum dicit, sed ab utroque præscindit; ergo etiam Personalitas prout est communis ad relativam Divinam, & ad creatam absolutam, neutram, dicit sed ab utraque præscindet. Neque dicas, conceptum aliquius entis eo ipso, quod præscindit à relativo, esse absolutum. Non, inquam, hoc dicas; siquidem absolutum non constituitur per parentiam præcisivam relativi, sed per suam intrinsecam differentiam oppositam differentiæ relativi.

Dico 2. Significatum formale Persona Divinæ, id est, Personalitas Divina prout abstrahit à Personis Patris, Filii, & Spiritus Sancti dicit, saltem implicitè esse relatum. Ita intelligo. Autores citatos num. 152. Probat, quia esse Personalitatem Divinam nihil aliud est, quam esse Personalitatem, quam Natura Divina exigit, & quæ etiam exigit Naturam Divinam; sed Natura Divina neque exigit, neque exigit à Personalitate ut sic, sed à sola Relativa; ergo eo ipso, quod significatur Personalitas ut divina, saltem implicitè, aut identice innuitur.

innuitur Relativa. Confirmatur ex opposito, quia etiam personalitas creata significata ut creata, faltem implicitè, & identice innuit aliquid absolutum, quidquid alii censeant in contrarium; ergo &c.

174. Oppones 1. Si per impossibile Personalitas Divina esset absolute, adhuc eodem, quo nunc significaretur nōmīne; & tamen tunc neque implicitè, neque identice significaretur ut relativa; ergo &c. Respondeo quidquid sit, significatur nōe codem nomine, an non; siquidem nomina ex intentione imponentis dependent; tunc sicut non significaretur eadem dignitas, ita neque eadem Personalitas. Accedit, quod uno impossibili admissio, mirum non est si aliud sequatur; aliquod dicamus de facto significare simpliciter absolute, quia tunc, saltem implicitè absolute significaretur.

175. Oppones 2. Personalitas Divina optimè intelligitur per hoc, quod sit Personalitas à se; hoc autem, neque implicitè dicit relativum; ergo &c. Respondeo negando minorem: idem enim est Personalitas à se, atque exigens Aseitatem, sive Naturam Divinam, quam Aseitas constituit, & quam ipsa Aseitas, sive Natura Divina exigit: talis autem Personalitas eo ipso est relativa, ut diximus.

176. Dico 3. Personalitas Divina determinata Personæ, v. g. Patris dicit non solum relativum, sed etiam tale relativum. Probatur, quia ut jam determinata non est indifferens ad alias Personalitates Divinas, sed significatur ut jam determinata ad Patrem v. g. ergo dicit saltem implicitè non solum relativum, sed etiam tale relativum.

Hinc fit, ut tam significatum formale Personalitas, quam Personalitatis relativæ, quam taliter relativæ possit concipi ut aliquid singulare, aut per se, aut ut ita dicam, per accidens; per se, prout est singularitas ipsa talis Personalitatis; per accidens, prout concipiatur tanquam ratio communis Personalitatis & Personalitatis relativæ, quam concipiatur ut singularitate per identicam singularitatem. Unde quia in quolibet individuo quoad nos omnes gradus singularitatis distinguuntur, ideo in eadem Persona Divina singulari & cipimus ut formalitates singulares distinctas quoad nos rationem subsistendi, rationem Originis, & rationem Relationis. Ex dictis.

177. Conclusio sit: Quando dicimus, proprietates Personales constituere Personas, non quā origines, neque quā relationes formaliter, sed quā formaliter subsistentias, non ideo sequitur Personas Divinas constitui quoad nos absolutis, sed solum constitui formalitate subsistendi praeſcindente secundū explicitū à relativū, licet non ita praeſcindat secundū implicitū, secundū quod est quid relativum; ac proinde semper Personæ Divinae constituantur Relativis, & non absolutis. Totum hoc patet ex hactenū dictis, si attentè considerentur. Imò hoc non solum est verum de Personalitate Divina, prout est indifferens ad omnes Personalitates Divinas, sed etiam de qualibet determinata; siquidem quando concipiunt una Persona ut determinatè, & singulariter subsistens, exprimitur solus gradus subsistendi veluti extrinſecē singularitatis per determinatam singularitatem, quæ solum prout sic implicitè, & velut in confuso attingitur: sic enim possumus unum animal, vel unum hominem singularem concipere, & significare expreſſe solum quoad rationem animalis, vel hominis, quin expreſſe, sed tantum implicite.

te concipiamus, & significemus formalitatem differenter illius.

Objicies 1. Illa formalitas subsistendi non concipiatur ut relativa transcendentaliter; siquidem rationem subsistendi concipiatur ut antecedens rationem principii, & originis; neque ut relativa praedicaliter; siquidem relatio ut praedicaliter concipiatur ut subsequens rationem originis; ergo videtur concipi ut absolute, quod non est dicendum. Respondeo negando antecedens quod secundam partem, est enim relativa praedicaliter secundū implicitū, licet non ita concipiatur secundū explicitū, sic enim praeſcindit à relativū, praeſcindere autem à relativū non est concipere aliquid per modum absolute.

Instabis: Personalitas Divina concipiatur constituire per analogiam ad personalitates creatas; sed hæ sunt absolute; ergo etiam illa ut absolute concipiatur, quatenus ut relativa non concipiatur. Respondeo negando consequentiam; licet enim concipiamus Personalitates Divinas per analogiam ad creatas, neque ad id opus est, quod illas concipiamus positivè ut absolute, aut non relativas, sed satis est, quod illas concipiamus praeſcivè non ut relativas, quo sensu concipiuntur ut priores Relationibus, & talis conceputus praeſcindit ab absolute, & relativū.

Objicies 2. Subsistenta prout praeſcindit à relativū, & absolute est communis Divina, & creatæ; sed hī loquimur de subsistenta prout constituit ut divina; ergo aut illa formalitas non est subsistenta Divina, quia praeſcindit à relativū; aut subsistenta Divina constituit, ut quid absolute. Respondeo ad majorem, subsistentiam, prout praeſcindit à relativū, & ab soluto, esse communem divinæ, & creatæ, quando concipiatur ut quid indifferens, & perfectè præcisione: aliter vero quando concipiatur ut quid determinatum veluti extrinſecē, & præcisione minus perfecta, quæ aliquo modo attingit ipsam determinatiōnem, nempe rationem ipsam relativam.

Objicies 3. Difficilias procedit de constitutione cuiusque Personæ singularis; sed nullus conceptus rei singularis videtur posse praeſcindere ab absolute, & relativū; siquidem implicitè concipi secundū suum esse determinatum, & non concipi, aut ut absolute, aut ut relativum; ergo illa formalitas constitutiva Personam, aut est absolute, quod implicat; aut est relativā, quod negamus. Respondeo ad minorem, nullum conceptum rei singularis formaliter posse praeſcindere ab absolute, & relativū: posse tamen conceptum rei singularis identicè praeſcindere, saltem expreſſe ab absolute, & relativū: at vero formalitas subsistendi, licet concipiatur ut jam determinata, & singularis, talis tamen est, non formaliter, sed identicè, ut supra diximus; ut potè quæ secundū se, potest esse communis, siquę potest saltem expreſſe praeſcindere ab absolute, & relativū.

SECTIO IX.

Quot sint in Deo Subsistentia?

Ravis est præsens difficultas, de qua inter Theologos triplicem invenio Sententiam: Prima Sententia docet in Deo unicam esse subsistentiam, absolutam, modificatam

- modificatam tamen tribus relationibus, quæ ratione subsistendi addunt incomunicabilitatem. Ita Durand. in 1. dist. 26. q. 1. n. 6. & dist. 33. q. 1. n. 37. & in 3. dist. 1. q. 2. num. 7. Scot. in 3. dist. 1. q. 2. §. ad questionem, & in 1. dist. 4. q. 2. & dist. 26. q. unica, & quodlib. 5. art. 3. ad 3. Albert. I. p. sum. q. 43. memb. 1. & 2. art. 1. & 2. Argentina in 1. dist. 26. q. 1. art. 3. ad 3. & ad 8. & in 3. dist. 5. q. 1. art. 2. Marsil. in 1. q. 30. art. 2. ad 4. & ad 10. Capreol. in 1. dist. 26. q. 1. art. 1. conclus. 3. & in 3. dist. 1. q. 1. art. 3. Deza in 1. dist. 26. q. 1. & in 3. dist. 1. q. 1. Ferrar. lib. 3. contr. gent. cap. 26. & alii.
184. Secunda Sententia afferit, dari quidem tres subsistentias Relativas realiter distinctas, & unam absolutam communem, & identificantam tribus Personis. Ita Paludan. in 3. dist. 1. q. 2. Cauer. I. p. q. 30. art. 4. & in 3. dist. 3. art. 2. & 1. p. q. 3. art. 3. & q. 19. art. 4. Gabr. quest. I. art. 3. dub. 4. Richard. art. 1. q. 2. ad 1. Almain. q. 1. art. 3. dub. ult. Ochan. in 3. q. 1. quos citat, & sequitur P. Soar. tom. I. in 3. p. d. II. sect. 3. & lib. 4. de Trinit. cap. II. & I. & 4. teneant etiam Bannez I. p. q. 39. art. 2. Alvarez 3. p. q. 3. a. 3. Zunel. I. p. q. 30. a. 1. P. Molin. I. p. q. 29. a. 2. d. 3. P. Fons. lib. 5. Mor. cap. 8. q. 5. sect. 5. P. Bel-larm. tom. I. lib. 2. de Christo. cap. 15. P. Granad. I. p. tract. 4. d. 5. sect. 3. & alii.
185. Tertia Sententia affirmit præter tres subsistentias Relativas realiter distinctas, nullam dari in Deo subsistentiam absolutam communem omnibus tribus Personis. Ita Alex. I. p. q. 57. memb. 3. & 3. p. q. 2. memb. 3. D. Bonav. in 1. dist. 23. art. 2. q. 1. & 2. Henricus 2. p. sum. a. 53. q. 6. ad 4. & quodlib. 5. q. 8. Aureol. in 1. dist. 26. a. 4. §. Restat ergo. Genes. lib. 2. de Trinit. P. Vasq. I. p. d. 125. cap. 3. P. Mendoza in quodlib. q. 3. P. Valent. I. p. quest. sua 13. punct. 2. & lib. 3. contr. de Trinit. quos citat, & sequitur P. Ruiz d. 34. de Trinit. sect. I. dicens esse D. Thom. I. p. q. 39. art. 4. tenet etiam Zuniga d. 5. de Trinit. dub. 10. memb. 1. P. Amicus d. 21. n. 18. P. Becan tract. 2. cap. 3. q. 4. conclus. I. & de Incarn. cap. 4. q. 2. n. 5. Gamacheus hic cap. 4. Lorea de Incarn. d. 24. n. 2. P. Preposit. q. 29. art. 4. dub. 3. n. 21. P. Tanner. d. 4. q. 1. dub. 6. n. 8. P. Albertin. tom. 2. de substant. coroll. 11. dub. 1. P. Arrub. d. 108. cap. 3. & d. 109. cap. 2. P. Arriaga I. p. d. 51. sect. 2. P. Venetus hic d. 34. cap. 3. P. Compton. tom. I. d. 57. sect. 3. num. 2. P. Alarcon. tr. 5. d. 4. cap. 3. & 4. P. Rhod. tom. I. d. 6. q. 2. sect. 6. & alii.
186. Resolutio sit: In Deo sunt tres subsistentiae Relativa. Ita Doctores citati pro secunda, & tertia sententia, quorum P. Ruiz cit. sect. 2. n. 1. dicit ita hujus resolutionis certitudinem esse fiduci conjunctam, ut sine errore negari non possit. Probatur primò auctoritate Conciliorum ex Concil. Nicen. lib. 2. §. In lib. Job. Una, ait, Divinitas S. Trinitatis in tribus subsistentiis perfectis equalibus consideratur. Idem habet § Cum sit copiosa. Et Concil. Nicen. 2. art. 3. in Confess. fidei. Unam Deitatem, ait, in tribus subsistentiis indivisiu[m] diserteram, & distinctam unitam. Et idem repetit sapientius eodem loco cit. Et Concil. Constantinop. 1. & 2. ibi collat. 2. Si quis, ait, non confiteretur unam Deitatem in tribus subsistentiis, sive Personis adorandam, anathema sit. Et Concil. Later. 2. sub Martin. I. Consult. 5. can. 1. Si quis, inquit, non confiteretur secundam Sanctos Patres, propriè, & vere Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, Trinitatem in Unitate, & Unitatem in Trinitate, hoc est, unum Deum in tribus subsistentiis consubstantiis, anathema sit. Et idem habet Concil. Florent. in litteris union. confess. sub Eugen. IV. ex quibus satis aperte constat dari in Deo tres subsistentias relatives; ergo &c.
- Probatur secundò auctoritate Sanctorum. 187. D. Justin. q. 17. ad Orphodoxos. Unus est, ait, Deus uno, & individuo substantie, sed tres Personae divisione consenserunt. D. Athan. tom. 2. quest. q. 7. Tres Personas, inquit, Confiteor, tres subsistentias, tria propria, tria individua, tres characteres. Et D. Greg. Nyffen. orat. Cateches. cap. 3. docet in Trinitate idem esse distinctum, ac discretum consenserunt, & hypothesi. Ex lib. de Trinit. Trias, ait, unumquodque in propria subsistencia Persona. Et D. Damascen. lib. 1. fidei cap. 9. Tres, inquit, hypotheses, id est subsistentiae & Personae. Et D. Amb. in Symbol. Apostol. cap. 2. Catholicum est, inquit, ut & unum Deum secundum unitatem substantia fateamur, & Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum in sua quaque subsistentia senserimus. Idem habent D. Greg. Nazian. orat. 25. ad Arian. n. 52. D. Chrysost. ad Heb. I. hom. 2. D. Cyril. Alex. Dialog. de Trinit. lib. 2. D. Epiphan. heres. 73. D. Hilary. lib. de Synodis, §. Volens D. Hesron. tom. 9. epist. 17. Theodoret. ad Hebr. I. ad illud: Figura substantiae, & alii.
- Dicent primò, Concilia, & Sancti Patres intelligi possede subsistentia, non in abstracto, sed in concreto, quo sensu idem est esse in Deo tres subsistentias, atque tres subsistentes, seu habentes subsistentiam; non autem quod sint tres rationes formales subsistenti. Sed contra, quia concreta substantia non multiplicantur in Deo, nisi multiplicata ratione formalis, ut cum D. Thom. hic q. 30. art. 4. docent Doctores Catholicci. Et patet ex principiis fidei, nam idem tres Personæ Divinae non sunt, neque dicuntur tres Dii, quia non multiplicatur Deitas, qua est significatum formale, licet sint tres habentes Deitatem. Et in Christo Domino una tantum est Persona, quia non multiplicatur personalitas, quæ est ratio formalis, sicut Naturæ habentes sunt duæ; sed ex Conciliis, & Patribus citatis multiplicatur subsistentia substantiæ; ergo &c.
- Dicent secundò, subsistentias ibi sumi, non substantiæ, sed adjективè pro subsistentibus. Sed contra, quia licet nomen abstractum in divinis quandoque usurpetur pro concreto proper idem prædicati pro subjecto, nunquam tamen absolute sumitur pro adjektivo; siquidem absolute prolatum continet sensum diversum, & impudicum; sic enim licet tres Personæ Divinae dici possint adjективè tres Omnipotentes, tres Increati, tres Immensi, nunquam tamen dicuntur absolute tres Omnipotentes, &c. juxta Symbolum D. Athan. & multò minus dici possunt tres Omnipotentiæ, sumpto abstracto pro concreto; siquidem eo ipso intelligeretur Omnipotentia in concreto substantiæ. Concilia autem, & Patres soluti dicunt dari in Deo tres subsistentias, sicut locuti sunt de multiplicatione substantiæ.
- Dicent tertio, in Deo esse quidem tres subsistentias incomunicabiles ita tamen ut rationem subsistentiæ habeant à subsistentia Essentia aboluta, & communia, à se autem ut à proprietatis personalibus habeant solam incomunicabilitatem, qua constituntur Personæ in ratione Personarum.
- Sed contra, quia sequeretur: Primò, Unionem Humanitatis Christi Domini non esse factam in subsistentia sub ratione subsistentiæ, sed tantum incomunicabilitatis contra illud. D. Athan. in Symbol. ibi: Perfectus homo ex anima rationali, & humana carne subsistens: Ubi de Unione ad subsistentiam loquitur. Secundò non esse in Deo tres subsi-

subsistentias, sed tres incommunicabilitates contra Concil. & Patres supra citatos, qui tres subsistentias expressè assertunt. Tertiò, subsistentiam formaliter, prout est subsistencia, non continere in sua quidditate incommunicabilitatem, quod est falsum, ut ex dicendis constabit; ergo si in Deo concedunt tres incommunicabilitates, etiam debent concedere in Deo tres subsistentias.

192. Probatur tertio rationibus: Prima ratio est, quia in Divinis admittuntur tres Personalitates realiter distinctæ, quales sunt proprietates illæ Relatiæ constituentes Personas, de quibus supra; sed non intelligitur Personalitas, quin intelligatur subsistencia; siquidem Personalitas solum addit supra subsistentiam connotationem naturæ rationalis completa; Subsistencia enim est gradus velut magis universalis, qui per suppositalitatem limitatur ad subsistentias completas, & per personalitatem ad rationales, cum Persona, ut diximus, definiatur: Rationalis naturæ individua subsantia, id est subsistence; ergo &c.

193. Secunda ratio est, quia Persona per id formaliter subsistit, per quod formaliter redditur incommunicabilis, ut patet in creatis; sed Personæ Divinae per Relationes redduntur formaliter incommunicabiles, ut ipsi Adversarii fatentur; ergo per illas formaliter subsistunt; alioquin si Relationes solum essent ratio incommunicabilitatis, & subsistentiam supponerent, sequeretur illas inexisterere in re subsistente; hoc autem est contra rationem suppositi, quam ipsi Adversarii dicunt constitui per Relationes; siquidem implicat, quod aliquid sit ratio suppositi, & secundum eandem rationem inexista in illo, illud supponendo, cum nihil possit supponi, nisi jam subsistendo; ergo &c.

194. Tertia ratio est, quia Concilia, & Sancti Patres, ut in Christo Domino defendant unicam Personam, profitentur, unicam esse illius subsistence; ergo si in Trinitate non essent tres subsistentiae, non concederent tres Personas.

195. Quarta ratio est, quia Unio Hypostatica facta est ad subsistentiam Verbi Divini; siquidem facta est immediate ad id, quod tali naturæ debeat; ei autem debeat sola subsistencia; sed talis Unio facta est ad aliquod proprium ipsius Verbi: tum quia ita definitum fuit in Concil. Tolet. 6. in Confess. Fidei, ibi: *Solus Filius suscepit humanitatem in singularitate Persona, non in unitate Divine Nature, id est, in eo, quod proprium est Filii, non quod commune est Trinitati: tum etiam, quia si in aliquo communione, tota Trinitas foret incarnata; ergo cum sola Relatio Filii sit illius propria, sola Relatio tam in Filio, quam in aliis Personis habet rationem subsistence; sed Relationes sunt tres; ergo in Deo tres dantur subsistentiae Relativa.*

196. Quinta ratio est, quia Personæ Divinae consti-tuuntur, & distinguuntur subsistentiis, ut docent Concilia, & Sancti Patres, & patet ex supra dictis; sed distinguuntur solum per id, quod est eis proprium, & non commune; ergo id, quod est eis proprium, est subsistence; sed sola Relationes Personales sunt eis propriae, & distinctæ; haec autem sunt tres; ergo tres sunt in Deo subsistentiae.

197. Objectiones 1. D. Aug lib. 7. de Trinit. cap. 4. *Omnis, inquit, res ad se ipsam subsistit, quantum magis Deus.* Idem tenent alii Patres, qui etiam docent, subsistere esse ad se; sed Relationes sunt ad aliud; ergo non possunt habere rationem subsistence; consequenterque non sunt in Deo tres

subsistence relativa. Respondeo primò apud D. Aug. loc. cit. & alios Patres sumi subsistere pro perfectione existere, ut infra dicemus: nos autem loquimur de subsistence propriæ dicta, prout est ultimus terminus incommunicabilis.

Respondeo secundò D. Aug. & alios Patres intelligendos esse de significato formalis subsistence, quæ pro ut abstrahit ab absoluta creata, & relativa divina est ad se, hoc est ad constituendum unum per se cum natura: hoc tamen non tollit, quoniam significatum materiale subsistence Divinae sit relativum; sicut enim Relationes, licet tales sint, constituant Personas Divinas, quod non repertur in creatis, ita etiam in Divinis potest subsistere esse ad se, absque eo, quod excludat esse relativum, sive ad aliud.

Objectiones 2. Unius naturæ subsantialis una tantum est subsistence; sed Natura Divina est una tantum; ergo unicâ tantum subsistence absolute, & non triplici relativâ subsistit. Respondeo distinguendo majorem: Unius naturæ subsantialis una tantum est subsistence, si natura ipsa sit creata, & finita; transeat major: si sit increate, & infinita; nego majorem: diversa ratio est, quia Natura Divina, cum sit infinitè communicabilis, & alioqui non possit communicari per multiplicationem sui ipsis, exigit communicari per multiplicationem suppositi, seu subsistence, sicque licet sit in se una, potest triplici subsistence terminari at verò natura creata, cum sit finitè communicabilis, potest per multiplicationem sui ipsis communicari; ac proinde ad sui multiplicationem debet ejus subsistence necessariò multiplicari. Dicit transeat major, quia, An sit possibilis natura creata naturaliter subsistens pluribus subsistentiis? Quæstio est metaphysica, de quâ nos jam alibi in Met. tr. 2. d. 4. a. n. 136.

Inferes: Ergo cum Natura Divina sit infinitè communicabilis, infinitæ erunt in Deo subsistentiae propter infinitam communicationem ipsius Naturæ, non multiplicationem Naturæ, sed subsistentiarum. Respondeo negando illationem; cum enim in Deo ad intra duplex tantum sit operatio, nempe Intellectus, & Voluntatis, duplex tantum est processio realis, prout supra diximus.

Objectiones 3. In divinis perfectio simpliciter simplex non multiplicatur realiter, sed subsistere est perfectio simpliciter simplex; siquidem in qualibet ente melius est subsistere, quam non subsistere; Relationes autem multiplicantur realiter; ergo &c. Respondeo primò cum P. Ruiz, & aliis, subsistentias Relativas dicere quidem perfectionem simpliciter simplicem, sed eandem, ideoque licet multiplicent rationes subsistendi, non multiplicari perfectionem simpliciter. Non placent, quia perfectio recurrat cum ente; sed multiplicatur entitas relativa; ergo etiam perfectio relativa.

Respondeo secundò cum aliis admittentibus in Deo subsistentiam absolutam, solam rationem subsistendi absolute esse perfectionem simpliciter, & non ita subsistendi relativè; sicque multiplicata ratione subsistendi relativè, non idem multiplicatur perfectio simpliciter. Cum tamen & subsistence absolutam, & Relationes Divinas esse perfectiones simpliciter negemus. Respondeo tertio, concessa majori, negando minorem; subsistere enim prout abstrahit ab absoluto, & relativio non est perfectio simpliciter, quia aut limitationem, aut oppositionem importat, ut supra diximus.

Objectiones 4. Deus prout praescindit à Personis est

est subsistens subsistentia absoluta; sed una subsistentia non potest ulterius subsistere per alias; ergo Relationes non sunt subsistentiae, sed diversi modi incomunicabilitatis ejusdem subsistentiae absolute. Respondeo negando majorem; Deus enim prout praescindit a Personis, tam determinate, quam indeterminata formaliter non subsistit propriè loquendo, sed identice, prout ex dicendis constabit.

204. Objecit s. Natura Divina non terminatur ultimum his Relationibus; siquidem terminata per Paternitatem, adhuc est terminabilis Filiatione, & terminata per Filiationem, adhuc est terminabilis spiratio passiva; ergo neutra habet rationem subsistentiae, cum neutra sit ultimus terminus. Respondeo negando antecedens, ad cuius probationem dicimus esse veram de Natura Divina specificativè sumpta, non autem reduplicativè; eadem enim Natura, quæ terminatur Paternitate, terminatur etiam Filiatione, & Spiratione passiva; sed prout est terminata Paternitate, non est terminabilis Filiatione, aut Spiratione passiva, aut è contra, quod sufficit, nam de ratione ultimi termini non est, quod natura, quam terminat, specificativè sumpta, & ut distincta à termino, non possit alio termino terminari, sed quod reduplicativè sumpta cum termino ultimo non possit ulterius terminari; cum autem ita se habeat Natura divina cum his tribus relationibus, omnes haec relations sunt illius subsistentiae. Vide alibi à nobis dicta in *Metaphys. tract. 2. d. 3. à num. 363.* ubi etiam multa diximus de sequenti conclusione, quam prætermittere nolumus, quia præcipua in hac materia. Vide igitur pro illa cit. loco à num. 396. pro qua tamen iterum sit:

SECTIO X.

Utrum in Deo admittenda sit subsistentia aliqua absoluta?

205. UAMVIS in hac difficultate P. Soar. & P. Vasq. locis supra cit. in aliquibus convenienti, in aliis tamen differunt quodam rem ipsam, & non in solo nomine. Convenient primò (neque differre possunt) in eo, quod nullus admittit in Deo aliquam rationem absolutam, quæ reddat Deum omnino incomunicabilem, & sit ultimus terminus constitutus Personam, aut semipersonam, ut volebat Cajet. apud P. Soar. *Lust. in Met. tract. 2. d. 2. num. 205.* Secundò convenient, quatenus uterque conedit Naturæ Divina suam existentiam substantialem independentem a Relationibus.

206. Differunt primò in re, quatenus P. Soar. *tom. 1. p. d. 11. sect. 3. §. Dico primò.* docet, existentiam Naturæ Divinæ illam reddere, non solum substantialiter existentem, id est, non in subiecto, quod commune est etiam existentias substantialibus creatis, sed etiam reddere illam existentem in se, & per se, id est nullo indigentem sustentante, aut re, aut ratione distincto, ut in se, & per se existat. At verò P. Vasq. *1. p. d. 125. num. 9.* docet Essentiam Dei per existentiam illam tantum non completri nostro modo intelligendi, ut per se esse possit sine aliquo alio, id est, sine modo illo relationis, quo suppositum constituitur, in quo satis differt à P. Soar. quoad rem.

207. Differunt secundò quoad vocem, quatenus

P. Soar. existentiam illam per se vocat subsistentiam, & P. Vasq. id simpliciter negat, & conformatum quidem ad Concil. & Sanct. Patres, ut latè ostendit cap. 4. cuius ratio est (præter alias, de quibus statim,) quia subsistentia est ultimus terminus ultimi complens naturam, illamque reddens incomunicabilem; sed hanc incomunicabilitatem nullum prædicatum absolutum in Deo potest includere; absoluta enim in Deo omnia sunt communia; ergo &c. His positris.

Dico 1. In Deo prout praescindit a Personis datur 208. subsistentia absoluta, si sermo sit de subsistentia late modo, & impropriè. Ita P. Arriaga 1. p. d. 51. sect. 2. n. num. 7. P. Amicus 1. p. d. 21. num. 9. Probatur, quia subsistentia prout sic sumpta, nihil aliud est, quam existentia absoluta perfectissima debita Naturæ Divinæ, etiam ut præcisæ à Relationibus, per quam ipsa Natura Divina fit independens ab omni subiecto, & supposito distincto; sed hujusmodi existentiam habet Natura Divina, prout praescindit à Personis; ergo prout sic habet hujusmodi subsistentiam absolutam, impropriè, & late modo subsistentiam nunquam cupat.

Dices 1. Existentia creatanæ habet hanc rationem subsistentia impropriè, & late modo distinctæ; ergo neque illam habebit Existentia Divina. Respondeo dato antecedente, quod etiam poterat negari cum P. Arriaga cit. negando consequentiam; diversa ratio est, quia existentia creatæ, cum sit imperfecta, & incompleta in genere existendi, id est indiget complemento distincto, quo compleatur, qualis est ejus subsistentia; at verò Existentia Divina, cum sit perfectissima, id est non ex indigentia, sed ex secunditate postulat subsistentias relativas, quibus compleatur in ratione suppositi.

Dices 2. Relationes Divinæ habent suas existentias proprias relativas, ut supra diximus, virtualiter distinctas ab existentia absoluta Naturæ; ergo addendo illas Naturæ, eam complent in ratione existentias formaliter; alioquin non efficiunt cum illa unum per se; neque enim ex duabus entibus completis sit unum per se. Respondeo negando consequentiam, ad cuius probationem, dicimus ad efficiendum unum per se, sufficere, quod Relationes Divinæ compleant Naturam in ratione suppositi incomunicabiliter; & natura illas compleat in ratione principii perfectè operativi in ordine ad tertium constitutum, qualis est Persona Divina.

Dico 2. In Deo prout praescindit a Personis non datur subsistentia absoluta propriè dicta. Ita Doctores supra citati num. 185. Probatur primò auctoritate in sexta Synodo att. 11. & 13. ibi: *Sabellianorum ista est pravitas, in unam subsistentiam tres confundere subsistentias.* Et infra: *Utrumque, ait, esse impium, tam singularitas circa subsistentiam, quam ternitalitas in Naturis.* Et infra: *Neque, inquit, substantias confundentes, & in unam eas subsistentiam deducentes.* Et D. Damascen. epist. de Trisagio. *Triteritatem, ait, impossibile est dicere unam hypostasim.* Et infra: *Non est autem ipsorum communis una hypostasis;* *Deitas autem communis est trium hypostasum una existens.* Et D. Ambr. in Symbol. Apostol. cap. 2. *Sabellius, inquit, docuit unam subsistentiam esse Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, unam, trinominem personam.* Et D. Hilar. lib. de Synodis. *Non unum subsistentem, sed unam subsistentiam non differenter.* Idem habent D. Iustin. cap. 17. ad Oriodoxos. D. Athan. dialog. 1. contr. Anomœum. D. Greg.

D. Greg. Nyssen. lib. de different. essent. D. Cyril. Alexand. lib. 1. Thesaur. cap. 9. adversus Arianos. & alii.

212. Confirmatur, quia cum inter Patres Græcos, & Latinos concordatum sit, Hypostasim idem esse formaliter, atque substantiam, admittere in Deo substantiam absolutam idem est, atque admittere Hypostasim absolutam; sed hoc erroneum est; ergo &c. Dicent, Hypostasim, & substantiam recurrere solum in natura intellectuali incommunicabili, non autem communicabili. Sed contra primò, quia hoc non est recurrere substantiam cum hypostasi; siquidem habent diversum significatum. Secundo, quia ideo usurpant substantiam pro hypostasi, & è contra, quia utraque importat incommunicabilitatem natura intellectualis, qualis non habet in Deo aliquid absolutum.

213. Probat secundò rationibus: Prima ratio est, quia substantia propriè dicta, ut constat ex ejus conceptu, & definitione, de quibus in Met. tr. 2. d. 3. n. 7: est ultimus terminus naturæ substantialis; sed nullum absolutum in Deo est, neque potest esse ultimus terminus Naturæ Divinæ; siquidem in Deo omne absolutum ulterius terminatur per substantias relativas; ergo &c. Confirmatur, quia quod in relativo subsistit eo ipso non terminatur, neq; subsistit in absolute; siquidem in absolute subsistere est ultra terminum absolutum non extendi; sed hoc est falsum; siquidem omnne absolutum in Deo terminatur relativo; ergo &c.

214. Dicent, solum substantiam creatam ob suam limitationem, aut Divinam Relativam propter suam oppositionem esse ultimum terminum; divinam verò absolutam ob suam infinitatem posse ulteriori termino relativo communicari. Sed contra, quia hoc nihil aliud est, quam dicere id, quod vocant substantiam, non esse substantiam; siquidem de ratione substantiae est, quod sit ultimus terminus; alioqui dicunt etiam dari suppositum, aut personam absolutam; siquidem eodem modo possunt dicere, solum esse de ratione personæ creatæ, aut divinæ Relativæ, quod ultimò terminetur, & non ita esse de ratione personæ absoluta.

215. Secunda ratio est, quia substantia propriè dicta est essentialiter incommunicabilis termino, cùm sit ipsa positiva, & proxima radix incommunicabilitatis negativæ, ut constat ex conceptu, & definitione substantiae tradita loco proximè citato; sed omne absolutum in Deo est communicabile termino relativo, ut est definitum in Concil. Florent. Sess. 18. ergo nullum absolutum in Deo habet, neque habere potest rationem substantiae propriè dictæ. Confirmatur, quia semel concessio, quod aliquid communicabile sit propriè substantia, nulla ratio assignari potest, cur spiratio activa non sit etiam propriè substantia; siquidem tota ratio, cur talis non est, consistit in eo, quod sit communicabilis Patri, & Filio; hoc autem non est concedendum; alioqui essent quatuor substantiae relativæ, quod est, temerarium, ut patet ex supra, & alibi dictis; ergo &c.

216. Dicent primò, spirationem activam ideo non esse substantiam, quia advenit Patri, & Filio jam constitutis in esse substantis per Paternitatem, & Filiationem. Sed contra, quia ex hoc sequitur, aut Paternitatem, Filiationem, & Spirationem passivam non esse propriè substantias, quia adveniunt Naturæ jam constituta propriè.

in esse substantis per substantiam absolutam; aut Naturam non supponi propriè substantiam ante substantias Relativas; consequenterque nullam dari in Deo substantiam absolutam propriè.

Dicent secundò, dari diversam rationem: si quidem spiratio activa advenit Naturæ jam substanti relativa, hoc est ultimò terminata; at verò Paternitas, Filiatio, & Spiratio passiva adveniunt Naturæ substantiam solum absolute, & non ultimò terminata. Sed contra primò, quia spiratio activa advenit Naturæ posterior Paternitate, & Filiatione; ergo advenit Naturæ non ultimò terminata; consequenterque erit propriè substantia. Secundò, quia si substantia absoluta est propriè substantia; implicat in adjectis, quod Naturæ Divina per illam substantiat, & per illam non ultimò terminetur, cùm de ratione substantiae propriè dictæ sit, quod sit ultimus terminus; ergo Paternitas, Filiatio, & Spiratio passiva adveniunt Naturæ ultimò terminata; consequenterque aut non essent substantiae, aut talis etiam esset spiratio activa.

Dicent tertio, spirationem activam ideo non esse substantiam, maximè verò Paternitatem, Filiationem, & Spirationem passivam, quia illa advenit ut forma, non autem ut terminus; hæ autem adveniunt ut termini, & non solum ut forma. Sed contra, quia non assignatur ratio, cur Paternitas (sicque de alis) advenit ut terminus, & non solum ut forma, spiratio verò activa adveniat ut forma, & non ut terminus, nisi quia illa advenit incommunicabiliter; hac autem communicabiliter, cum quilibet non potest ratio termini ultimi, neque substantia, sicque talis non est spiratio activa, sive neque talis est ratio illa substanti absolute.

Tertia ratio est, quia talis substantia communis absoluta, aut est necessaria admittenda in Deo; aut non: Non primum: tūm quia Naturæ Divina sufficienter subsistit, & terminatur tribus substantiis Relativis: tūm etiam, quia silla sufficit necessaria, hæ sufficiunt superflua; siquidem Pater, Filius, & Spiritus Sanctus plenè, & perfectè subsisterent per illam substantiam absolutam communem; cùm tamen sine errore negari non possint in Deo tres substantias Relativæ: Si secundum; ergo admittenda non est in Deo, cùm sit superflua, in Deo autem nihil superfluum debet admitti.

Argues 1. autoritate Epist. Agathonis Pap., qua habetur in 6. Synodo. act. 4. & 17. ibi: Confitemur, inquit, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, non tres Deos, sed unum Deum, non trium minimum substantiam, sed trium substantiarum, sed Personarum unam substantiam: ubi aperte dicit dari in Deo unam tantum substantiam; non relativam; ergo absolutam, & communem omnibus Personis. Respondeo non esse legendum, nisi trium substantiarum unam substantiam; ut notarunt P. Vasq. P. Ruiz, & alii supra citati, sicut enim error editionis, in qua posuerunt substantiam, cùm deberent ponere substantias.

Argues 2. D. Aug. lib. 7. de Trinit. cap. 4. Omnes, ait, ad se ipsum subsistit, quanto magis Deus. Et cap. 5. Hoc est, inquit, Deo esse, quod subsistere, & ideo si una essentia Trinitas, una etiam substantia. D. Hieron. epist. 57. ad Damasum. Taceantur, inquit, tres hypostases, si placet, & una teneatur. Idem ferè habent D. Dionys. cap. 1. de Divin. nomin. D. Hilary. lib. 7. de Trinit. D. Cyril. Alex. D. Leo Magn.

serm. de Pentecost. cap. 3. D. Isidor. lib. 2. de different. exp. 4. & alii, quos videre licet apud P. Ruiz cit. sect. 8. & 9. qui omnes videntur admittere in Deo unam substantiam absolutam omnibus Personis communem. Respondeo D. Aug. sicut omnes alias Patres locutos fuisse de substantia, prout re-

currit cum existentia perfecta, quo pacto Deo competit ratione Naturae; non autem de substantia, prout recurrat cum ultimo termino incommunicabili, qua sola est proprieta substantia, de qua est sermo, & dicimus nullam dari in Deo absolutam, ut patet ex dictis.

222. Argues 3. Subsistere est independere ab aliquo substantia; sed Natura Divina secundum se ita se habet; siquidem non pendet, neque sustentatur a Personalitatibus; immo potius eas quodammodo sustentat; alioqui processiones divinas in Deo essent ex indigenitate essendi; ergo &c. Respondeo primò cum communi, & probabilitate, subsistere improprie esse independere ab aliquo sustentante; secundum autem subsistere propriè; hoc enim superaddit incommunicabilitatem alteri supposito.

223. Respondeo secundò cum aliis, subsistere idem esse, atque independere ab aliquo sustentante ut a termino; non autem ut a subjecto, seu (quod idem est) atque in suo ultimo termino sistere: at verò Natura Divina, prout praescindit a Personis, non concipitur ut sistens in suo ultimo termino; siquidem ulterius inexsistit termino relativo, sicque antecedenter ad substantias Relativas nullam habet substantiam absolutam. Neque ex hoc sequitur, quod processiones Divinas sint ex necessitate essendi absolute, sed ex necessitate essendi terminative, & suppositaliter, quod non implicant. Patet, quia sicut Deus eodem sensu dicitur indigere suam Omnipotentiæ, ut possit, suam Scientiam, Intellectum, & Voluntatem, ut sciat, intelligat, & velit, idque sine ulla imperfectione, ita etiam sine ulla imperfectione dici potest indigere suis substantiis relativis, ut subsistat.

224. Addo Naturam Divinam habituram eandem, immo majorem indigentiam respectu substantiarum absolute, si daretur; siquidem haec necessaria esset, ut Natura Divina completeretur in existendo; sicque in ea argueret defectum complementum ad existendum; consequenterque imperfectionem: at verò non ita arguunt substantiarum Relativarum; siquidem supponunt Naturam perfectissimè completam in ratione existendi, & solam addunt incommunicabilitatem necessariam ad productiones, qua cum sint potius ex fecunditate, quam ex necessitate, etiam talis manet ipsa incommunicabilitas.

225. Argues 4. Essentia Divina, prout praescindit a Personis, dicitur unus Deus in concreto; sed omni concretum substantiale includit substantiam; ergo Essentia Divina prout sic includit substantiam, non relativam, ut potest ab illa praescindentem; ergo absolutam. Respondeo primò, data majori, distinguendo minorem: omne concretum substantiale includit substantiam, aut propriam, aut impropriam; concedo minorem: semper propriam; nego minorem: Essentia autem Divina, prout praescindit a Personis, includit substantiam impropria in sua existentia, prout supra diximus, sicque etiam concretum Deus est minus proprium.

226. Respondeo secundò distinguendo majorem: Essentia Divina, prout praescindit a Personis, dicitur unus Deus in sensu reali, & identico; concedo

majorem: in sensu formalis, & metaphysico; nego maiorem: non ita dicitur formaliter, quia prout sic formaliter non habet substantiam; ac proinde est sola Deitas, & non Deus; dicitur tamen unus Deus à parte rei, & identice, quia à parte rei est idem cum substantiis Relativis, cum quibus à parte rei concrecscit.

Instabis: In Concil Rhemensita habetur: *Credimus simpliciter, Naturam Divinitatis esse Deum, nec aliquo sensu catholicis posse negari, quin Divinitas sit Deus, & Deus Divinitas*; ergo videtur definire, divinitatem, prout praescindit à Personis esse Deum in concreto, & Deum esse Deitatem dicentem aliquam substantiam; non relativam; ergo absolutam. Respondeo Concil. loqui de Deo, & Deitate in sensu identico; non autem in sensu formalis, in quo nihil definitivit.

Urgebis: Concil. docet in nullo sensu catholicis posse negari, quin Divinitas sit Deus, & Deus Divinitas; ergo si in sensu formalis Divinitas negatur esse Deus, sensus formalis non est catholicus; consequenterque est falsus. Respondeo mentem Concilii esse, ut in nullo sensu absoluto, & communi negari possit, Deum esse Deitatem, & Deitatem esse Deum, quia negatio absolute, & in sensu communi prolati, cum sit malignantis natura, & neget omnia, negaret etiam in sensu identico, quod non est admittendum: quod tamen non tollit, quominus in sensu formalis reduplicatio, & scholastico divinitas qua divinitas formaliter non sit Deus in concreto, aut è contra, quod etiam locum habet in contraria sententia, ut consideranti patebit. Quod autem hæc sit interpretatio Concilii, est evidens; siquidem agebat contra Gilbertum, qui, ut supra diximus, afferebat distinctionem realem inter Deitatem, & Personalitates, sicque Deitatem absolutè non esse Deum.

Replicabis: Antequam revelaretur Mysterium Sanctissimæ Trinitatis, jam cognoscetatur Deus naturaliter; naturaliter enim demonstrabatur à Philosophis unus Deus, prout alibi diximus; sed non ita cognoscetatur cum substantiis relativis, haec enim ignorabantur; alioqui Mysterium Sanctissimæ Trinitatis naturaliter cognoscetur contra id, quod supra diximus; ergo cum substantia absolute, consequenterque haec datur in Deo. Respondeo distinguendo minorem: non cum substantiis relativis determinata; concedo minorem: indeterminata; nego minorem: cognoscetur enim cum aliqua substantia indeterminata, & abstrahendo ab eo, quod esset, aut non esset absolute, vel Relativa; una tantum, aut tres; quod satis erat, ut cognoscetur Deus in concreto, cum jam aliquam denotaret substantiam. Unde si forte asserterent in Deo substantiam absolutam, errarent ex ignorantia modi substantiæ divinitatis.

Dices: *Hic Deus est communis Patri, Filio, & Spiritui Sancto; sed hic Deus dicit aliquam substantiam, cum dicat Deitatem in habentem, sive in substantie; neque enim potest Deitas haberi, nisi à substantia, cum omnis alias modus dicat imperfectionem; cum substantia autem relativa non est communicabilis; ergo illam non dicit, neque indeterminate, sed solam absolutam communem. Respondeo distinguendo majorem: est communis secundum illud, quod Natura Divina dicit de formalis, & expressius; concedo majorem: secundum illud, quod solam connotat, aut dicit de formalis minus expressè, nempe substantiam; nego majorem: unde argumentum non urget.*

Sss

Argues

Tom. I.

231. Argues 5. Substantia non est completa; consequenterque neque perfecta, nisi in concreto; si quidem substantia est complementum, & perfectio naturae, sed Deitas, prout praescindit a Personis, est substantia completa perfectissima; ergo est in concreto; non cum substantia relativa, ut potest ab illa praescindens; ergo cum absoluta. Respondeo distinguendo maiorem: substantia non est completa, nisi in concreto, si sumatur in ratione suppositi; concedo majorem: in ratione naturae, nego majorem: Unde Deitas in abstracto est completa in ratione Naturae divinae, licet non ita sit in ratione suppositi. Neque inde sequitur esse imperfectam positivè, cum nunquam sit absolute perfectione sibi debita; sed solum præcivitè, prout non concipitur cum omni sua perfectione, etiam in ratione suppositi; quod etiam ipsi Adversarii tenentur concedere; siquidem de Natura, prout praescindit substantia absoluta, verum est dicere, quod praescindat a complemento substantidi absolute, sicque à perfectione in ratione substantidi.
232. Argues 6. Ideò in Deo non daretur substantia absolute, quia omnia absoluta in Deo communicantur, de ratione autem substantiae est incommunicabilitas; sed de ratione substantiae absolute sumptus solum est terminare, & compiere Naturam; incommunicabilitas autem solum sequitur, aut substantiam creatam absolutam ratione sua imperfectionis; aut Relativam Divinam ratione sua oppositionis; ergo cum Natura Divina, prout praescindit a Personis, habeat illam completionem, & terminationem in sua perfectione absoluta, suam habet substantiam absolute, licet communicabilem. Respondeo primò concedendo totum, si sermo sit de substantia improprie dicta, qualis est in Deo existentia illius perfectissima; negando autem, si sermo sit de substantia propriæ dicta juxta superiori dicta.
233. Respondeo secundò negando minorem: Primò, quia liberè assumitur, tribuere substantiam solum rationem terminandi, & complendi; sicut enim Philosophi intendunt definire animal absolute acceptum: *Est vivens sensitivum*: ita ut nullum assignari possit, quod tale non sit; ita etiam intendunt definire substantiam absolute acceptam: *Ultimus terminus, & complementum naturæ substantiae*, ita ut nulla possit dari, quæ talis non sit; sed illa in Deo talis non est; siquidem postularet ulterius communicari, & terminari; ergo non habetur rationem substantiae.
234. Secundò, quia sequeretur, substantias relatives in Deo esse, & non esse perfectiores illâ substantiæ absolute in ratione terminandi: esse, quia ultra illam rationem terminandi, & complendi, adderent rationem incommunicabilitatis, quæ est ultima perfectio, & ratio differentialis substantiae; non esse, quia in Deo omnia absoluta sunt perfectiones simpliciter; Relativa autem solum sunt perfectiones secundum quid. Tertiò, quia cum in ratione terminandi sit perfectius reddere naturam incommunicabilem, & hoc habeant substantias creatas, sequeretur, possit dari aliquam, quæ solum habeat illam rationem minus perfectam terminandi, & complendi naturam; consequenterque dari in creatis substantiam communicabilem; hoc autem nullus admittit; ergo &c.
235. Instabis: Natura Divina, prout praescindit a Personis, est incommunicabilis, saltem supposito à parte rei distincto; ergo id habet per substantiam absolutam. Respondeo negando consequen-
- tiam; nam si ita esset incommunicabilis per aliquam substantiam, foret etiam incommunicabilis Paternitati, &c. sicut enim una materia non compleetur per aliam; neque una forma physica per aliam; ita neque una substantia rigoroli per aliam. Confirmatur ex doctrina Adversariorum, quia Natura Divina, prout praescindit à substantia absoluta, adhuc esset eodem modo incommunicabilis; non per aliam substantiam; alioqui datetur processus infinitus; ergo per se ipsum; ergo hoc idem habebit, ut dicimus, sine substantia absoluta, prout praescindit à Relationibus. Unde tota illa completio, & terminatio provenit ab ipsa existentia Dei perfectissima, quam diximus substantiam improprietate.
- Inferes: Ergo Humanitas Christi Domini, cum sit perfectissime existens, etiam sic à sua existentiæ terminabitur, & complebitur impropriæ, licet propriæ, & incommunicabiliter subsistat per substantiam Verbi Divini. Respondeo negando illationem; diversa ratio est, quia existentia divina, cum sit infinitè perfecta, est completa in genere existendi, sicque in hoc genere non ego completemus; alioqui in tali genere careret haec perfectione; ideoque ratione hujus complementi potest dici substantia, licet impropriæ; at vero existentia creatæ Christi Domini, licet sit perfecta, cum tamen sit finita, & limitata, id non habet, ideoque non potest dici substantia, neque impropriæ, ut potest quæ terminatur, complebitur, & subsistat incommunicabiliter per substantiam Verbi Divini.
- Argues 7. Natura Divina, prout praescindit à relationibus, concipitur ut principium operacionum, tam *ad intra* per Intellectum, & Volumen, quam *ad extra* per Omnipotentiam; siquidem haec perfectiones sunt absolute: in Deo autem omne absolute est prius relativus, sed non potest ita concipi sine aliqua substantia quia actiones sunt suppositorum: tunc etiam quia operatio supponit esse; & Actus secundus supponit actum primum; prius enim est rem perfici in suo esse, quam id alteri dare; & constitui in actu primo, quam in actu secundo; substantia autem perficit, & complebit esse, illudque constituit in actu primo; ergo haec prout sit datur in Deo; non relativa, ut potest ab illa praescindens; ergo absolute.
- Respondeo primò cum P. Ruiz cit. s. 10. n. 6. Deum, sive Naturam divinam antecedenter ad Relationes concipi ut substantem ad operationes per rationem communem substantiendi, licet non per substantias Paternitatis, Filiationis, &c. Non placet, quia aut per rationem communem intelligit substantiam divinam in communi; aut aliquam substantiam indeterminatam, & vagum sumptum: Non primum: tunc quia substantia in communi non est terminus naturæ singularis exercitæ: tunc etiam, quia ratio communis substantie di convenit Naturæ divinæ ratione substantiarum singularium; sicque non potest prius concipi in Deo, quam ipsæ substantia singulares: Non secundum, quia sicut Deus ante Relationes concipi ut determinatè potens intelligere, & velle, ita etiam determinatè substantens; sicut enim operatio absolute supponit esse absolute, ita operatio determinata supponit esse determinatum.
- Respondeo secundò distinguendo minorem cum communi; non potest ita concipi sine aliqua substantia, aut propria, aut impropria; concedo minorem: propriæ tantum; nego minorem: impropriam autem habet Natura divina in sua existentia.

existentia, prout supra diximus, quæ sufficit; siquidem in illa habet Natura divina omne esse existendi, consequenterque verum terminum, quin ad illum egeat termino, sive subsistentiis relativis; sicut suis subsistentiis egent naturæ creatæ, ut porro quarum existentiae sunt imperfectæ; sive Naturæ divina solùm eger subsistentiis Relativis, ut existat incommunicabiliter.

240. Dices: Natura non potest operari nisi ultimè terminata; sed Natura divina antecedenter ad Relationes operatur; ergo est terminata per subsistentiam absolutam. Respondeo negando majorem: tūn quia ut alibi diximus in *Met. tract. 2. d. 3. à n. 470. & d. 4. n. 51. & 71.* si aliqua natura existet divinitatis ab illo omni subsistentia, ut posse diximus *d. 3. cit. à n. 439.* adhuc posset operari; siquidem subsistentia non est conditio per se requisita ad operandum: tūn etiam quia in opinione Adversario Naturæ divina cum sola subsistentia absolute operatur; & tamen non est ultimè terminata. Unde male adducunt proloquium illud: *Actiones sunt suppositorum*, cūm tencantur dicere cum fide, Naturam divinam cum subsistentia absolute non esse suppositum, & tamen cum illa operari dicant, sive nomine suppositorum debent intelligere, sicut nos intelligimus, res singulares, nempe *Actiones sunt rerum singularium.*

241. Respondeo tertio ad argumentum distinguendo majorem: Natura Divina, prout præscindit à Relationibus, concipitur ut principium operationum ut quo, concedo majorem: ut principium *quod*; nego majorem: concipitur ut principium *quo*, quia formalis ratio producendi ad extra est Omnipotencia; & ad intra est Intellectus, & Voluntas, quæ prædicta, cūm sint absolute, sunt priora relativis: non ita vero concipitur ut principium *quod*, quia principium *quod* productivum ad extra non est sola Natura divina cum Omnipotencia ut sic, sed ut subsistens triplici subsistentia; & principium *quod* productivum ad intra respectu Filius est totus Pater; & respectu Spiritus Sancti est Pater, & Filius: potest autem principium *quo* operationis esse prius principio *quod*, ut patet in creatis, ubi forma, quæ est principium *quo* genitoris, est prior, quam suppositum, quod ultimè denominatur tanquam principium *quod*.

242. Instabis 1. Licet respectu operationis notionalis, qualis est generatio, principium *quod* sit Pater, respectu tamen operationis essentialis, qualis est Intellectus, solùm absolute est principium *quod*; ergo hoc debet constitui aliquā subsistentiā absolute. Respondeo supponi falsò, quod Intellectus, & Volitus essentialis sint propriæ operationes; solùm enim grammaticaliter significantur per modum actionis, cūm tamen tales non sint; est enim Deus essentialiter intelligens; respectu autem operationis impropriæ sufficit principium singulare, & impropriæ subsistens. Pater, quia omnia Attributa Divina, in & ipsa subsistentia absolute, quam admittunt, concipiuntur emanare à Natura divina, quam tamen non supponunt subsistentem propriæ, sed impropriæ, id est perfectissimè existentem.

243. Instabis 2. Si principium *quo* ad extra concipiatur prius relativis, prius intelligentur possibilia, quam Personæ Divinae; hoc autem est falsum; siquidem magis necessaria sunt Personæ Divinae, quam possibilia; ergo &c. Respondeo primò restringendo argumentum in Adversarios; siquidem admittentes subsistentiam absolute antecedenter ad Relativas, admittunt totum principi-

pium quod in ordine ad possibilia prius, quam Relationes; consequenterque ipsa possibilia priora absolute, quam Personas; sed hoc non judicant inconveniens; ergo neque illud judicare debent.

Respondeo secundò negando majorem, nam in eo priori, aut solùm intelligitur Omnipotentia secundum suum conceptum primarium ut potentia secundissima ad producendum quidquid non implicat, si non implicet: aut solùm concipitur ut potentia absolute ad possibilia, non ut possibilia pro eodem priori, sed pro posteriori Personarum: sicut in priori, quo forma concipitur antecedere subsistentiam concipitur ut potentia generativa ut quo in ordine ad generandum, non pro eodem priori, sed pro posteriori subsistentia.

Argues 8. Natura Divina prout præscindit à Personis includit omnem perfectionem simpliciter simplicem; sed subsistere est perfectio simpliciter simplex; siquidem perfectio simpliciter simplex, ut diximus, est illa, quæ comparata ad quolibet ens, ut ens, melior est ipsa, quam non ipsa; respectu autem cuiusque entis melius est subsistere, quam non subsistere; ergo &c. Respondeo primò cum Patre Arriaga negando majorem, nam etiam Relationes divinæ, ut tenent aliqui, sunt perfectiones simpliciter simples; & tamen Natura divina eas non includit formaliter.

Respondeo secundò distinguendo minorem: subsistere radicaliter est perfectio simpliciter simplex; concedo minorem: subsistere formaliter; nego minorem: subsistere radicaliter est perfectio simpliciter simplex, quia exigere habere suum complementum, & ultimum terminum est perfectio rei non indigentis ulteriori termino, cui nulla alia perfectio major, aut æqualis opponitur, & hoc habet Natura divina ut præscindens à subsistentia: at vero subsistere formaliter non est perfectio simpliciter simplex; siquidem cum includat essentialiter incommunicabilitatem, excludit communicabilitatem, quæ est perfectio simpliciter; quod autem excludit unam perfectionem simpliciter, non potest esse perfectio simpliciter simplex.

Respondeo tertio negando absolute minorem, si loquamus de proprio subsistere, nam ut subsistere prout sic est perfectio simpliciter simplex, deberet in quolibet melius esse ipsa subsistentia, quam non ipsa, ut cum communi Theologorum dicit argumentum; non ita tamen est; siquidem melius est Natura Divina communicari, quam non communicari tribus Divinis Personis; sive que non ei est melius subsistere, quam non subsistere propter incommunicabilitatem, quam essentialiter defert ratio subsistendi.

Instabis: Si Deus unam tantum haberet subsistentiam absolute, hæc esset perfectio simpliciter simplex; ergo subsistere ex suo conceptu dicit perfectionem simpliciter simplicem. Resp. suppositionem implicare in terminis; siquidem supponit Deum, fore Deum sine communicabilitate infinita, quæ est perfectio simpliciter: aut fore communicabilem per productionem Naturæ divinæ, quæ importat limitationem. Unde subsistere ex suo conceptu importat disjunctivæ, aut limitationem, ut sit in creatis, aut oppositionem, ut sit in divinis; utrumque autem destruit rationem perfectionis simpliciter, sive repugnat in Deo esse aliquod subsistere absolute, in quo nullum absolute dicit limitationem, nec oppositionem.

Urgebis: Si Spiritus Sanctus non procederet à Filio,

Tom. I.

S. S. 2

à Filio, ex communī Theologorū sententia Spīratio passiva non se opponeret Filiationi, imd cum illa identificaretur; siquidem tota Essentia Filii communicaretur Spiritui Sancto, & inter se non distinguerentur realiter; & tamen tales Relationes essent veræ subsistentiæ; ergo de ratione subsistentiæ non est, quod alteri non communicetur, aut ei opponatur. Respondeo tales Relationes in facta suppositione, neque esse easdem, neque rigorosas subsistentiæ, saltem subsistentiam Filii ob rationem supra factam.

250. Argues 9. Si Natura divina per solas subsistentias relativas subsisteret, non subsisteret in omni genere, neque esset in omni genere completa; siquidem cum subsistentiæ Relativæ solum sint tales in certo genere, non possunt illud præstare; Nemo enim dat, quod non habet; sed illud non est dicendum; ergo &c. Respondeo negando maiorem; nam praterquam quod Natura sit in sua existentiæ perfectissimæ completa, incomunicabilitas, quam accipit à qualibet subsistentiæ relativæ, est completa respectu cujusque alterius suppositi; siquidem qualibet ex illis est ultimus terminus, sicque in omni genere.

Instabis: Qualibet relatio solum est subsistentia in certo genere, nempe Paternitas in genere Paternitatis, sicque de aliis, ac proinde in eo solum genere reddit Naturam subsistentem; ergo &c. Respondeo quamlibet relationem esse quidem subsistentiam in certo genere, nempe relativu; non tamen in genere subsistendi; siquidem cum qualibet sit ultimus terminus respectu omnium aliorum terminorum, qualibet reddit Naturam incomunicabilem, & ultimè terminatam in omni genere. Addo, argumentum posse in Adversarios retorqueri, quia positâ subsistentiæ absolutâ, Natura divina secundum esse absolutum non subsistit subsistentiis relativis, sed per illas ulterius subsistit, & terminatur; & tamen Natura subsistentiæ absolutâ, ut dicunt, subsistit, & terminatur in omni genere subsistendi; ergo etiam sic subsistit per quamlibet subsistentiam relativam, licet quādū unâ subsistit, adhuc non subsistat per aliam.

251. Argues 10. Præter Verbum notionale admittitur in Deo Verbum absolutum, & essentiale; ergo etiam præter subsistentias relativas admittetur in Deo subsistentia absoluta. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia illud verbum absolutum, & essentiale est necessarium in Deo, quatenus Deus, prout præscindit à Personis, concipitur intelligens, non autem datur Intellectio sine actione, & termino producto quo ad nos: at verò subsistentia illa aboluta necessaria non est; siquidem Deus, prout præscindit à Personis, ab existentiâ sua habet, quidquid illa subsistentia præstaret, sicque illam non habet, imd neque habere potest, redderetur enim incomunicabilis Personis.

Instabis: Verbum illud essentiale est Deo necessarium, ut per illud intelligat essentiale; ergo etiam ei necessaria erit subsistentia absoluta, ut per illam subsistat absolutè. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia cum verbum essentiale, sive conceptus divinus non sit perfectio potentie in actu primo, ei non debetur, sicque ejus indigentia non arguit imperfectionem, neque defectum in ipsa potentia illum exigente, ut intelligat, & compleatur in actu secundo: at verò subsistere, cum sit complere existentiam, illius exigentia argueret in ipsa existen-

tia defectum in existendo, & carentiam perfectio-
nis sibi debitis; hæc autem non debent admitti in
existentiâ simpliciter perfectâ in omni genere,
qualis est existentia divina.

Argues 11. In Divina Natura, & in natura
creata illud datur discrimin, quod hæc, scilicet
personalitate, sit incompleta, illa vero com-
pleta; sed non subsistentiæ relativâ, dicimus
enim, illâ præcisâ, esse completam; ergo sub-
sistentiæ absolutâ. Respondeo negando conseq-
uentiam, si sermo sit de subsistentiæ absolutâ propri-
tate, solum enim prout sic completerur per suam
existentiæ perfectissimam, & independentem ab
omni alia entitate distinctâ, & postulantem sub-
sistentiam solum, ut compleatur in ratione supposi-
ti incomunicabilis, in quo satius distinguuntur à
natura creata, ut patet ex supra dictis.

Argues 12. cum P. Granad. tract. 4. d. i. s. l. 3. Subsistentiæ Relativa immediatè, & formaliter so-
lum reddunt subsistentem Sapientiam, quæ sola
formaliter, & immediatè communicatur Verbo &
Amorem, qui formaliter etiam, & immediatè
communicatur Spiritui Sancto, quantum est ex vi
formalis processionis; sed subsistentia non minus
debet Naturæ, ac reliquis Attributis, cum sine
subsistentiæ, cuius proprium est subsistere; ergo
concedenda est peculiaris subsistentia, quæ Na-
tura, & reliqua Atributa immediatè subsistunt.
Multum fudit in hoc argumento P. Granad. quod
latè prosequitur loco cit. Si tamen aliquid valeret,
solum probat, Naturam Divinam vindicare quidem
propriam subsistentiam, non absolutum, sed
illam, quæ immediatè terminat Sapientiam, &
Amorem; neque enim minus est substantia
Natura Divina, quæ sunt Sapientia, & Amor.
Igitur.

Respondeo data majori, negando minorem, si
sermo sit de subsistentiæ propriè dicta, quod sit ter-
minari ultimè personaliter; nam cum sola Sapientia, & Amor sint secundum ad intra, & per se primò
formaliter, & immediatè communicantur, inde
est, quod Sapientia, & Amori formaliter, &
immediatè debeat subsistentia propriè dicta,
non vero Naturæ, aut reliquis Atributis, que
non sunt secundum ad intra: si tamen sermo sit
de subsistentia impropria, prout coincidit cum
existentiâ per se completa, hæc communis est
omnibus praedictis divinis; siquidem omnia sunt
veræ, & propriæ subsistentiæ compleæ, & perfe-
ctissimæ existentes, ut diximus.

SECTIO XI.

De Notionibus Divinarum Personarum.

DIFFICULTAS I. Quid sit, & quomodo
definiatur Notio? Advertes primò, No-
tionem dupliciter sumi posse: primò
formaliter; secundò objectivè: Notio
formalis est ipsa notitia, sive cognitio cujusque
rei: Notio autem objectiva est id, quod ex parte
objecti est ratio cognoscendi connotando ipsam
Notionem formalem.

Advertes secundò Notionem formalem tripliciter
sumi posse: primò latissimè pro quacunq; cog-
nitione; quavis enim notitia, sive cognitio in hoc
senso, & acceptione dicitur Notio. Secundo magis
strictè pro cognitione tantum distinguente unam
rem ab alia, abstrahendo ab hoc, quod distinctio

- fit secundum naturam, aut personam. Tertio strictissime pro sola cognitione distingue personas ejusdem naturae, de qua intelligendus D. August. lib. 5. de Trinit. cap. 6. ibi: *Alia notio est, ait, quā intelligitur Genitor, alia quā Ingenitus: licet haec possint etiam accipi de conceptu objectivo.*
259. Advertes tertio, Notionem objectivam etiam tripliciter accipi: Primum latissimè pro qualibet conceptu objectivo cuiusque rei, sicque unaquaque res, prout objicitur cognitioni, dicitur Notio objectiva. Secundum magis strictè pro differentiā propriæ, five essentiali, & specifica, five genericâ, quā cognitio, possumus discernere unam rem ab alia, quo sensu aliqui Patres Attributa, & proprietates communes omnibus Personis dicunt esse notiones, quibus Deus discernitur à creaturis. Tertio strictissimè, prout limitatur ad proprietatem, seu proprietates, quibus Personæ ejusdem naturæ inter se discernuntur, quo sensu Notio est veluti character, sigillum, insigne, vel nota, per quam una persona inter alias ejusdem naturæ discerni potest, ab illisque nostrâ cognitione distinguiri. Hoc posito.
260. Conclusio sit: Notio in hac ultima acceptione, in qua illam hic sumunt Theologi definitur ex D. Thom. i. p. q. 32. art. 3. *Id, quod est propria ratio cognoscendi Personam divinam.* Et ex eodem D. Thom. art. 2. constat hujusmodi rationem sumen tam esse in abstracto, tanquam formam, five proprietatem, qua una Persona ab alia dignoscitur, id est, cognoscitur tanquam distincta, ne cum alia confundatur.
261. Hinc colliges ad rationem notionis prout sic sumptæ tres requiri conditiones: Prima conditio est, ut sit forma, seu quasi forma permanens. Probatur primò, quia de ratione signi est, quod sit permanens; sed notio, ut diximus, est signum, character, sigillum, & nota rei dignoscendæ; ergo necessariò debet esse forma permanens. Secundò, quia sola forma permanens dici solet proprietas; sed notio recurrat cum proprietate; ergo necessariò debet significari per modum formæ permanentis, & non per modum viae. Unde licet actiones notionales, five origines, nemp̄ generare, &c. satis distinguant Personas, non dicuntur notiones, quia significantur per modum viae, & non per modum formæ permanentis.
262. Secunda conditio est, ut notio non solum sit forma discernens, sed etiam significans, aut directè, aut indirectè aliquam singularem perfectionem, five dignitatem in Persona. Probatur, quia Persona dicit singularem perfectionem, five dignitatem; sed notio est proprietas Personæ; ergo debet necessariò dicere aliquam perfectionem, five dignitatem singularem ipsius Personæ. Unde cum productio, aut producibilitas nihil dicat, quod non continetur in præcisō conceptu generationis activæ, vel passivæ, consequenterque nihil dicant singulare, inde est, quod inter Notiones non numerentur.
263. Tertia conditio est, ut notio significetur in abstracto. Probatur, quia Notio, ut diximus, est forma discernens; sed concretum, cùm dicat subjectū, seu quasi subjectum, quod est aliquid communicabile pluribus, non ita discernit; ergo sola forma in abstracto potest vindicare rationem notionis propriæ sumptæ. Alias conditiones assignat P. Amicus d. 24. à n. 8. quæ cùm magis videantur explicaciones, quām conditions diversæ à tribus assignatis, id est de illis mentionem non facimus.
- Difficultas 2: Utrum in Personis Divinis ad 264. mittenda sint hujusmodi Notiones? Affirmativa sententia tenenda cum Magist. in 1. dist. 26. cap. 2. & dist. 28. cap. 1. D. Thom. i. p. q. 32. art. 2. Albert. i. p. q. 39. memb. 2. art. 1. p. 2. & 3. Alex. i. p. q. 68. memb. 3. & 5. art. 6. Henrice 2. p. art. 55. q. 4. D. Bonav. in 1. dist. 26. art. unico q. 4. & dist. 33. art. 1. q. 3. & 4. Durand. in 1. dist. 26. q. 2. n. 7. & 8. Argent. Richard. Aureol. Scot. in 1. dist. 28. q. 1. ad 3. Gabr. Marsil. Carthusian. Capreol. Calet. P. Soar. lib. 5. de Trinit. cap. 9. & lib. 7. cap. 1. P. Molin. i. p. q. 32. art. 2. d. 2. P. Basil. i. p. d. 156. P. Ruiz d. 46. de Trinit. scđt. 2. n. 5. P. Valent. P. Amicus d. 24. scđt. 1. n. 3. P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 5. n. 5. P. Arrib. d. 117. cap. 1. n. 5. P. Preposit. 1. p. q. 32. art. 2. n. 2. P. Arriaga 1. p. d. 49. n. 44. P. Compton. tom. 1. d. 51. scđt. 3. n. 3. & alii.
- Probatur 1. authoritate Patrum, qui sàpè uiuitur nomine *Notionis* ad significandam, & dignoscendam distinctionem Divinorum Personarum, ut D. Justin in expofit. fidei de Trinit. pag. 2. Illud *Ingenitus*, ait, & subsistentia modus notæ sunt, quibus interstringuntur *Pater, Filius, & Spiritus Sanctus*. Et D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 6. *Alia notio est, ait, quā intelligitur Genitor, alia quā Ingenitus.* Et D. Basil. lib. 2. contr. Eunomium: *Proprietates, inquit, ac notæ, quasi characteres quidam, & forma in substantia imperfecta distinguunt.* Et in epist. 43. *Necessarium est, ait, ut per proprias quasdam notiones inconfusa habeatur in Triade comparatio.* Et D. Cyril. Alex. lib. 1. Thesaur. cap. 5. Generare, ait, *notio Patris est.* Idem habent D. Greg. Nyssen lib. de Differenti. Essenti. D. Epiphan. heres. 73. D. Damascen. epist. de Trifagio. D. Nazianz. orat. 29. de dogmat. D. Cyprian. lib. de Cardinal. Chriſt. cap. de Nativit. & alii apud P. Ruiz cit.
- Probatur secundò ratione, quia Notio, ut diximus, est perfectio, seu dignitas specialis, & propria in abstracto sumpta, per quam una Persona ab alia discernitur, & distinguuntur; sed in Personis Divinis, præter illa, quæ sunt omnibus communia, datur perfectio, seu dignitas unicuique propria, significata in abstracto, quæ est signum discernendi, & distinguendi unam Personam ab alia; ergo in Personis Divinis dantur hujusmodi Notiones.
- Hinc colliges non posse sine errore, aut temeritate damnari illum loquendi modum Sanctorum Patrum à tota Ecclesia usurpatum, & meritò damnari Theologis Prepositivum, & Gregor. in 1. dist. 26. & 27. q. unica art. 2. & Major. in 1. dist. 26. q. unica, non admittentes in Personis Divinis hujusmodi Notiones in abstracto significatas, quorum sententiam temerariam, & perniciem theologicis disputationibus vocat P. Ruiz cit. scđt. 4. num. 1. idque: Primum, quia contra communem sensum Sanctorum Patrum, & Scholasticorum. Secundò, quia Scholastici damnant temeritatem eum, qui assert Notiones esse pauciores, quam quinque; ergo à fortiori eum, qui omnes negat. Tertiò, quia talis sententia impedit expeditam rationem defendendi distinctionem Personarum, quatenus de medio tollit voces ad explicandam talem distinctionem. Attamen:
- Objecit 1. D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 6. ibi: 268. *Alia est Notio, quā intelligitur Genitor, alia quā Ingenitus;* sed quod intelligitur, per conceptus formales intelligitur; ergo &c. Relig. intelligi quidem aliquid per conceptus formales immediate, media tè vero posse intelligi in alio, five per aliud objectivè, tanquam per signum, & hoc dicitur Notio

Tractatus III. Theologicus.

510

à D. Aug. qui loco citato duas Notiones objectivas cognoscit in Patre.

269. Objicies 2. Notio dicit formam aliquam in abstracto; sed forma in abstracto non admittitur in Deo: Primo, quia repugnat ejus simplicitati distinctione Notionis à Persona. Secundo, quia simplicia se ipsis cognoscuntur; non autem medio signo. Tertio, quia non magis dicit Pater, quam Paternitas; ergo non sunt admittenda in Deo hujusmodi notiones. Respondeo negando minorem cum Patribus, & Conciliis significantibus Perfectiones Divinas, tam absolutas, quam relativas nominibus abstractis. Ad primum dicimus, distinctionem solius rationis non obstat simplicitati Divina, ut patet ex supra dictis. Ad secundum, simplicia cognosci se ipsis, id est non per aliquid distinctum à parte rei, maximè autem per aliquid distinctum virtualiter, & quod ad nos. Ad tertium, Patrem dicere Essentiam, & Paternitatem; cùm hæc solam dicat Paternitatem, saltem ex modo dicens, licet aliud è Essentia includatur, aut non includatur in illa, de quo jam supra.

270. Objicies 3. Idem non est in se ipso, ut docet Philosophus 4. Phys. sed Notiones, si darentur, identificantur cum Personis; ergo Notiones non sunt in Personis. Respondeo distinctionem rationis ratiocinata satis esse, ut Notio dicatur esse in Persona, quasi in alio.

SECTIO XII.

Quot Notiones sunt admittenda in Divinis Personis?

271. Ico 1. Notiones sunt quinque, nec plures, nec pauciores, nempe Inaccessibilitatem, Paternitatem, Filiatio, Spiratio Passiva, & Spiratio Activa. Ita D. Thom. 1. p. q. 32. a. 3. & 4. Albert. 1. p. q. 39. memb. 2. a. 1. p. 1. ad 1. Alex. 1. p. q. 68. memb. 3. D. Bonav. in 1. dist. 25. art. unico, q. 4. Henricus 2. p. art. 55. q. 4. Durand. in 1. dist. 24. q. 2. n. 7. & 8. Argent. dist. 27. q. unica, a. 1. Aureol. dist. 29. a. 4. Capreol. Cagier. Canar. P. Molin. 1. p. q. 32. a. 2. d. 2. P. Vasq. 1. p. d. 157. P. Valent. 1. p. q. 6. punct. 4. P. Amicus d. 24. sect. 2. P. Soar. lib. 3. de Trinit. cap. 10. n. 9. P. Ruiz d. 47. de Trinit. sect. 1. n. 2. P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 5. n. 7. P. Arrub. d. 117. cap. 2. & alii. Et hanc resolutionem adeò certam judicant Scholastici, ut temerarium dicant assignare plures, aut pauciores, etiam si solum quod modum loquendi augeantur, aut minuantur, ut dicit P. Ruiz cit. n. 10. nam si augeantur, aut minuantur quod rem ipsam, erit hæresis; ut docet idem P. Ruiz cit. n. 11.

272. Probatur primo auctoritate Sanctorum. Patrum, qui ut proprias Personarum Notiones memorant Inaccessibilitatem, aut Ingénitiam, deinde Paternitatem, & Filiationem, ac denique processionem, seu Spirationem, ut videtur est apud P. Ruiz cit. d. 46. sect. 2. & 3. & d. 52. & 53. licet non omnes eisdem nominibus utantur, & nonnulli unam, aut alteram Notioneem prætermittant.

273. Probatur secundò rationibus: Prima ratio est, quia his omnibus, & solis convenient conditions Notionibus assignata; ergo &c. Secunda ratio est, quia tot dantur Notiones in Personis Divinis, quot in eis dantur perfectiones, & dignitates speciales, quibus dignosci, distinguiri, & discerni possunt; sed ha sunt quinque, duæ scilicet in Patre, nempe Paternitas, & Inaccessibilitas; in Filio una, scilicet Filiatio; in Patre, & Filio simul sumptis

alia, nempe Spiratio activa; & in Spiritu Sancto alia, nempe Spiratio passiva; ergo &c.

Tertiario est, quia Personæ Divinae multiplicantur per origines; ergo constituantur, & distinguuntur per Relationes, quæ fundantur in originibus, vel sunt ipsa origines; consequenterque per illas dignoscuntur; sed hæc Relationes sunt quatuor, nempe Relationes Genitoris, & Geniti; Spiratoris, & Spirati, quibus adjungitur Inaccessibilitas, quæ denotatur, Patrem esse primam Personam, quod per solam Paternitatem non sat satis innoteat, cùm videamus in creatis non esse contra rationem patris ab alio procedere; ergo cùm hæc rationes dignoscendi, & discernendi Personas sint quinque, etiam quinque sunt eorum Notiones.

Quarta ratio est, quia ex D. Dionys. duplex est via cognoscendi Deum, altera per affirmationem, altera per negationem; sed Personæ Divinae per affirmationem cognoscuntur solū per quatuor Relationes, quæ necessariò confurgunt ex duabus processionibus, quatenus in unaquaque processione duas Relationes concurrunt, altera principi productentis, altera termini producti: per negationem autem cognoscitip Personam Patris, quædūcens à nullo principio ducit originem, id est Inaccessibilitas ei tribuitur, & ad numerum altam Notionum adjungitur, sitque quinarius Notionum numerus; ergo &c.

Duplex est opposita sententia: Prima assertio, pauciores esse Notiones, excluditque præsummum Inaccessibilitatem. Ita Gabr. in 1. dist. 28. q. unica a. 2. & 3. conclus. 2. & 3. Secunda sententia tenet, plures esse Notiones, quam quinque. Ita Scot. in 1. dist. 28. q. 1. post §. Ad argumenta hujus questionis, ubi in solutione ad 3. sextam Notionem Filio addit, quam appellat Inaccessibilitatem, dicitque consistere in privatione processionis per voluntatem, modo, quo Inaccessibilitas Patris consistit in privatione cuiusque processionis. Ignor propria sententia.

Objicies 1. In Divinis solū admittitur numerus ternarius ex Concil. Lateran. cap. Damnum, de Sum. Trinit. ergo non sunt admittenda quinque Notiones; aliqui admittentur in Deo numerum quinarius. Respondeo Concil. solū damnare majorem numerum rerum, quam ternarium: at verò quinarius numerus Notionum non est quinarius rerum; siquidem Inaccessibilitas, cùm sit negatio, non est res; neque etiam spiratio activa est res, cùm non sit distincta à Patre, & Filio; sicut Essentia cùm sit idem realiter cum Relationibus non auger numerum trium rerum. Unde sicut admittimus quatuor Relationes, non tamen quatuor res, ita etiam quinque Notiones, non tamen quinarius numerum rerum.

Objicies 2. Inaccessibilitas non est Notio specialis respectu Patris; siquidem, prout dicit negationem nativitatis, seu Filiationis, convenit etiam Spiritui Sancto; ergo Notiones non sunt quinque. Respondeo negando maiorem, ad cuius probationem dicimus, Inaccessibilitatem hic non sumi pro sola negatione Generationis, quo pacto potest convenire Spiritui Sancto, sed absolute pro negatione cuiusvis processionis ab alio principio, quo pacto est propria solius Patris, ejusque Notio specialis.

Instabis: Essentia Divina, cùm sit à se, habet negationem cuiusvis processionis; consequenterque dicitur ab aliquibus Patribus Inaccessibilis; ergo Inaccessibilitas non est propria Notio solius Patris.

Patris, Respondeo negando consequentiam; nam diverso modo dicitur Innascibilis Essentia, atque Pater; Pater enim ita est Innascibilis, ut non solum neget principium à quo ratione sui, sed etiam ratione cuiusvis suppositi, cui communicetur, aut de quo essentialiter prædicetur; siquidem Pater nulli communicatur, & de nullo essentialiter prædicatur, quod dicatur genitum; at verò Essentia Divina, licet ratione sui sit formaliter innascibilia, essentialiter tamen prædicatur, & communicatur Filio, qui est nascibilis, sive genitus. Unde Essentia Divina est indifferens, ut dicatur innascibilis, aut nascibilis, ratione scilicet Personarum, quibus identificatur, & de quibus dicitur essentialiter: at verò Pater positivè dicitur innascibilis absolute, quatenus nec ratione sui, nec ratione alterius, de quo essentialiter prædicetur, dicitur nascibilis. Quando igitur Patres dicunt Essentiam Innascibilem, loquuntur de illâ solum ratione sui: aut illam sumunt notionaliter pro Persona Patris, quo pacto explicandus est D. Hilar. lib. II. de Trinit. qui sicut dicit Essentiam ingenitam, ita etiam dicit genitam, sumendo illam pro Filio.

280. Objecies 3. Notio debet esse dignitas, & perfectione, ut supra diximus; sed non ita est Innascibilitas, cum sit negatio; negatio autem cum sit purum nihil, perfectionem non dicit, cum perfectio recurrat cum ente; ergo &c. Respondeo primò cum P. Vasq. d. 137. cap. 5. negando minorem: Innascibilitas enim, sicut alia negativa in Deo, supponit pro aliis positivo, nempe pro modo subsistendi Patris, in quo dignitas aliqua nostro modo concipiendi appetit, & per negationem à nobis cognoscitur; sicutque in illo positivo, non auctem in hac negatione constituit ratio Notionis.

281. Sed contra, quia in Patre nihil est positivum præter Essentiam, Paternitatem, & Spirationem activam; sed illud positivum constituens Innascibilitatem non est absolute Essentia; hæc enim prout dicitur Innascibilis, non constituit Notionem, ut patet ex proximè dictis: non est relatum Relationum, singulæ enim Relationes singulas constituent Notiones; ergo &c.

282. Dicit P. Vasquez loco cit. num. 18. significatum positivum constituent Notionem Innascibilitatis esse Paternitatem, sub peculiari tamen conceptu primæ originis, & principii, sub quo non additur relatio nova realis, sed rationis; siquidem relationis realis non datur alia nova relatio realis. Sed contra primò, quia Paternitas est una tantum relatio; ergo etiam una tantum Notio; alioquin cum Filiatio possit etiam terminare plures conceptus, poterit etiam constiutere plures Notiones. Secundò, quia ille conceptus primi principii, aut sumitur pro habitudine ad secundum, nempe ad secundam Personam; aut pro habitudine ad priorē, nempe ad alium, qui sit prior Patre: Si primum, id nihil aliud est in Trinitate, quam esse Patrem: Si secundū, nihil aliud est, quam negatio prioris. Unde.

283. Respondeo secundò cum P. Soar. lib. 8. de Trinit. cap. 2. n. 7. P. Granad. tr. 7. d. 2. n. 5. & alius apud illos, Innascibilitatem esse Notionem sumptam pro formaliter, id est, secundum esse negativum, quod dicit de formaliter juxta D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 7. ibi: Cum ingenitus, inquit, dicatur Pater, non quid sit, sed quid non sit, dicitur. Et D. Cyril. lib. 1. Thesaur. cap. 3. Non est ingenitum, ait, substantia, sed substantiam, de qua dicitur, non esse tali modo: hoc tamen negativum dicit perfectionem, non positivam, sed negativam; siquidem non esse ab alio, etiam sistendo in ipsa negatione, perfectio est;

consequenterque Notio negativa distinguita à Partenitate.

Objecies 4. Omnis Notio est proprietas; sed omnis proprietas in Divinis Personis est Relatio, qualis non est Innascibilitas; ergo hæc non est Notio. Respondeo distinguendo minorem: omnis proprietas est Relatio, aut formaliter, aut fundamentaliter; concedo minorem: semper formaliter; nego minorem: Innascibilitas autem est Relatio fundamentaliter, formaliter autem per negationem explicatur.

Objecies 5. *Inspirabilitas*, quæ convenit Filio & *Ingenerabilitas*, quæ convenit Spiritui Sancto, non constituent proprias Notiones respectu Filii, & Spiritus Sancti; ergo neque ita constituet *Innascibilitas* respectu Patris. Respondeo primò negando consequentiam; diversa ratio est, quia Innascibilitas dicit propriam dignitatem primæ Personæ, scilicet non esse ab alio; quam tamen non dicunt *Inspirabilitas*, & *Ingenerabilitas*, cùm æquè perfecta sit processio per Intellectum, atque est processio per Voluntatem.

Respondeo secundò cum P. Soar. lib. 5. de Trinit. cap. 10. n. 7. negando etiam consequentiam, & assignando diversitatem, quia *Inspirabilitas*, & *Ingenerabilitas*, sicut & aliae negationes, quæ aliis Personis tribuuntur, solum sunt consequentes ad Origines, & Relations, & sub eâ ratione à nobis concipiuntur, idèque non numerantur ut Notiones ab illis distinctæ: at verò Innascibilitas Patris præcedit aliquo modo Relations, & hoc nomine est peculiariter necessaria ad dignoscendam primam Personam, ut diximus, ideoque inter Notiones numeratur.

Objecies 6. Ideò admittenda esset Notio Innascibilitatis, quia per illam cognoscimus Personam Patris; sed hæc per se ipsam ratione sive positivæ dignitatis melius cognoscitur, quam per negationem, ut constat ex D. Cyril. lib. 1. Thesaur. cap. 1. Qui Patrem, inquit, nominavit Deum, ab ipso significavit, quod est: qui verò Ingenuum dixit, ab eo, quod non est. Quod autem ab eo, quod est, quam ab eo, quod non est, commodius Deum nominamus, inde perspicuum erit; ergo Innascibilitas ratione negationis non est Notio. Respondeo meliori, quidem, & profundiore esse cognitionem Personæ Patris, quando pervenit ad penetrandam ipsam Personam per se ipsam ratione sive positivæ dignitatis; meliori tam, & commodiore esse cognitionem negationis, quam formaliter dicit Innascibilitas, quatenus viam aperit huic profundiore penetrationi; siquidem intellectus humanus non potest inchoare cognitionem illius dignitatis, quam Innascibilitas dicit de materiali, nisi per cognitionem hujus negationis, quam de formaliter dicit Innascibilitas.

Objecies 7. Notio non est medium, per quod devenimus in cognitionem Personæ, sed est ipsa ratio Personæ, quæ cognitâ, ex ipso cognoscitur Persona; atqui cognitâ negatione processionis, quam dicit Innascibilitas formaliter, non cognoscitur ex ipso Persona Patris; ergo Innascibilitas non est illius Notio. Respondeo negando majorem: neque enim ipsa sola ratio Personæ, sed etiam medium immediatum, prædictabile, & convertibile cum ipsa Persona, & ex illa necessariò consequens nostro modo intelligendi, est illius Notio; nam etiam in illo verificatur definitio Notionis, de quâ supra.

Objecies 8. Sancti Patres, quando Personarum proprietates, seu Notiones numerant. Innascibilitatem

bilitatem omittunt, ut omittit D. Nazianz. orat. 37. Unum est tria, ait, si proprietatum rationem habebas. D. Cyril. lib. 2. Thesaur. cap. 3. Et D. Athan. Dialog. 1. de Trinit. contr. Anomaum: Gignere, ait, & gigni, emittere, & procedere, sive emitte inter se differunt; ergo Innascibilitas non est proprietas, neque Notio. Respondeo Sanctos Patres, licet omiserint Innascibilitatem aliquibus in locis, non ideo negare illam esse Notionem; qui enim unum affirmat, alterum non negat. Præsertim cum alii in locis de Innascibilitate mentionem faciant, illamque explicent.

290. Objicies 9. Innascibilitas, licet sit Notio, non est distincta Notio à Paternitate; siquidem Sancti Patres numero Notiones, sèpè cum Innascibilitatem commemorant, omittunt Paternitatem, sicque videntur Innascibilitatem pro Paternitate ponere, ut D. Just. in exposit. fidei de Trinit. D. Naz. Orat. 13. & 23. Patriis proprietas, inquit, hac est, quod Ingenitus sit: Filii quod genitus: Spiritus Sancti, quod procedit. D. Damascen. lib. 1. fidei cap. 2. Unum, idemque esse, inquit, prater ignoscitiam, nascentiam, & processionem; ergo Notiones in Divinis Personis non sunt quinque. Respondeo hos, & similes alios Patres aliquando sub Paternitate comprehendere Innascibilitatem, & aliquando sub Innascibilitate comprehendere Paternitatem, ut rectè D. Bonavent. in 1. dist. 26. q. 4. art. unico ad 2.

291. Objicies 10. Notio est propria unus Personæ; siquidem de ratione Notionis est, quod sit ratio cognoscendi, & distinguendi unam Personam ab aliis; sed Spiratio activa est communis Patri, & Filio; ergo non est Notio; tamen quia quod est commune pluribus, non potest unum ab alio discernere: tamen etiam quia Filius non communicat cum Patre in Notionibus, ut ait D. Basil. epist. 43. Nullam proorsus Notionum communicationem secundum proprietatem suam, tam cum Patre, quam cum Spiritu Sancto habet.

292. Respondeo Notionem esse propriam unius Personæ, si si ratio cognoscendi unam tantum Personam ab aliis: si tamen talis sit respectu duorum Personarum, per quam cognoscantur, & distinguantur ab alia tercia, tunc potest esse illis communis, ut spiratio activa est communis Patri, & Filio, qui per illam distinguuntur ab Spiritu Sancto, qui si ab illis non spiraretur, ab illis non distinguueretur, ut infra dicemus. Neque obstat testimonium D. Basil. qui solùm loquitur de Notionibus personalibus, ut notant, & insinuant verba illa: Secundum proprietatem suam: at vero spiratio activa non est Notio personalis propria Filii, quia talis, sed Patri, & Filio communis substantia unius principii, sicque dicitur proprietas, non unius Personæ, sed unius principii, & vendicat rationem Notionis.

293. Inferes: Ergo etiam processio communis Filio, & Spiritui Sancto erit specialis Notio, qua distinguantur à Patre. Respondeo negando illationem; diversa ratio est, quia processio passiva non est una, & eadem in Filio, & Spiritu Sancto, sed sunt diverse processiones, sicque diversæ Notiones, contentæ tamen inter quinque numeratas. Instabis: Spiratio activa non constituit Personam; ergo neque illam distinguet; consequenterque non erit Notio. Respondeo ex arguento solùm inferri non esse Notionem personalem; non tamen non esse Notionem.

294. Urgebis: De haec Notione Spirationis activæ non meminerunt Patres, præsertim Antiqui; ergo non datur talis Notio. Respondeo argumentum

solum probare, quod olim non fuerit satis exploratus, & definitus numerus Notionum, quantum ad earum distinctionem ab invicem, earumque peculiaria nomina abstracta. Additur quod D. Athanas. Dialog. 1. contr. Anomaum. D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 11. Et D. Greg. lib. 30. Moral. cap. 5. alias cap. 8. aliis licet vocibus, idem ipsum significarunt, quod affert Notio Spirationis activæ.

Dico 2. Si nomen Notio sumatur magis strictè, aut solum prout significat proprietatem constitutum Personam: aut solum prout significat Relationes reales, Notiones tunc erunt pauciores, quam quinque. Ita P. Ruiz d. 37. de Trinit. scil. 1. n. 9. Probatur prima pars, quia Notiones constitutives Personas sunt tantum tres, nempe Paternitas, Filiatio, & Spiratio passiva; ergo &c. Probatur secunda pars, quia Relationes reales sunt tantum quatuor, nempe Paternitas, Filiatio, Spiratio activa, & passiva, ut patet ex supra dictis; ergo &c.

SECTIO XIII.

Solvuntur argumenta augentia numerum Notionum.

Pro augendo numero quinario Notionum stat Scot. in 1. dist. 28. q. 1. §. Ad argumenta hujus questionis in solut. ad 3. & P. Arriaga 1. p. d. 49. n. 44. quartensis dicit, re ipsa posse admitti, alias esse Notiones, sicque posse ponи pro Filio Inspiratio, & pro Spiritu Sancto Ingenitus, licet n. 45. dicat, de facto à Theologis solū usurpari Innascibilitatem, utpote quæ sola significat perfectionem, & dignitatem quandam, quæ non est in aliis: Pro illis:

Argues 1. Innascibilitas, prout constituit in negotiatione cuiusque processionis, est Notio Patris; ergo etiam Inspirabilitas, prout constituit in negotiatione processionis per voluntatem, erit Notio Filii. Respondeo primò cum aliquibus juxta ea, quæ supra diximus num. 285. negando consequentiam; diversa ratio est, quia Inspirabilitas (idemque de Ingenerabilitate respectu Spiritus Sancti) non ostendit aliquam dignitatem Filii: at vero Innascibilitas ostendit in Patre dignitatem primi principii, & fontalis originis. Sed contra, quia sicut est dignitas Patris à nullo principio esse, ita est dignitas Filii ita esse à Patre, ut sit per processionem, quæ non sit spiratio, sed generatio; & est dignitas Spiritus Sancti esse per processionem, quæ non sit generatio, sed spiratio. Unde.

Respondeo secundò juxta ea, quæ supra diximus cum P. Soar. num. 286. negando consequentiam; diversa ratio est, quia Inspirabilitas includitur in Notione propria Filii, saltem subsistendi consequentiā; nam eo ipso, quod nolitur esse Filium, noscitur generari, & non spirari (idemque cum proportione de Ingenerabilitate respectu Spiritus Sancti) ideoque non constituit diversam Notionem à Filiatione: at vero Innascibilitas in Patre non includitur in Paternitate subsistendi consequentiā; siquidem potest dari Pater, qui non sit innascibilis, ut cernitur in creatis. Neque dicas, Innascibilitatem includi in tali Paternitate, nempe divinâ. Non, inquam, hoc dicas, nam hoc idem innotescit per Innascibilitatem formaliter, ideoque necessario fuit eam constitutere diversam Notionem.

Argues 2.

Argues 2. In Patre dantur aliæ Notiones præter numeratas Innascibilitatis, & Paternitatis; si quidem in eo dantur *Potentia generandi*, & *generatio actualis*, quæ explicant dignitatem talis Personæ, & antecedunt Paternitatem; ergo &c. Respondeo negando antecedens, ad cuius probationem dicimus, Potentiam generandi, & generationem actualē, etiam prout antecedunt quod nos, & distinguuntur à Paternitate, non constitue diversas Notiones; siquidem implicitè involvuntur in ipsi Paternitate subsistendi consequentiā; nam eo ipso, quod innoteſcit esse Patrem, consequenter notificatur Potentia generandi, & generatio actualis; idē enim est Pater, qui generat, & idē generat, quia potest generare. Idem etiam dicendum est de *Inspirabilitate* in Patre, quæ etiam includitur in Innascibilitate; quatenus hæc dicit negationem essendi ab alio omni modo.

Argues 3. In Filio dantur aliæ Notiones præter Filiationem; siquidem esse *Imaginem, Verbum, & Conceptum* sunt dignitates propriæ Filii, qua tamen non explicantur per hoc, quod est, esse Filium, ut consideranti patet; ergo &c. Respondeo negando antecedens, & ejus probationem quod ultimam partem; nam esse *Imaginem, Verbum, & Conceptum* Patris, sufficieret innoteſcit per id, quod sit Filius; nam ex eo, quod sit Filius, benè sequitur subsistendi consequentiā, esse *Imaginem, Verbum, & Conceptum* Patris.

301. Infabis: Potest dari Filius, qui non sit *imago intentionalis*, neque *Verbum*, neque *Conceptus* patris, ut patet in *creatis*; ergo illa dignitates in divinis nō innoteſcent perid, quod est esse Filium. Respondeo negando consequentiā: tales enim dignitates, licet non innoteſcent per esse filium ut sic, innoteſceret amē per esse *talem* Filium, nemper per esse Filium *Divinum*.

302. Infers: Ergo etiam Innascibilitas in Patre innoteſcit per esse *talem* Patrem, nemper Deum; consequenter quæ non efficiet diversam Notionem à Paternitate. Respondeo negando illationem; diversa ratio est, quia cum in Deo supponatur notum, solum esse operationem Intellectūs, & voluntatis *ad intra*, generatio Filii noscitur esse per Intellectū, sicut esse Filium involvit rationem imaginis, Verbi, & Conceptus: at verò esse Patrem Deum solum innui habere Filium similiter Deū, quod tamen non explicat rationem primi principiū; hoc enim explicatur per Innascibilitatem, idēque est specialis *Notio respectu Patris*.

303. Argues 4. In Patre, & Filio dantur aliæ dignitates, per quas distinguuntur ab Spiritu Sancto præter Relationem Spiratoris; siquidem dantur potentia Spirativa, & actualis productio, quæ etiam sunt dignitates antecedentes Relationem; ergo &c. Respondeo eodem modo, quo supra n. 299. potentiam scilicet spirativam, & actualem productionem involvi subsistendi consequentiā in spiratione activā; nam ex eo, quod Pater, & Filius sint spirantes relativē, benè sequitur, habere potentiam spirativam, & actū spirare.

304. Argues 5. In Spiritu Sancto, præter spirationem passivam, dantur aliæ Notiones; siquidem datur ratio termini *spirabilis*, doni, amoris, &c. ergo Notiones non sunt tantum quinque. Respondeo negando antecedens, ad cuius probationem dicimus, ut proximè, eas rationes Spirabilis, doni, & Amoris includi subsistendi consequentiā in spiratione passiva; nam ex eo, quod Spiritus Sanctus spiratur, innoteſcit, esse spirabilem, esse per

Tom. I.

volutatem, sicutē donum, & Amorem.

Argues 6. In Patre non est ab alio, est illius Notio specialis, qualis est *Innascibilitas*; ergo etiā in Spiritu Sancto esse illum, à quo non est alius, erit illius Notio specialis, qualis erit *Inproductivitas*; siquidem non datur major ratio, cur esse primum in Patre sit specialis Notio, & non ita sit esse ultimum in Spiritu Sancto. Respondeo pri-mò cum communi, *Inproductivitatem* in Spiritu Sancto, (idem dici solet de *Impotentia* generandi in Filio,) non declarare aliquam dignitatem, licet non dicat imperfectionem; siquidem esse infœ-cundum nulla est dignitas: at verò esse Innascibilem, ut diximus, dicit dignitatem, quia dicit rationem primi principiū, quæ est dignitas, & perfec-tio, quam dignitatem non dicit esse ultimum, li-cet nullam dicat imperfectionem.

Dices: Notiones sunt ad cognoscendum Mys-terium Trinitatis; sed non potest cognosci, Per-sonas esse tantum tres, nisi cognoscendo primam ut Innascibilem, & tertiam ut improductivam; er-ego &c. Respondeo Notiones non esse ad cognos-cendum Mysterium Trinitatis, ut Trinitas est, hoc enim aliunde ex Fide constat, sed ad distinguendias, & dignoscendas Personas secundum speciales earum dignitates; cùm autem *Inproductivitas* in Spiritu Sancto nullam dicat specialem dignitatem, ut potè qui sufficieret dignoscitur per processio-nem passivam, idē non est illius Notio specialis distincta ab aliis.

Respondeo secundò ad argumentum, *Inprodu-ctivitatem* involvi subsistendi consequentiā in Spi-ratione passivā, siquidem in Deo, ubi solum est produc-tio per Intellectū, & voluntatem, eo ipso, quod spiratio est per voluntatem, intelligitur esse ultimam. Unde est diversa ratio de Innascibilitate; hæc enim non satis innoteſcit ex præcisa ra-tione Paternitatis, ut diximus, & patet increatis.

Argues 7. D. Cyril. Alex. lib. 1. Thasaur. cap. 6. videtur Patri addere specialem Notionem præter Paternitatem, dum ait: *Notio perfectionis facun-ditas est*. Et D. Greg. Nyssen. lib. de Different. cf-sent. videtur assignare duplēcē Notionem Spir-itus Sancti, nemper mediatam processionem à Pa-tere, & immediatam à Filio, quam appellat depen-dentiam, id est, originem passivam, ratione cuius existere non potest, nisi Patre, & Filio produ-cente. Et D. Aug. serm. 38. de Tempor. duas vide-tur Notiones Filio, & Spiritui Sancto superadde-re, nemper, quod Filius sit ab uno tantum, à duo-bus tamen sit *Spiritus Sanctus*; ergo &c. Respondeo cum P. Ruiz cit. omnes has Notiones non esse diversas ex assignatis, sed veluti earum partes, quæ in illis involvuntur subsistendi consequentiā, & magis explicant proprietates Personales. Ex dictis.

Colliges primò, hoc nomen *Notio* potuisse ac-cipi minùs propriè pro quacunque formalitate, quomodo conqne distincta ab alia formalitate, quæ peculiari est uni, aut duabus Personis, & quæ co-gnitā, melius cognoscitur differentia talis Personæ, quæ ab alia distinguitur; & sub hac acceptione concedi potest, Notiones esse plures, quām quinque, ut patet ex dictis, & tenet P. Ruiz cit. d. 37. f. 1. n. 8. Alter tamen dicendum, si loquamus de Notionibus, prout in proprio sensu à Theolo-gis usurpatur, quatenus scilicet specialem ali-quam perfectionem, & dignitatem dicunt in Per-sonis, prout supra diximus.

Colliges secundò, Notionem Personarum non recurrere cum earum proprietate. Patet primò,

Ttt quia

quia latè omnia, quæ res habet à se, sunt illius propria, non tamen omnia sunt Notio illius; sic enim Attributa sunt proprietates Dei, nec tamen sunt Notiones. Secundò, quia proprietas magis strictè sumpta, est, quæ uni tantum Personæ convenit; in hoc autem sensu, licet omnis proprietas sit Notio, non tamen omnis Notio est proprietas; nam spiratio activa est Notio, cùm tamen sit communis Patri, & Filio. Tertiò, quia proprietas sumpta strictius solum comprehendit, ut diximus, Relationes constitutivas Personarum, in quo sensu spiratio activa, & Innascibilitas non sunt proprietates, cùm tamen sint Notiones, ut diximus. Unde solum recurrent, si proprietas sumatur pro illo, quo una Persona ab alia dognoscitur, & discernitur, tanquam per aliquid sibi peculiare.

311. Colliges tertio, Notiones, si lumenntur pro formalis, omnes distingui inter se realiter. De tribus Relationibus Personalibus satis patet: De Innascibilitate, & Spiratione activa etiam non est negandum. Probatur prima pars, quia Innascibilitas secundum quod dicit de formalis est negatio, ut supra diximus, & infra dicemus; negatio autem à positivo realiter distinguitur, ut distinguitur ens à non ente. Probatur secunda pars, quia Notiones secundum suum formale involvunt respectum rationis ad potentiam, respectu cuius est Notio; siquidem omne signum instrumentale dicit de formalis respectum rationis ad potentiam, ut alibi diximus; sed hujusmodi respectus non potest non distingui realiter ab aliis; sic enim Attributa Divina realiter distinguuntur secundum suum formale; ergo etiam sic distinguuntur Notiones, cùm dicant secundas intentiones, ut ipsa Attributa,

nem, quæ providet creaturis: aut per adoptionem, propter gratiam Sanctificantem, quæ creaturam rationalem adoptat in filium, & hereditatem gloriae constitutam; & hoc sensu nomen Patris convenit toti Trinitati, ut est unus Deus iuxta illud Job. 38. *Quis est pluvia Pater.* Et illud Deuteronom. 32. *Nonne ille est Pater tuus.* Et illud Sapient. 14. *Tua autem Pater providentia gubernat:* Ex illud orationis Dominica: *Pater noster, qui es in celo,* Notionaliter autem sola prima Persona est Pater propter generationem Verbi, quæ sola est propriæ generatio, ut infra dicemus, quia est ad communicandam realiter eandem Naturam Divinam. Hoc posito.

Resolutio sit: Prima Persona propriæ, & absque ulla metaphora dicitur Pater. Probatur primò auctoritate Scripturæ 1. Joan. 5. *Tres sunt, qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus.* Et Joan. 5. & 8. 27. *Et non cognoverunt, quia Patrem ejus dicebat Deum.* Et Matth. 28. *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Et 1. Joan. 5. *Ut simus in vero Filio ejus & IESU Christo;* verus autem Filius non est, nisi de vero Patre; ergo &c.

Confirmatur ex illo Ephes. 3. *Ex ipso omnis paternitas in celo, & in terrâ nominatur.* Unde D. Dionys. de divin. nomin. cap. 2. & D. Damascen. lib. 1. fidei cap. 9. colligunt nomen paternitatis à Deo derivatum esse ad creaturas. Neque dicas D. Paulum loco citato nomine paternitatis significare cognitionem, & familiam, ut constat ex originali græco, & ibi observat. D. Hieron. Non, inquam, hoc dicas, quia in omni cognitione, & familiâ radix, & capit, à quo derivatur unitas, & coniunctio cognitionis, est aliqua Paternitas; ergo si à Patre Aëterno derivatur omnis cognitionis, ab eo derivatur omnis paternitas; consequenterque est Pater.

Probatur secundò auctoritate Concil. & Sanctor. Patrum. Ex Concil. Nicæno. lib. 2. §. Santa, & magna: ibi: *Vere Filium veri Patri.* Et D. Greg. Nazianz. orat. 50. ex verbis cit. Concil. refert: *Patrem verum, qui genuit verum Filium.* Et D. Epiphani. heresi 69. 75. Et D. Cyril. Alex. Dialog. de Trinit. lib. 2. & lib. 3. *Thesauc. cap. 2. Vero Filius,* inquit, propter quem Deus Pater est verus. Idem habent D. Basili. lib. 1. & 2. contr. Eunom. D. Amb. D. Fulgent. D. Hieron. Theodoret. apud P. Ruiz. 51. scilicet 1. & 2.

Probatur tertio ratione, quia illa Persona dicitur propriæ Pater, quæ aliam producit per veram generationem; sed ita se habet prima Persona respectu secundæ, cui ex vi sua formalis processionis tribuit eandem substantiam, & Naturam; ergo propriæ dicitur illius Pater. Confirmatur, quia in Deo sunt verè, & propriæ Relationes reales, ut supra diximus; sed non sunt aliae, nisi Patris, Filii, Spiratus, & Spiritus Sancti, ut etiam supra diximus; ergo Deo convenit Relatio Paternitatis.

Hinc colliges rationem Patris reperiiri in prima Persona, & modo perfectiori, quam in creaturis: Primò, quia sicut est Prima omnium Causa, et etiam primus Pater, ut ait D. Cyril. lib. 19. *Thesauc. cap. 4. Deus, inquit, primus Pater est,* quia primus omnium genuit. Secundò, quia est Pater substancialiter, & non accidentaliter, ut ait D. Epiphani. cit. & D. Cyril lib. 12. *Thesauc. cap. 5.* ubi proficitur *Ex Patre essentialiter prodire Filium.* Tertiò, quia est Pater ab æterno, & in æternum, cùm alii aut non sint patres, aut tales sint tempore, aut desinant esse tales per mortem filiorum. Quartò, quia

DISPUTATIO VI.

De Persona Patris.

SECTIO I.

Utrum, & quomodo nomen Pater sit proprium prima Persona?

U M jam dixerimus de iis, quæ communia sunt tribus Divinis Personis, quantum spectat ad illarum esse, & constitutionem, dicendum nunc sequitur per tres sequentes Disputationes de ipsis tribus Personis sigillatim. In hac igitur disputatione de prima Persona, quæ est Pater, sermo erit, cuius dignitatem nullus hereticorum per se loquendo inficiatur; unus tamen Valentinus apud P. Valent. d. 2. q. 1. punct. 1. §. 2. illi negavit rationem Personæ afferendo esse Spiritum, qualisratio Personæ corporeitatem inducet: Igitur sit:

Difficultas 1. Utrum prima Persona dicatur Pater propriæ, & absque ulla metaphora? Advertes hoc nomen Pater dupliciter sumi in divinis: Primò essentialiter: Secundò notionaliter: Essentialiter dicitur Deus Pater omnium creaturarum, aut per metaphoram, propter curam, & solicitudi-